

Liebe Deutschlehrerin, lieber Deutschlehrer!

Gerade hier in Finnland haben wir beim Lernen des Deutschen einen sehr großen Vorteil: die mehrsprachige Umgebung mit Finnisch, Schwedisch, Englisch und weiteren Sprachen. Diese Voraussetzung für das mehrsprachige Lernen und für den bewussten Umgang mit Sprachen nutzt und vertieft dieses Arbeitsbuch. Der Vergleich zwischen den Sprachen dient dem positiven Transfer von Wortschatz, Strukturen und sprachübergreifenden Phänomenen sowie der Vermeidung von Interferenzfehlern und allgemein der Förderung von Sprachbewusstheit und Analysefähigkeit.

Nicht nur der Vergleich des Deutschen mit den anderen germanischen Sprachen Englisch und Schwedisch, sondern auch der Kontrast mit der Erstsprache Finnisch eröffnet spannende Perspektiven auf sprachliche Grundkategorien und Denkweisen. Gerade diese Gegenüberstellung macht uns unsere Wahrnehmung der Welt bewusst. Dies gilt selbstverständlich für alle Erstsprachen, derer es in Finnland viele gibt.

Die Kapitel dieses Buches ergänzen die traditionellen finnischen Lehrwerke der Fremdsprache Deutsch in der Oberstufe, indem sie Phänomene aus den Bereichen Aussprache, Grammatik, Wortschatz und Pragmatik aufnehmen, die sich besonders für den mehrsprachigen Erwerb anbieten oder als typische (mehrsprachige) Fehlerquellen besondere Aufmerksamkeit verdienen. Dabei steht der Zugang der Lernenden zu ihren eigenen sprachlichen Ressourcen, der Ausbau der mehrsprachigen Lernstrategien und nicht zuletzt der Spaß am Vergleichen, Entdecken und Weiterlernen von Sprachen im Vordergrund.

Die Vorgehensweise geht auf die Mehrsprachigkeits-/Tertiärsprachendidaktik (vgl. Neuner et al. 2009: 41-45) zurück. Konkrete Prinzipien sind

- ✓ das Vergleichen und Besprechen von sprachlichen Phänomenen und Lernerfahrungen;
- ✓ der Aufbau von neuem Wissen auf bereits vorhandenen Grundlagen;
- ✓ möglichst authentische Texte und Situationen mit Nähe zu den Lernenden;
- ✓ das Ausprobieren und der Ausbau von mehrsprachigen Lernstrategien;
- ✓ die Anregung zum autonomen Weiterforschen und -lernen.

Die Kapitel sind für die handschriftliche Bearbeitung auf Papier konzipiert. Die Aufgaben innerhalb der Arbeitsblätter bauen aufeinander auf, funktionieren aber häufig auch getrennt voneinander. Die angegebenen Niveaustufen (A1-B2) sind jeweils als Mindestniveau gemeint. Probieren Sie aus, was für Ihre Gruppen sinnvoll erscheint! Sagen Sie sich und Ihren Lernenden:

- ✓ Keine Angst vor fremden Sprachen! Auch wer z.B. nur ein kleines bisschen Schwedisch kann, darf sich an den Aufgaben mit Schwedisch versuchen – und lernt auf jeden Fall etwas dazu.
- ✓ Der Denk- und Bewusstwerdungsprozess ist oft wichtiger als das Ergebnis! Daher ist das gemeinsame Besprechen der Aufgaben gut und immer ergebnisreich.
- ✓ Phantasie und Kreativität dürfen (sollen!) mit genutzt werden. Eine gute Strategie ist manchmal auch „aufgeklärtes Raten“: der Intuition folgen und dann überprüfen.
- ✓ Man muss nicht schon alles perfekt beherrschen! Gerade Sprachenlernen ist lebenslanges Lernen – und das ist ja auch ein Teil des Reizes.
- ✓ Mit offenen Augen und Ohren durch die Welt gehen, denn Sprache ist überall!

Impressum

Autorin: Ulrike Richter-Vapaatalo

unter Mitarbeit von Valtteri Iivarinen und Marianne Müller

sowie auch Karolus Kotilainen und Lukas Thimm

Illustrationen: Kirsten Sainio (und Marianne Müller S.44)

Fotos: Ulrike Richter-Vapaatalo (und Valtteri Iivarinen S. 68 sowie creative commons)

Korrekturen Finnisch: Valtteri Iivarinen

Layout: Ulrike Richter-Vapaatalo und Marianne Müller

Das Copyright für Veröffentlichungen aller Art liegt bei der Autorin und dem Goethe-Institut Finnland. Die Vervielfältigung im Unterrichtskontext ist unbegrenzt gestattet.

© Goethe-Institut Finnland, Helsinki, 2022

Inhaltsverzeichnis

	<u>Niveau</u>	<u>Seite</u>
1. Grundlagen		
1.1 Deutsch, Finnisch und Finnland	A1	4
1.2 Sprachen und ich	A1	7
1.3 Sprachverwandtschaft und Sprachkontakte	B1	11
1.4 Einfluss anderer Sprachen	A2	15
2. Aussprache und Rechtschreibung		
2.1 Aussprache von <i>b,d,g</i>	A1-2	18
2.2 Aussprache der <i>s</i> -Laute	A1-2	20
2.3 Aussprache von <i>f/w/v</i>	A1-2	22
2.4 Betonung bei Fremdwörtern	A1	24
3. Grammatik		
3.1 Rektionen, Rektionen	B1	27
3.2 Komparation	B1	30
3.3 Lokalität: <i>wo</i> vs. <i>woher/wohin</i>	A2	34
3.4 Lokalität außen vs. innen	A2	38
3.5 Pluralgebrauch	A2	43
3.6 Verben trennbar oder nicht trennbar?	A2-B1	45
3.7 Perfekt und anderes	A2	48
3.8 Konjunktiv ≠ konditionaali	B1	51
4. Wortschatz		
4.1 Kollokationen	B1	54
4.2 Entsprechungen von <i>keskustella</i>	B1	57
4.3 Bedeutungen von <i>hauska</i>	A2	60
4.4 <i>eri/erilainen</i> und <i>sama/samanlainen</i>	A2	62
4.5 <i>toinen</i> und <i>toinen</i>	A2	66
4.6 Entsprechungen von <i>ihmetellä</i>	B1	70
4.7 <i>oppia, opiskella, lukea</i> auf Deutsch	A2	71
5. Pragmatik		
5.1 Falsche Freunde	A1-2	74
5.2 Das finnische „kanssa“ und das deutsche „mit“	A1-2	80
5.3 Dank, Gruß und Wunsch	A1-2	83
5.4 Phraseologie Finnisch und Deutsch	B1	86
5.5 Anrede	A2	90
5.6 Sexus, Genus, Gender	B1	92
5.7 Über Zeit sprechen	A2	96
5.8 Schule	A2	100
5.9 Angabe von Uhrzeiten	B1	102
Lösungsverzeichnis		105
Literaturverzeichnis		141

0.1 Vorwort	3
0.2 Impressum	4
0.3 Inhaltsverzeichnis	5
1.1 Deutsch, Finnisch und Finnland	6
1.2 Sprachen und ich	9
1.3 Sprachverwandtschaft und Sprachkontakte	14
1.4 Einfluss anderer Sprachen	19
2.1 Aussprache von b,d,g	22
2.2 Aussprache der s-Laute	24
2.3 Aussprache von f,w,v	26
2.4 Betonung bei Fremdwörtern	28
3.1 Rektionen, Rektionen	31
3.2 Komparation	34
3.3 Lokalität wo vs. woher-wohin	38
3.4 Lokalität außen vs. innen	43
3.5 Pluralgebrauch	49
3.6 Verben trennbar oder nicht trennbar	51
3.7 Perfekt und anderes	54
3.8 Konjunktiv vs. konditionaali	57
4.1 Kollokationen	60
4.2 Entsprechungen von keskustella	63
4.3 Bedeutungen von hauska	66
4.4 eri und sama	68
4.5 toinen und toinen	73
4.6 Entsprechungen von ihmetellä	77
4.7 oppia, opiskella, lukea auf Deutsch	78
5.1 Falsche Freunde	81
5.2 Das finnische kanssa und das deutsche mit	87
5.3 Dank, Gruß und Wunsch	90
5.4 Phraseologie Finnisch und Deutsch	93

5.5 Anrede	98
5.6 Sexus, Genus, Gender	100
5.7 Über Zeit sprechen	105
5.8 Schule	110
5.9 Angabe von Uhrzeiten	112
6.1 Lösungsverzeichnis	115
6.2 Literaturverzeichnis	151

Kaikkea nuo saksalaiset keksii, sanoi mummo, kun kirahvin näki

1.1 Deutsch, Finnisch und Finnland

Saksan kielellä ja kulttuurilla on ollut vahva vaikutus Suomessa. Se näkyy esim. lainasanoina suomen kielessä, mutta myös vaikkapa yhteiskunnassa, taiteissa, kaupankäynnissä ja muussakin arkielämässä. Kansalliskielten eli suomen ja ruotsin rinnalla Suomessa eletään muillakin kielillä. Vuonna 2018 Suomessa oli rekisteröity ainakin 41 kieltä, joilla on vähintään tuhat puhujaa. Saksa oli tällä listalla sijalla 16.

Koulussa saksaa opitaan kautta maan, ja kieltä pystyy käyttämään Suomessa esimerkiksi matkailun, kaupan ja opetuksen alan tehtävissä. Vilkas yhdistystoiminta tarjoaa myös paljon mahdollisuuksia kulttuurivaihtoon saksalaisen kielialueen kanssa.

OSA 1: Finnland und Finnisch aus deutschsprachiger Perspektive

1a) Alla näette toteamuksia saksankielisiltä vierailta liittyen heidän ensivaikutelmiinsa Suomesta. Kääntäkää ja miettikää ryhmässä, mistä niissä on kyse.

1. *Wo liegt eigentlich die Stadt Keskusta? Wir sehen die so oft auf Schildern, aber haben sie gar nicht auf der Landkarte gefunden...*

2. *Finnisch ist so schwierig und anders? Finde ich nicht! Man kann es doch leicht verstehen, wenn da ‚centrum‘, ‚park‘ oder ‚flygplats‘ steht ...*

3. *Wieso gibt es hier so viele deutsche Namen? Ich habe Stockmann gesehen, Engel, Mannerheim – und in Porvoo heißt ein Restaurant ‚Zum Beispiel‘!*

4. *Es ist leicht in Finnland zu reisen! Überall können die Leute ganz gut Englisch und manche sprechen auch Deutsch.*

5. *So eine lustige Sprache! Man hängt einfach ein -i an das Wort und schon ist es Finnisch: posti, pankki, grilli, kioski, wursti, tomaatti, salaatti ...*

1b) Kirjoita avainsanoja puhekuplista: Minkälaisia kokemuksia sitaatit kuvastavat? Mitkä tekijät auttavat lähestymään Suomea ja Suomessa puhuttuja kieliä – oikeasti tai kuvitellusti?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

1c) Keskustelkaa ryhmässä:

- ✓ Onko sinulla, kavereillasi tai tutuillasi kokemuksia saksankielisten vieraiden kanssa tai saksalais-suomalaisten kohtaamisten kanssa ulkomailla?
- ✓ Kuinka suuret kulttuurierot mielestäsi ovat Suomen ja saksankielisten maiden välillä, ja millä alueilla?
- ✓ Missä olette arjessa törmänneet saksan kieleen (kuten viereisessä mainoksessa) tai kulttuuriin? Kuinka paljon saksaa on ympäristössänne?

OSA 2: Deutsch in Finnland

2) Ryhmätö: Tutkikaa linkkien takaa löytyviä sivuja ja selvittäkää, mitä luvut kertovat aiheista 1-6. Esittäkää tiedot toisillenne ja keskustelkaa niistä: Mikä oli kiinnostavaa? Mitkä asiat yllättivät?

DACH =
Deutschland (D),
Österreich (A),
Schweiz (CH)

1. DACH-Touristen insgesamt und im Vergleich zu allen Finnland-Touristen (z.B. www.stat.fi/til/matk/index.html)
2. Deutschland als Export- und/oder Importpartner Finnlands (z.B. <https://ahkfinnland.de/infothek/informationen-zu-finnland/>); andere DACH-Länder als Export- und Importpartner? z.B. <https://handelskammer-fin.ch/>; <https://wko.at/aussenwirtschaft/fi>)
3. Deutschsprachige in Finnland, DACH-finnische Familien, Kinder (z.B. www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html)
4. Deutschlernende (als A-, B-, C-Sprache) in finnischen Schulen; Deutsch im Abitur (z.B. www.stat.fi/til/kou.html; www.ylioppilastutkinto.fi/tietopalvelut/tilastot)
5. Deutsch an finnischen Universitäten: Wo kann man Germanistik studieren? Mit welchen Schwerpunkten? Wieviel Austausch mit deutschen Universitäten gibt es? (z.B. <https://opintopolku.fi>)
6. Was machen die finnisch-deutschen Vereine, wo überall gibt es sie (www.ssy.fi)? Wie ist Österreich in Finnland vertreten (www.bmeia.gv.at/oeb-helsinki/oesterreich-in-finnland/)? Und die Schweiz (<https://sveitsi.fi/sys/>)?

OSA 3: Helsinki und Finnland auf Deutsch

Missä ja miten saksan kieltä voi käyttää esimerkiksi Helsingissä? Missä voi kokea DACH-kulttuuria tai nähdä saksankielistä tarjontaa?

3a) Etsikää netistä tietoa oheisista paikoista, jotka löytyvät Helsingin kartalta. Kirjatkaa numero ennen paikan nimeä ja kirjoittakaa ylös myös hieman tietoa paikasta: Mitä siellä tarjotaan? Kenelle? Mikä on paikan historia?

- __ Deutsche Botschaft _____
- __ Deutsche ev.-luth. Kirche, Gemeinde-Kindergarten _____
- __ Deutsche Bibliothek _____
- __ Deutscher Kindergarten _____
- __ Goethe-Institut _____
- __ Deutsche Schule _____
- __ Deutsches Seniorenwohnheim _____

3b) Kartan vieressä on tilaa muiden paikkojen kirjaamiselle, joista saa esim. saksalaista ruokaa tai joissa voi nauttia saksalaisesta kahvilakulttuurista. Etsikää paikkoja netistä, merkitkää niitä ylös ja keskustelkaa löydöistänne ryhmässä.

3c) Löytyykö sinun asuinalueestasi tai lähiympäristöstäsi jotain DACH-maiden tai saksan kulttuuriin liittyvää? Mitä? Keskustelkaa luokassa.

OSA 4: Deutsch und ich

4a) Keskustelkaa lopuksi oivalluksistanne liittyen saksan kieleen Suomessa – Mitä tärkeää aiheeseen mielestänne liittyy?

4b) Millainen on sinun henkilökohtainen suhteesi saksan kieleen? Tee erilliselle paperille miellekartta, johon piirrät/kirjoitat esim.

- ✓ Mistä pidät/et pidä saksan kieleen liittyen? Miksi?
- ✓ Missä, miten, kenen kanssa käytät saksan kieltä?
- ✓ Missä saksan kieltä on ympärilläsi? Missä kuulet tai näet sitä?
- ✓ Miksi opiskelet saksaa? Mihin käytät / haluaisit käyttää sitä tulevaisuudessa?

Keskustelkaa ja vertailkaa miellekarttojanne ryhmässä.

Erstsprache, Zweitsprache, Muttersprache, Fremdsprache ...

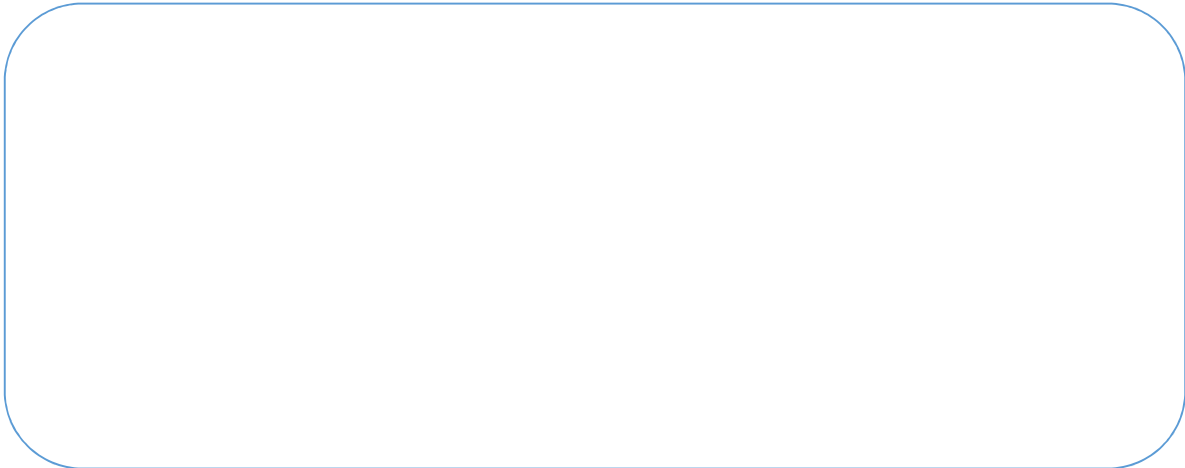
1.2 Sprachen und ich

Kieltenoppijan kannattaa hyödyntää vähäistäkin aikaisempaa kielitietoaan ja -taitoaan, äidin-kieltään unohtamatta. Siten saa aina enemmän valmiuksia oppia lisää, ja näin kasvaa kielitietoisuus, motivaatio ja autonomia kielenoppijana ja -tuntijana. **Kielitietoisuus** tarkoittaa *Association for Language Awareness* -seuran (<http://www.languageawareness.org>) mukaan seuraavaa: *explicit knowledge about language, and conscious perception and sensitivity in language learning, language teaching and language use*. Se sisältää siis myös **kielenoppimistietoisuuden** eli tiedon siitä, minkälainen kielenoppija on: millaisia oppimisstrategioita hän on omaksunut, mitä apuvälineitä hän käyttää ja miten tutut kielet auttavat häntä.

OSA 1

1) Tutustut saksankieliseen henkilöön ja hän kysyy sinulta: „Mikä on sinun äidinkielesi? Miltä se kuulostaa? Mistä sinä pidät äidinkielessäsi? Millaisia erikoisuuksia siinä on? Luuletko, että sitä on vaikea oppia?“

Keskustelkaa ryhmissä, millainen suhde teillä on äidinkieleen ja miten vastaisitte näihin kysymyksiin. Kerätkää vastauksianne tähän:

2a) Tee erilliselle paperille miellekartta kielistä, jotka ovat jollain tapaa läsnä elämässäsi.

- ✓ Mitä kieliä puhut? Milloin, missä, kuinka usein, kenen kanssa...?
- ✓ Missä, miten ja kuinka hyvin olet oppinut eri kieliä?
- ✓ Mitä kieliä näet/kuulet ympäristössäsi? Kuinka paljon ymmärrät niitä?

2b) Vertailkaa miellekarttoja ja keskustelkaa niistä. Voitte myös tutkia koko ryhmän kokonaiskuvaa:

- ✓ Mitä äidinkieliä joukostanne löytyy?
- ✓ Mitä muita kieliä ymmärrätte ja osaatte?
- ✓ Mitä kaikkia kieliä ympärillänne on, esim. myös mediassa?

OSA 2

3a) Nyt tutustut ihan uuteen kieleen. Saat kokeilla ja arvilla mitä mikäkin tarkoittaa... Alla näet pari sivua tästä kirjasta:

Mitä luulet, mistä kielestä on kyse? Millainen kirja tämä on? Kirjoita ylös, mitä ymmärrät:

3b) Yritä saada alla näkyvästä sivusta mahdollisimman paljon tietoa irti. Työskentele ensin yksin ja ilman apuvälineitä: Merkitse kohdat, jotka ymmärrät tai luulet ymmärtäväsi ja kirjoita ylös assosiaatioisi!

**RĪGA – LATVIJAS
GALVASPILSĒTA**

Rīga ir mūsu valsts galvaspilsēta. Par pilsētas dibināšanas laiku uzskata 1201. gadu. Par Latvijas galvaspilsētu oficiāli tā kļuva 1931. gadā. Rīga ir izvietojusies abās pusēs Daugavai. Pilsētā ir arī mazas upītes, kanāli un ezeri. Lielākais ir Ķīšezers.

Rīgā ir daudz parku un dārzu. Plašākais ir Mežaparks. Tur atrodas arī Zooloģiskais dārzs un Lielā estrāde, kur notiek dziesmu svētki. Rīga ir mūsu valsts izglītības, zinātnes un kultūras centrs.

3c) Kerätkää ryhmässä vastauksianne yhteen ja keskustelkaa niistä:

- ✓ Mitä ymmärsitte? Onko vastauksissanne eroja?
- ✓ Mikä kaikki auttoi teitä ymmärtämään? Millä perusteella ymmärsitte/arvailitte sanoja?
- ✓ Täydentäkää laatikoihin sanoja tekstistä sen mukaan, miten päättelitte niiden merkityksen:

konteksti ja tekstilaji	tieto maailmasta
muunkieliset tai kansainväliset sanat / ilmaukset	yleinen kielitieto (kielioppi, yhdyssanat, lauserakenteet...)

3d) Nyt tiedätte jo paljon! Seuraavaksi vielä muutama tarkempi kysymys. Työskennelkää ryhmissä. Keskustelkaa myös ratkaisutavoistanne!

- Mitä tarkoittaa sana *ir*?
- Löydätkö (*puu*)*tarhaa* tarkoittavan sanan? Se esiintyy kaksi kertaa. Kirjoita ylös molemmat muodot.

Ajattelu-
prosessi
on
tärkeämpi
kuin itse
vastaus!

- Miten *Rīga* ja *Rīgā* eroavat toisistaan? Tutkikaa ensimmäisen ja toisen kappaleen alussa olevia lauseita.

- Mitä sanat *pilsēta* ja *galvaspilsēta* tarkoittavat? Entä miten ne liittyvät sanaan *pils*, joka tarkoittaa linnaa? Onko tämä ilmiö teille jostain muusta kielestä tuttu?

5. Parityö: Löydättekö laatikosta näitä merkityksiä tarkoittavat sanat? Yhdistäkää viivoilla.

das Jahr

der Tag

neu

alt

die Mutter

der Sonntag

oder

VALSTS SVĒTKI

Jaungada diena – 1. janvāris

Liieldienas – martā vai aprīlī

Darba svētki, Latvijas Republikas

Satversmes sapulces sasaukšanas

diena – 1. maijs

Latvijas Republikas

Neatkarības atjaunošanas diena – 4. maijs

Mātes diena – maija 2. svētdiena

Līgo diena – 23. jūnijs

Jāņu diena – 24. jūnijs

Latvijas Republikas dzimšanas diena –

18. novembris

Ziemassvētki – 24., 25. un

26. decembris

Vecgada diena – 31. decembris

4) Mitä kaikkea olettekaan tässä kappaleessa oppineet / oivaltaneet? Keskustelkaa ryhmässä:

- ✓ Oliko ensimmäisessä tehtävässä (omien kielten keräämistä ja esittelemistä) yllätyksiä? Mitä tykkäsitte siitä?
- ✓ Miltä latvian kieli vaikuttaa - vieraalta, tutulta, mielenkiintoiselta, helpolta, vaikealta ...? Miksi?
- ✓ Mitä opitte latvian kielestä ja kulttuurista sekä Riiasta?
- ✓ Mikä (mitkä kielet, mikä tieto) auttoi teitä ymmärtämään? Mitä strategioita tekstin avaamiseksi löysitte?
- ✓ Olivatko nämä tehtävät helppoja vai vaikeita, mielenkiintoisia vai tylsiä, tuttuja vai uudenlaisia? Oletteko tottuneet lähestymään vieraita kieliä tällä lailla?
- ✓ Mitä opitte omasta kielenoppimisestanne? Millaisia vinkkejä antaisitte muille?

1.3 Sprachverwandtschaft und Sprachkontakte

Kielten yhtäläisyyksien ja sukulaisuuden tunnistaminen ja hyödyntäminen on tärkeä taito, kun halutaan oppia uusia kieliä mahdollisimman helposti ja tehokkaasti. Tätä taitoa voi harjoitella melkein missä ja miten tahansa: vertailemalla erikielisiä tekstejä, tunnistamalla komponentteja ja arvaamalla fiksusti. Lisäksi näin voi seikkailla kielihistoriassa ja oivaltaa eri kielten sukulaisuuksia ja kielten välisiä kontakteja.

1a) Hier ein kleiner Text über Helsinki (Quelle: Wikipedia):

Deutsch (Hochdeutsch): Helsinki ist die Hauptstadt Finnlands. Mit ca. 630.000 Einwohnern ist Helsinki auch die größte Stadt von Finnland. Rund sechs Prozent der Einwohner Helsinkis sind schwedischsprachig, offiziell ist die Stadt zweisprachig.

Finde und unterstreiche dieselben Wörter/Wortteile in den Texten:

Lue tarkkaan! Huomaatko eroja myös tekstien sisältöjen suhteen?

Text über Helsinki in verschiedenen Sprachen	Informationen zu den Sprachen
<p>Bairisch: Helsinki is de Haptstod vo Finland. Es is mid ca. 630.000 Eihwohna aach de gräßte Stod. Helsinki hod 6,2 % schwedischsprachige Eihwohna und is offiziej zwoasprochig.</p>	<p>Bairisch ist der oberdeutsche Dialekt, der in Südostdeutschland (v.a. Bundesland Bayern) und Österreich gesprochen wird. Bairisch hat viele Unterarten und keine feste Schreibung.</p>
<p>Jiddisch (transkribiert): Helsinki is di hoiptschtot fun Finland, un oich di gresste schtot. Fun der bafelkerung fun Helsinki redn kimat ale finisch, ober 6,1% redn schwedisch als muterschprach. Jiddisch ORIGINAL: העלסינקי איז די הויפטשטאט פון פינלאנד, און אויך די גרעסטע שטאט. פון דער באפעלקערונג פון העלסינקי רעדן כמעט אלע פיניש, אבער 6.1% רעדן שוועדיש אלס מוטערשפראך.</p>	<p>Jiddisch ist eine rund tausend Jahre alte Sprache, die von den Juden in großen Teilen Europas gesprochen und geschrieben wurde und von einigen bis heute als Alltagssprache verwendet wird. Jiddisch wird mit hebräischen Schriftzeichen geschrieben und gedruckt. Die Sprache vereinigt deutsche, slawische und hebräische Wörter und Grammatik in sich.</p>
<p>Lëtzebuergesch (Luxemburgisch): Helsinki ass d'Hauptstad an d'gréisste Stad vu Finland. Nodeem zirka 6% vun d'Awunner schwedesch als Mammesprooch hunn, ass d'Stad offiziell zwoesproocheg.</p>	<p>Die luxemburgische Sprache (Eigenbezeichnung Lëtzebuergesch) ist die Nationalsprache und eine der Amtssprachen von Luxemburg. Lëtzebuer-gesch ist eine Sprachvarietät des Westmittel-deutschen.</p>
<p>Plattdeutsch: Helsinki is de Hööftstadt vun Finland. Helsinki is ok de gröttste Stadt. 6,2% vun de Inwohners snackt Sweedsch un so gellt Helsinki as tweespraaksch.</p>	<p>Als Plattdeutsch (Niederdeutsch) bezeichnet sich eine im Norden Deutschlands sowie im Osten der Niederlande verbreitete Sprache. Sie hat viele unterschiedliche Dialektformen.</p>
<p>Afrikaans: Helsinki is die hoofstad van Finland en die Finse gewes Uusimaa. Helsinki is ook die grootste stad. Helsinki is 'n tweetalige stad, en 6,2 persent van sy inwoners praat Sweeds.</p>	<p>Afrikaans ist eine der elf Amtssprachen in Südafrika und eine Minderheitensprache in Namibia. Es ist aus dem Niederländischen des 17. Jahrhunderts entstanden. Ursprünglich war es die Sprache der Buren.</p>
<p>Frysk (Westfriesisch): Helsinki is de haadstêd en it grutste plak fan Finlân. 6,2 persint fan de ynweners praat Sweedsk.</p>	<p>Die Westfriesische Sprache (Frysk) ist wird in der niederländischen Provinz Friesland von ca. 500.000 Menschen gesprochen. Sie hat den Status einer zweiten Amtssprache.</p>

1b) Besprecht in der Gruppe:

- ✓ Welche Informationen versteht man sofort? Warum?
- ✓ Was alles kann man an der Schrift sehen?
- ✓ Welche Texte/Sprachen versteht ihr leichter, welche nicht so leicht?
- ✓ Erkennt ihr die sprachliche Verwandtschaft? Woran?
- ✓ Welche dieser Sprachen kennt ihr schon? Welche findet ihr interessant?

Yritä lukea erikieliset tekstit ääneen – auttaako se ymmärtämisessä?

1c) Schreibe nun die unterstrichenen Wörter in die Tabelle. Unterstreiche den/die im deutschen Wort fett gedruckten Konsonanten:

Hochdeutsch	Bairisch	Jiddisch	Lëtzeb.	Plattdt.	Afrikaans	Frysk
Hau p t	H a pt					
grö ß te				grö tt ste		
Z wei					t wee	-
spra ch ig/Spra ch e	spro ch ig				(taalig)	-

1d) Schau die Tabelle an und teile die Sprachen nun in zwei Gruppen ein. Welche sind in den unterstrichenen Konsonanten ...

... ebenso wie Hochdeutsch oder ... anders als Hochdeutsch

Bairisch

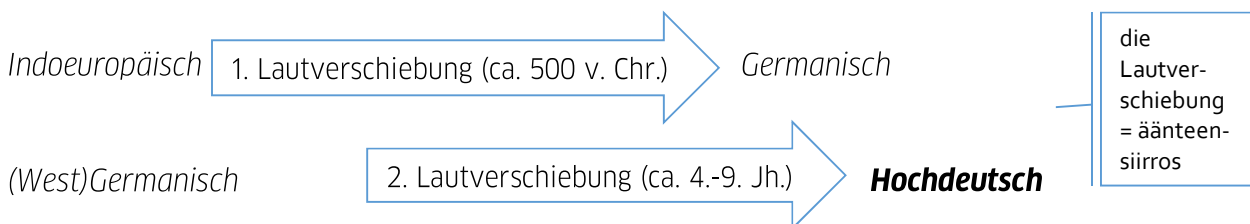
Afrikaans

Löytyykö teksteistä muitakin sanoja, jotka sopisivat näihin ryhmiin?

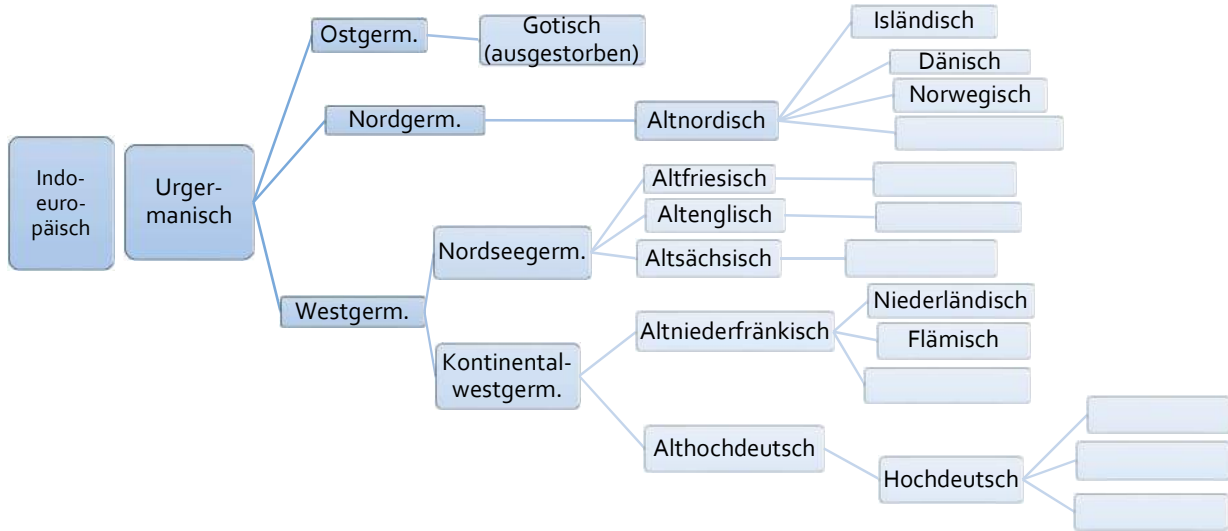
Besprecht eure Lösung in der Gruppe! Und:

- ✓ In welche Gruppe gehören **Schwedisch** und **Englisch**? Denkt an Wörter wie Schwedisch *språk*, *huud*, *två* und Englisch *speak*, *two*, *great*. Schreibt Englisch und Schwedisch mit in die Kästen!
- ✓ Extra: Kennt ihr noch mehr germanische Sprachen? Sucht Wörter in diesen Sprachen und sortiert die Sprachen auch in die Kästen!

2) Warum ist **Hochdeutsch** denn **regelmäßig anders** als z.B. Niederländisch, Schwedisch, Englisch? **Sprachgeschichte!** Kurz gesagt so:

2a) Können ihr Bairisch, Jiddisch, Letzeburgisch, Plattdeutsch, Afrikaans und Friesisch und auch Englisch und Schwedisch im Stammbaum der germanischen Sprachen platzieren?

Weitere Informationen über die germanischen Sprachen und auch zur Lautverschiebung findest du z.B. hier: https://de.wikipedia.org/wiki/Germanische_Sprachen.

2b) Was ist bei der 2. Lautverschiebung passiert? Ergänze die Tabelle der (Konsonanten-)Regeln mit Wörtern aus 1c). Vergleiche eure Tabellen in der Gruppe.

Konsonanten (IPA)	Wortbeispiele
/p/ -> /f/	sleep <u>p</u> -> schlaf <u>f</u> en
/p/ -> /pf/ (am Wortbeginn)	<u>p</u> epper -> <u>Pf</u> effer
/t/ -> /s/	water <u>t</u> er -> Wass <u>s</u> er
/t/ -> /ts/ (am Wortbeginn)	<u>t</u> id -> <u>Z</u> eit
/k/ -> /x/ (= ch)	make <u>k</u> e -> mach <u>x</u> en
/d/ -> /t/	<u>d</u> ag -> <u>T</u> ag
/b/ /ð/ -> /d/	broth <u>er</u> -> Brud <u>er</u>
/v/ -> /b/ /p/	(Plattdeutsch) leeu <u>v</u> -> lie <u>b</u>

Keksitkö
vielä
muitakin
sanoja
tauluk-
koon? Mieti
englantia ja
ruotsia
verrattuna
saksaan!

2c) Wende die Konsonantenregeln an und konstruiere die deutschen Wörter:

‚piippu‘: schw. **pip**a -> dt. die ___ei___e

‚punti‘: engl. **p**ound -> dt. das __und

‚polku‘: engl. **p**ath -> dt. der ___a___

‚nokkonen‘: engl. **net**tle -> dt. die Ne___el

‚tammi‘: schw. **ek** -> dt. die Ei___e

‚ohdake‘: engl. **th**istle -> dt. die ___istel

‚piikki‘: engl. **th**orn -> dt. der ___orn

‚juna‘: schw. **tå**g -> dt. der ___ug

‚purra‘: engl. **bit**e -> dt. bei__en

‚ies‘: engl. **yok**e -> dt. das Jo___

Tunsitko
näitä
sanoja jo
sakaksi?
Olisitko
ymmärtä-
nyt ne?

3) Finnisch und die germanischen Sprachen: Sprachkontakt!

Myös kielten välinen kontakti vaikuttaa kieleen monella tasolla, huomattavimmin ehkä sanastoon. Suomen kielessä näkyy monen vuosisadan kestänyt kontakti indoeurooppalaisiin (etenkin germaanisiin ja balttilaisiin) kieliin varsinkin lainasanojen määrässä ja moninaisuudessa. Häkkisen (2004: 15) mukaan melkein puolet suomen kielen perussanoista on lainoja, usein germaania. Mitä vanhempi lainasana on, sitä paremmin se on sopeutunut suomen äänteistöön ja kirjoitettuun kieleen ja sitä vähemmän sitä huomaa lainasana. Mutta vähäisilläkin kielihistoria- ja etymologiatiedoilla voi tunnistaa germaania lainasanoja suomen kielessä ja käyttää niitä siltana eri kielten, myös saksan, opiskeluun. Lykkyä [*lycka* - *Glück* - *luck*] tykö!

3a) Hier sind einige germanische bzw. aus germanischen Sprachen stammende Lehnwörter im Finnischen. Besprecht die folgenden Fragen dazu.

tuoli - kinkku - kaunis - tusina - ranta - kana - hana - löysä - ruis - salaatti - live - musikaalinen - pulla - kenkä - pankki - sata - puoti - muffinssi - kuningas - tykätä

- ✓ Welche der Wörter erkennt man leicht als Lehnwörter, welche nicht?
- ✓ Was hilft, die Lehnwörter zu erkennen?
- ✓ Erkennt man auch, aus welcher Sprache die Wörter kommen?
- ✓ Welche Lehnwörter sind wohl schon sehr alt, welche jünger? Warum?

Huomasitko, että sana *laina* (*sana*) (låneord)/ Lehnwort) on itsekin *laina*!?

3b) Besprecht die „Regeln“ 1-5 und sucht die Beispiele dafür im Kasten. Fallen euch noch mehr Beispiele ein? Und vielleicht auch mehr Regeln?

1. Lange Vokale (z.B. im Schwedischen) sind z.T. Diphthonge:

.....

2. Am Ende wird ein Vokal (meist *-i*, aber auch z.B. *-a*) angehängt:

.....

3. Viele Konsonanten auf einmal gehen nicht! Am Anfang des Wortes fallen 1-2 Konsonanten einfach weg:

.....

4. Die betonte Silbe in der Ausgangssprache [painollinen tavu alkukielessä] wird durch einen langen Vokal markiert:

.....

5. Finnisches *p*, *t* oder *k* kann ursprünglich ein *b*, *d* oder *g* sein:

.....

Was möchtet ihr noch über die Wörter wissen? Sucht im *etymologischen sanakirja*!

Kun tunnet "säännöt", joiden mukaan sanat ovat sopeutuneet suomeen, tunnistat suomesta tuttuja sanoja myös muissa kielissä!

*Der man blieb nach house, dafür dass die Sohns bekamen kranke

1.4 Einfluss anderer Sprachen

Kun opitaan uutta kieltä, ovat jo opitut kielet aina mukana kuvassa, sillä kaikki uuden oppiminen tapahtuu vanhan tiedon pohjalta. Tätä voi käyttää apuna uuden kielen oppimisessa kaikilla osaluilla, kuten ääntämisessä, rakenteissa, muodoissa ja sanastossa. Mutta tämä äidinkielen tai muun opitun kielen piirteiden siirtyminen uuteen kieleen kannattaa tiedostaa mahdollisimman hyvin, jottei siitä synny virheitä.

1a) Tähdellä (*) merkataan ei-korrektia kielenkäyttöä, vasenpuoleinen teksti sisältää siis virheitä. Vertaile tekstejä huolellisesti ja alleviivaa oikeassa tekstissä eroavat (= oikeat) sanat.

* Wenn wir mit Peter in den Raum kamen, hatte jemand ein neues Bett dahin aufgebaut und auf der Wand hingen schöne Tafeln. Peter sagte: „Wer hat so gemacht? Da ist aber jemand sehr fleischig gewesen!“ Ich musste erst meine Brillen aufsetzen, aber dann ich sah es auch: Sie war im Recht, hier hatte etwas passiert!

Als Peter und ich in den Raum kamen, hatte jemand ein neues Bett da aufgebaut und an der Wand hingen schöne Bilder. Peter sagte: „Wer hat das gemacht? Da ist aber jemand sehr fleißig gewesen!“ Ich musste erst meine Brille aufsetzen, aber dann sah ich es auch: Er hatte recht, hier war etwas passiert!

1b) Kirjoita taulukon 2. sarakkeeseen, miten sanotaan oikein. Yliviivaa sitten väärät ilmaisut.

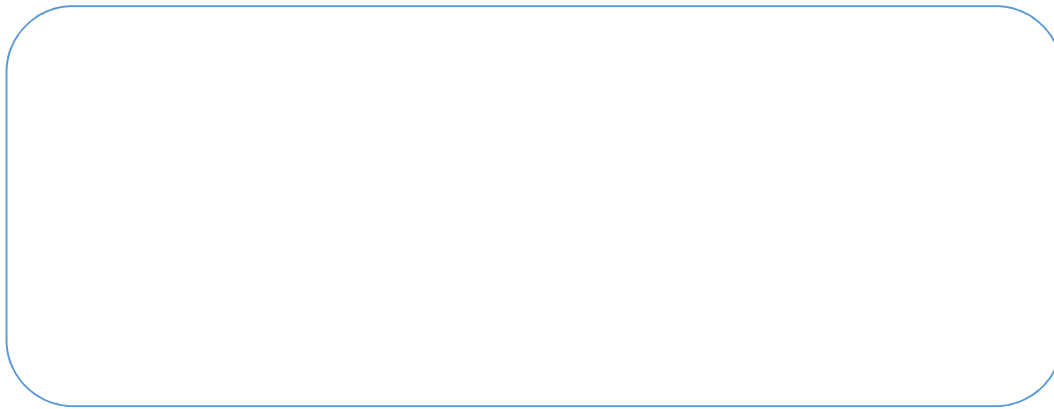
	1. väärin tekstissä	2. saksaksi oikein	3. virheen lähde?
1	<u>wenn</u> wir ... kamen	als wir ... kamen	kun = wenn, als; Engl. when
2	<u>wir mit Peter</u>		
3	<u>dahin</u> aufgebaut		
4	<u>auf</u> der Wand		
5	<u>Tafeln</u>		
6	<u>so</u> gemacht		
7	<u>fleischig</u>		
8	<u>Brillen</u>		
9	<u>dann ich sah</u>		
10	<u>Sie</u> war ...		
11	<u>war im</u> Recht		
12	<u>hatte</u> ... passiert		

1c) Miettikää nyt ryhmässä, miten nämä virhetapaukset ovat voineet syntyä. Kirjoittakaa taulukon kolmanteen sarakkeeseen, mihin virhe mielestänne pohjautuu: mitkä kielet ja ajatukset vaikuttavat siihen?

2) Positiivinen vaikutus! Useimmiten emme huomaakaan, kuinka paljon jo opitut kielet auttavat meitä, kun opiskelemme uusia kieliä tai yritämme ymmärtää vierasta kieltä. Katsotaan siis nyt, miten jo opitut kielet voivat vaikuttaa positiivisesti:

2a) Käännä oikea teksti (oikeanpuoleinen 1a:ssa) suomeksi (erilliselle paperille) ja mieli samalla, missä **suomi ja saksa** ovat **samankaltaisia**. Keskustelkaa havainnoistanne esim. verbimuotojen, sanaluokkien, sanajärjestyksen ja logiikan suhteen ja kirjoittakaa niitä ylös:

Tässä kannattaa miettiä ennen kaikkea kielioppia ja kielten rakenteita!

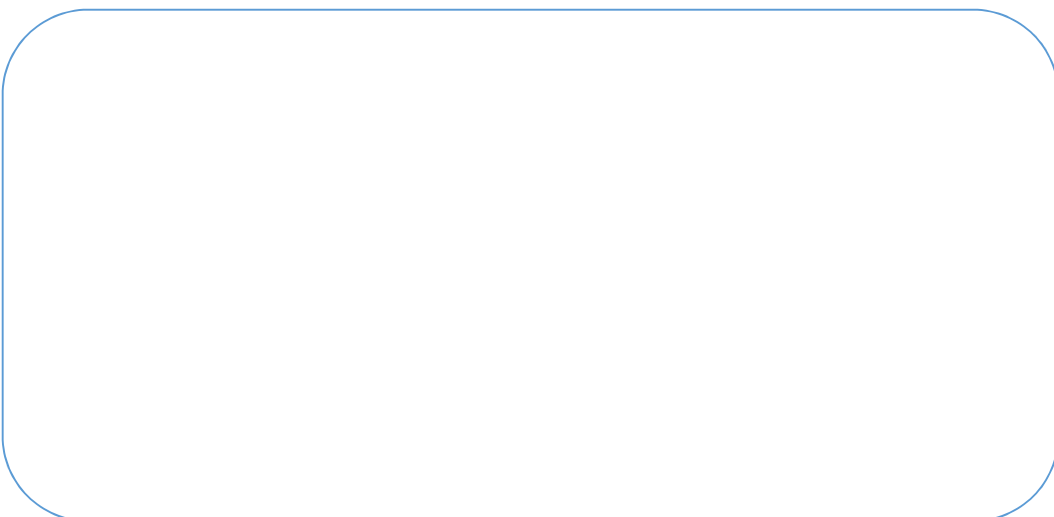

2b) Tässä oikea teksti nyt englanniksi:

When Peter and I came into the room, someone had put a new bed there and beautiful paintings were on the wall. Peter said: "Who did this? Someone has been very busy here!" I had to put on my glasses, but then I saw it, too: He was right, something had happened here!

Missä näet samankaltaisuuksia, missä eroja saksaan ja/tai suomeen? Kerätkää huomioitanne ryhmässä!

Osaatko muita kieliä, joihin voit verrata? Pohdi niitäkin!

3) Kappaleen otsikko on:

* *Der man blieb nach house, dafür dass die Sohns bekamen kranke.*

AVUKSI: Mann
– krank – wurden
– Söhne – zu –
Haus – weil

3a) Mitä tässä yritetään sanoa? Kirjoita lause tähän oikein:

3b) Täydennä 2. ja 3. sarake:

	1. lauseessa väärin	2. saksaksi oikein	3. mikä ongelma, mistä peräisin?
1	<i>man</i>		
2	<i>nach</i>		
3	<i>house</i>		
4	<i>dafür dass</i>		
5	<i>Sohns</i>		
6	<i>bekamen</i>		
7	<i>kranke</i>		
8	<i>bekamen kranke</i>		

4a) Keskustelkaa ryhmässä: Millaisia kokemuksia teillä on siitä, että kielet vaikuttavat toisiinsa? Missä ja miten olette siihen törmänneet?

4b) Miten eri kielten vaikutukset pitäisi huomioida kielten oppijana ja myös kielten opetuksessa? Minkälaisia käytäntöjä ja strategioita teillä on niiden hallitsemiseksi? Kerätkää tähän omia vinkkejänne:

✓ -----

✓ -----

✓ -----

✓ -----

✓ -----

✓ -----

Tässä avuksi
muutama
idea:

kielten
vertailu
huomiot
oppikirjoissa
erojen
tiedosta-
minen

...

Haben Sie Gebäck im Gepäck?

2.1 Aussprache von b, d, g

Suomen kielen äänneet **k, p, t** ovat vahvuudeltaan saksan äänneiden **k** ja **g, p** ja **b, t** ja **d** välissä. Tähän eroon suomea (ja myös suomenruotsia) puhuvien on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Monessa sanassa äänne-ero voi olla ratkaiseva, vrt. *Garten* – *Karten*; *Guss* – *Kuss*; *Bar* – *Paar*; *Deo* – *Theo*; *Lieder* – *Liter*; *Griechen* – *kriechen*; *rauben* – *Raupen* ...

1a) Mikä on vasemmanpuoleisten kuvien merkitys ja sanojen ero? Miksi tässä voi käydä hassusti, jos ei huomioi ääntämistä? *Gib mir einen ...*

1b) Muodosta alla olevista sanoista sanapareja, joilla on vain yksi eroava äänne. Tarkista tuntemattomat sanat sanakirjasta. Kuuntele myös ääntäminen (esim. www.duden.de) ja äännä sitten itse sanat. Vertaile tuloksiasi kaverin kanssa, ääneen lukien.

Gepäck, tanken, (dem) Rade, krieche, Liter, Part, gern, Kram, Pier, Kern, Gebäck, gram, Bier, Bart, rate, Lieder, danken, Griechen ...

g - k: *gern* – *Kern*

b - p: *Bart* –

d - t: *danken* –

1c) Olet kenties jo huomannut, että saksankielinen ääntää *b, d, g* sanan lopussa aina kovina, eli niin kuin siinä lukisi *p, t* tai *k*. Se pitää siis ottaa huomioon saksan sanojen kuulemisessa ja ääntämisessä. – Mitkä kaksi sanaa kuuluvat alla olevassa tehtävässä saman ääntämisen perään? Merkitys ja kirjoitustapa ovat kuitenkin eri!

[ra:t] = 1. das ('pyörä'); 2. der ('neuvo')

[di:p] = 1. der ('varas'); 2. ('syvä' englanniksi)

[ta:k] = 1. der ('päivä'); 2. ('katto' ruotsiksi)

Auslaut- verhärtung:

Saksan kielen erikoispiirre. Sanan loppu äännetään esim. pehmeän *d:n* sijaan kovalla *t:llä*.

1d) Zungenbrecher (sanahirviö): Äännä **gr** ja **kr** hyvin selvästi - liioittele!
Wenn Griechen hinter Griechen kriechen, kriechen Griechen Griechen nach.

Koita myös kääntää lause tähän!

2) Pienet, mutta kohtalokkaat erot...

Kirjoita tähän, mitä sanat *das Gebäck* _____ ja *das Gepäck* _____ tarkoittavat. Ymmärrätkö seuraavien juttujen/kuvien vitsiä? Keskustelkaa ryhmässä niiden konteksteista: Missä tällaista voisi kuulla/nähdä? Mikä on tahallista, mikä tahatonta?

Im Flugzeug (Stewardess):

„Bitte achten Sie beim Öffnen der Fächer auf vielleicht herausfallendes Gebäck.“

3) Suurien alueellisten erojen vuoksi et tule Saksassa ja saksan kielessä kuulemaan kaikkialla täydellisiä g/k-, b/p-, d/t- erotteluja. Tässä muutama esimerkki. Sanokaa esimerkit ääneen (sekä murteilla että yleiskielellä = Hochdeutsch).

Norddeutschland:

Mudda, wo is' die Budda?

Hochdeutsch: _____

Suomeksi: _____

Katsokaa tarkkaan: Missä murteessa ei ole *Auslautverhärtung*:ia?

Sachsen:

Du griegst die Grono

Hdt.: _____

Suom.: _____

Schwaben:

De Domas had ned kei Angschd.

Hdt.: _____

Suom.: _____

4) Keskustelkaa ryhmässä ääntämiseen liittyvistä kysymyksistä:

- ✓ Kuinka tärkeänä pidätte hyvää ääntämistä vieraisissa kielissä?
- ✓ Millaisia kokemuksia ja tarinoita teillä on omasta ja muiden ääntämisestä?
- ✓ Miten voi parhaiten oppia ääntämistä? Kerätkää vinkkejänne tähän:

Eine Tasche Kaffee?!

2.2 Aussprache der s-Laute

Jotkin suomen ja saksan äänteet poikkeavat toisistaan osittain huomattavasti. Muun muassa saksan neljä eri s-äännettä sekä kaksi eri ch-äännettä (*ich* vs. *ach*) voivat olla suomalaisille vaikeita. On kuitenkin syytä kiinnittää erityistä huomiota niiden oikeaan ääntämiseen, jos haluaa välttää väärinymmärryksiä...

1a) Eine Finnin sitzt in einem deutschen Café. Der Kellner kommt und fragt:

„Was möchten Sie haben?“
 „Eine Tasche Kaffee, bitte.“
 „Aber gerne!“

Katsokaa kuvaa ja keskustelkaa dialogista ryhmässä:

- ✓ Mikä tässä meni pieleen?
- ✓ Mitä asiakas kenties halusi sanoa?
- ✓ Kuinka todennäköinen tällainen väärinymmärrys mielestänne on?

1b) Saksan kielessä on neljä eri s-äännettä. Järjestele seuraavat sanat ääntämyksen mukaan taulukon esimerkki-sarakkeeseen ja sano sanat samalla ääneen.

die Masse - das Maß - verstehen - der Journalist - sehen - der Fisch - schön - der Stern - der Mast - die Nase - die Garage - das Gesicht - die Hälse

Vinkki! Kuuntele sanojen ääntäminen www.duden.de -sivulla!

Äänne	foneemi-merkki *	Kirjoitusasu	Esiintyminen	Esimerkkejä
soinniton s	/s/	s, ss, ß	ei sanan alussa (paitsi Etelä-Saksassa)	<i>der Hals</i>
soinnillinen s	/z/	s	sanan alussa; vokaalien välissä; kirjainten <i>m, l, r</i> jälkeen	<i>die Bremse</i>
soinniton suhuässä	/ʃ/	sch; myös sp, st (sanan alussa)	kaikkiialla; (<i>sp, st</i> vain sanan alussa)	<i>das Spiel</i>
soinnillinen suhuässä	/ʒ/	j; g (e:n tai i:n edellä)	mm. ranskalaisissa ja italialaisissa lainasanoissa	<i>die Visage</i>

* IPA-aakkoset: <http://www.internationalphoneticalphabet.org/ipa-sounds/ipa-chart-with-sounds/>

1c) Erityisesti ero /z/- tai /s/- ja /ʃ/ -äänteen välissä saattaa aiheuttaa vaikeuksia suomenkielisille. Lue alla olevat sanat ääneen. Liiottele ääntämiseroja!

fleißig - fleischig Masse - Masche Gesicht - Geschichte kreisen - kreischen

1d) Ohessa on sanahirviö, joka sisältää kaikkia s-äänteitä. Ymmärrätkö lauseen? Harjoittele sen lausumista ensin hitaasti ja sitten nopeammin:

Die klassische französische Massage ist sehr schön und entspannend.

2) Äänteet /ʃ/ ja /ç/ saattavat myös olla kompastuskiviä, esim. seuraavissa sanapareissa:

die Kirche - die Kirsche mich - misch(en)

Molemmat äänteet esiintyvät sanassa Streichholzschächtelchen.

Kokeile ääntää se, ensin hitaammin ja huolellisesti ja sitten niin nopeasti kuin mahdollista!

3) S-äänteissä on eroja myös eri alueiden välillä. Tutkikaa ryhmässä karttaa ja lukekaa esimerkklauseet ääneen. Mitä eroja huomaatte standardisaksaan verrattuna?

Rheinland:
/ch/ → /sch/:
*Mädsche, kommst du
mit in die Kirsche?*

Hamburg:
Sanan alussa ei scht und schp,
vaan s-t und s-p:
Sie s-tolpert übern s-pitzen S-tein.

Bayern und Österreich:
ei /z/ sanan alussa, vaan /s/:
sieben super Semmeln

Schwaben:
/st/ → /scht/ myös
sanan sisällä:
*Meine Schweschter
macht Gymnaschtik.*

(Und auf Niederländisch heißen
Taschen wirklich „Tassen“!)

Mein feiner Vetter Valentin mag warmes Wetter

2.3 Aussprache von f/w/v

Suomen kielessä /f/-äänne esiintyy vain lainasanoissa, esim. *Jaffa*, *faarao*, ja sen ääntäminen vaatii enemmän energiaa kuin /v/-äänne, esim. *vahva*. Saksan kielessä taas /f/-äänne on melko yleinen, ja on tärkeä erottaa se yhtä yleisestä /v/-äänteestä: *fetter* vs. *Wetter*. Asiaa sotkee lisäksi kirjoitusasu. Erityisesti saksan v-kirjaimen ääntämisessä on oltava tarkka, sillä se äännetään joko /v/ tai /f/: *Vase* vs. *Vetter*.

1a) Sijoita esimerkkisanat ääntämyksen mukaan alla olevaan taulukkoon. Lue kaikki sanat ääneen. Parin kanssa voi tehdä myös niin, että toinen lukee ääneen ja toinen kuuntelee tarkkaan ja kirjoittaa.

fett, ~~das Wetter~~, *der Vetter*, ~~das Klavier~~, *der Philosoph*, ~~der Quark~~, *das Ventil*, *vorne*, *der Versuch*, *der Affe*, *der Vater*, *aktiv*, *die Vase*, *die Phase*, *die Tafel*, *verliebt*, *quer*, *die Auswahl*, ~~amorph~~, *die Wolke*, *das Volk*, *das Aquädukt*, *dividieren*, ~~unverständlich~~, *nervös*, ...

Äänne	Foneemi- merkki*	Kirjoitus- asu	Esiintyminen sanassa	Esimerkkejä
f	/f/	f	kaikkialla - f on aina /f/	<i>fett</i>
f	/f/	v	saksalaisissa sanoissa (alusssa, myös sanan sisällä)	<i>unverständlich</i>
f	/f/	ph	kreikkalaisperäisissä sanoissa	<i>amorph</i>
w	/v/	w	kaikkialla - w on aina /v/	<i>das Wetter</i>
w	/v/	v	lainasanoissa	<i>das Klavier</i>
w	/v/	u	Vain q+u -yhteyksissä „qu“ = [kv]	<i>der Quark</i>

* IPA-aakkoset: <http://www.internationalphoneticalphabet.org/ipa-sounds/ipa-chart-with-sounds/>

1b) Vertailkaa taulukoitanne ja keskustelkaa: Oliko hankalaa muistaa oikea ääntäminen? Mitkä kohdat olivat hankalia? Mitä pitää harjoitella lisää?

2a) Yhdistäkää alla olevasta sana-aineistosta sanapareja, joilla on vain yksi eroava äänne. Lukekaa samalla ääneen, eroja liioitellen!

die Wolle	das Vieh
wir	die Phase
die Wand	die Felle
die Welle	fetter
das Wetter	vier
waren	volle
wie	fand
die Vase	fahren

sanastoapu

die Wolle = villa
 das Wetter = sää
 die Welle, -n = aalto
 die Wand, -e+ = seinä
 die Vase, -n = maljakko
 das Fell, -e = talja
 das Vieh = karja

2b) Wahlverwandtschaften: Aika monessa saksan sanassa on sekä f- että w-äänne, kuten *Wanderfalke, Waffel, Finnwal, Verwandtschaft, Vorwort, Wandfarbe, Wasserfall, Volkswagen, Verwunderung, vorwärts ...* Keksittekö lisää?

Parin kanssa: etsikää teille tuntemattomia sanoja sanakirjasta. Esitelkää toisillenne sanoja sopivassa kontekstissa, esim.

„Vorsicht, wilder Wanderfalke!“ – „Oh, diese wundervolle Waffel!“ – „Verwandtschaft wandert voran!“

2c) Nyt tulee *Zungenbrecher* ("kielensärkijä" eli sanahirviö): Lue seuraavat lauseet ääneen, huolellisesti ääntäen. Aloita hitaasti ja tarkasti ja toista sen jälkeen nopeammin. HUOM: *Vetter* alkaa f-äänteellä, mutta *Valentin* w-llä!

Mein feiner Vetter Valentin mag warmes Wetter

Sein Vater Walter verdient viel Geld als Wetterfrosch.

sanastoapu

der Vetter, - =
 der Cousin, -s
 (serkku)
 der Wetter-
 frosch, -e+ =
 säätiédottaja
 der Frosch, -e+
 = sammakko

3) EXTRA: Luova sananmuodostus. Vääränlaisesta ääntämisestä voi syntyä uusia sanoja, kuten nämä alla olevat. Mitäköhän nämä keksinnöt mahtavat tarkoittaa? Kirjoita tai piirrä merkityksiä! Entä mihin sanoihin ne pohjautuvat? Vertailkaa vastauksianne ryhmässä. Keksittekö lisää tällaisia?

der Volkswagen

der Wasserwall

der Wollidiot

die Mikrofelle

die Blumenphase

Miksi "Musik" ja "Lyrik" eivät rimmaa

2.4 Betonung bei Fremdwörtern

Saksan vierasperäiset *-ik* -loppuiset sanat ja niiden johdokset saattavat aiheuttaa painotusongelmia, koska niiden suhteen ei ole selkeitä sääntöjä (vrt. *Musik* - *Lyrik*). Johdoksissa taas paino saattaa siirtyä eri tavulle: *Politik* -> *Politiker*, *politisch*. Myös ruotsin ja englannin kielen painotus voi sotkea asiaa, koska melko samannäköiset sanat äännetään usein eri lailla kuin saksassa.

1a) Kirjoita nämä saksankieliset, ruotsinkieliset ja englanninkieliset sanat taulukkoon - mieti samalla sanan painotusta!

die **Logik** - **logik** - **logic**

die Poli**tik** - poli**tik** - poli**tics**

die **Lyrik** - **lyrik** - **lyrics**

die Mu**sik** - mu**sik** - mu**sic**

die Phys**ik** - **fysik** - **physics**

die Statis**tik** - stati**stik** - stati**stics**

die Mathema**tik** - matema**tik** - mathe**matics**

die Infor**matik** - infor**matik** - infor**matics**

die Lingu**istik** - lingvis**tik** - linguis**tics**

die Dyna**mik** - dyna**mik** - dyna**mics**

kieli	paino viimeisellä tavulla ●●, ●●●, ●●●●	paino toiseksi viimeisellä tavulla ●●, ●●●, ●●●●
Deutsch		die Infor <u>matik</u>
Schwedisch	<u>lyrik</u>	
Englisch		mathema <u>tics</u>

Lue sanat ääneen, samalla kun kirjoitat ne taulukkoon!

Parin kanssa voi tehdä myös niin, että toinen lukee ja toinen kuuntelee tarkkaan ja kirjoittaa!

1b) Katso ja vertaile taulukon sarakkeita parin kanssa. Mitä voit sanoa eri kielten painotuseroista? Täydentäkää seuraavat sääntölauseet:

1. Saksankielisillä *-ik*-loppuisilla sanoilla painotus on _____
 _____tavulla.

2. Ruotsinkielisillä *-ik*-loppuisilla sanoilla painotus on _____
 _____tavulla.

3. Englanninkielisillä *-ic-* tai *-ics*-loppuisilla sanoilla painotus on _____
 _____tavulla.

Ovatko kaikki
 esimerkit
 selviä vai
 huomaatko
 ehkä myös
 poikkeuksia?

1c) Miettikää ryhmässä: Onko vertailu muihin kieliin tässä tärkeää? Mitä harjoiteltavaa teillä vielä on painotusasioissa? Onko teillä vinkkejä, miten saksan sanojen painotusta voisi oppia parhaiten?

2) Nyt harjoitellaan **vain saksan sanojen painotusta**. Kirjoita ensimmäisen harjoituksen sanat oikeaan ryhmään a-f. Lue sanat ääneen samalla kuin kirjoitat!

a) ●● Fabrik

d) ●● Panik

b) ●●● Republik

e) ●●● Grammatik

c) ●●●●

f) ●●●● Problematik

Sanakirjassa
www.duden.de
 voit myös
 kuunnella
 sanojen
 ääntämistä ja
 painoa!

Jos haluat harjoitella lisää, voit katsoa nämäkin sanat sanakirjasta www.duden.de ja kirjoittaa nekin ryhmiin a-f:
die Klinik, das Mosaik, die Akustik, antik, die Charakteristik, die Thematik, die Exotik, der Atlantik

3a) Mitä tapahtuu sanapainolle, kun uusia sanoja muodostetaan? Etsi „tekijä“-sanat ja adjektiivit sanakirjasta (esim. www.duden.de) ja merkitse sanojen paino alleviivaamalla.

sana	„tekijä“	adjektiivi
die <u>Politik</u>	der <u>Politiker</u> , die <u>Politikerin</u>	<u>politisch</u>
die <u>Musik</u>		
die <u>Technik</u>		
die <u>Mathematik</u>		
die <u>Pädagogik</u>		
die <u>Germanistik</u>		
die <u>Athletik</u>		

Työskentele kaverin kanssa! Lukekaa sanat ääneen!

3b) Perspektiivin vaihto: Kun esim. saksalainen oppii suomea, häntä saattaa ihmetyttää mm. seuraavien sanojen ääntäminen ja kirjoitusasu: *musiikki* – *muusikko* – *musikaalinen*. Ymmärrätkö miksi? Mitä huomaat, kun vertailet näitä sanoja keskenään sekä myös saksan vastaaviin sanoihin (kts. 3a) ja vaikkapa myös ruotsiin? Suomen kielen sanoillahan paino on aina ensimmäisellä tavulla, mutta...? Keskustelkaa ryhmässä!

Löydätkö lisää tällaisia suomen kielen esimerkkejä?

4) Työskentele seuraavan tekstin kanssa näin:

- ✓ Lue teksti ja merkitse sinisiin sanoihin painotettu tavu alleviivaamalla. Jos et ole varma, tarkista yllä olevista harjoituksista tai sanakirjasta!
- ✓ Parin kanssa: Lukekaa tekstiä vuorotellen ja vertailkaa sanapainoja.

Welcher Beruf passt zu Jonas?

Musik mag ich gern! *Musiker* zu sein ist aber schwer, auch wenn man sehr *musikalisch* ist und viel *Musikalität* hat. Leider bekomme ich immer *Panik*, wenn ich auftrete... *Lyrik* zu lesen ist gut, um sich zu entspannen.

Eigentlich bin ich eher ein *Praktiker*, ich denke doch meistens *praktisch* – und nicht *akademisch*. Oder vielleicht sollte ich von den Schulfächern ausgehen: *Mathematik* und *Physik* sind meine Lieblingsfächer. Aber *Informatik* und *Grammatik* mag ich gar nicht. – Ach, vielleicht werde ich am besten sofort *Pensionär*...

Sanastoapu

der Beruf, -e = ammatti
 auftreten = esiintyä
 sich entspannen = rentoutua
 das Schulfach, -er+ = kouluaine

Haluatko harjoitella lisää? Katso kappaleita 3.6 ja 5.1!

Danke für die Blumen! Kiitos kukista!

3.1 Rektionen, Rektionen

Sekä saksan että suomen kielessä sanoilla (ensisijaisesti verbeillä, mutta myös substantiiveilla ja adjektiiveilla) on rektio, joka määrittää, missä sijamuodossa kyseisen sanan täydennys on oltava. Esim. verbi *tykätä* vaatii elatiivin (*Tykkään sinusta*), substantiivi *usko* taas illatiivin (*Minulla on usko demokratiaan*) jne.

Kun saksassa on prepositio + substantiivi (akkusatiivissa tai datiivissa), käytetään suomen kielessä usein paikallissijoja. Suomen sijamuodoilla tai saksan prepositioilla ei ole enää rektiokäytössä varsinaista merkitystä, kuten paikka tai suunta. Usein kuitenkin suomen sijamuotoja ”käännetään” automaattisesti vastaavilla saksalaisilla prepositioilla – välillä kohtalokkain seurauksin... (Vrt. myös luku 3.3)

1a) Lest euch zu zwei den Text laut vor und überlegt, was zum unterstrichenen Substantiv jeweils dazugehört. Markiert die Präposition dann durch Unterstreichung (wie beim ersten Beispiel):

Dieser Text soll Ihnen Beweise für die Tatsache liefern, dass es sich immer lohnt, bei deutschen Wörtern die entsprechende Rektion gleich mit zu lernen. Wenn man ein bisschen Erfahrung mit dem Deutschen hat, weiß man, dass es viele Beispiele für Unterschiede zwischen dem Finnischen und dem Deutschen gibt. Oft muss man eine sehr genaue Erinnerung an ein Wort haben, damit man das Wissen um seine Rektion auch aktivieren und Vertrauen in die eigenen Fähigkeiten aufbauen kann. Trotzdem ist es dann nicht selten das Gegenteil von dem, was man gedacht hat...

1b) Tragt nun in die erste Spalte der Tabelle die unterstrichenen Substantive und ihre Präpositionen ein. Schreibt auch, ob die Präposition AKK, DAT oder GEN verlangt. Schreibt dann in die zweite Spalte die finnische Übersetzung (Substantiv + Kasus) aus. Was für Unterschiede seht ihr zwischen den Sprachen?

	dt. Subst. + Präp. + Kasus	Substantiv auf Fin. + Kasus	Anmerkungen
1	<u>Beweise für</u> (+ AKK)	<i>todistus + jstak</i>	
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

2a) Vor allem bei vielen **Verben** gibt es Unterschiede in der Rektion zwischen Finnisch und Deutsch. Kennt ihr diese oft gebrauchten deutschen Verben? Wisst ihr, wie man sie benutzt?

bekommen, fragen, wegnehmen, genießen, bezahlen, schützen, danken, antworten, sich interessieren

Übersetzt die folgenden Sätze ins Deutsche und benutzt diese Verben – achtet auf die richtige Rektion! Nehmt ein gutes Wörterbuch (z. B. www.duden.de) zur Hilfe!

1. *Nauti kauniista kesäsäästä!*
2. *Paljonko maksoit tästä kirjasta?*
3. *Lauri, älä ota lelua siskoltasi (pois)!*
4. *Kiitän sinua kauniista laulusta.*
5. *Saitko hyvän hinnan näistä kirjoista?*
6. *Mitä hän vastasi kysymykseen?*
7. *Tämä takki suojaa hyvin kylmyydeltä.*
8. *En tiedä. Kysy opettajalta!*
9. *Oletko kiinnostunut jalkapallosta?*

2b) Vergleicht und besprecht eure Übersetzungen von 2a) in der Gruppe. Was sind eure persönlichen Stolpersteine? Wo muss man besonders aufpassen? Warum?

2c) Vergleicht diese authentischen Schilder und schaut auch noch einmal auf die Sätze 2,4 und 5 sowie in die Beispiele in Aufgabe 1:

- ✓ Was fällt euch auf?
- ✓ Gibt es Tendenzen zu „typischen“ Unterschieden zwischen dem Finnischen und Deutschen?
- ✓ Diskutiert und notiert eure Gedanken!

3a) Was sind die Unterschiede zwischen den Sätzen? Unterstreicht die unterschiedlichen Präpositionen oder Kasus. Ordnet dann die finnischen und deutschen Sätze einander (und evtl. den Bildern) zu:

1. Wir schützen das Haus von Dieben.

Wir schützen das Haus vor Dieben.

Suojelemme taloa varkailta.

Suojelemme varkaiden taloa.

2. Wieviel Geld hast du von deinem alten Auto bekommen?

Wieviel Geld hast du für dein altes Auto bekommen?

Paljonko (rahaa) sait vanhasta autostasi?

Paljonko (rahaa) sait vanhalta autoltasi?

3. [Ich habe mir 17 Tüten Gummibärchen gekauft!]

Und, wie viel(e) hast du davon bezahlt? Und, wieviel hast du dafür bezahlt?

Paljonko maksoit niistä?

Montako niistä maksoit?

3b) Perspektivwechsel: Sind Rektionen im Finnischen schwer zu lernen? Gibt es Regelmäßigkeiten? Was ist anders als auf Deutsch? Was würden Sie deutschen Finnischlernenden raten?

4) Rektion ist ja auch u.a. im Schwedischen und Englischen eine wichtige Sache. Schaut auf die englischen und schwedischen Sätze und ergänzt die deutschen Präpositionen:

1. That is a good example for his type of humor. – Detta är ett bra exempel för hans slags humor.

Das ist ein gutes Beispiel ___ seine Art von Humor.

2. He has lots of experience in his job. – Han är mycket erfaren i sitt jobb.

Er hat viel Erfahrung ___ seiner Arbeit.

3. How much did you pay for this book? – Hur mycket betalade du för den här boken?

Wie viel hast du ____ dieses Buch bezahlt?

4. Did you get a good price for your old car? – Fick du en bra pris för din gamla bil?

Hast du einen guten Preis ____ dein altes Auto bekommen?

Lerntipp für Rektion: auswendig auswendig auswendig ...

Bei neuen Wörtern immer genau hinschauen und die Rektion gleich mitlernen!

Der Besuch der älteren Dame

3.2 Besonderheiten der Komparation

Niin saksaksi kuin suomeksikin adjektiivien vertailumuodot komparatiivi ja superlatiivi muodostetaan liitteillä. Mutta varsinkin komparatiivin käytössä on eroavaisuuksia: saksassa komparatiivimuotoa ei aina verratakaan perusmuotoon ja käännetä päätteellä "-mpi" kuten suomessa. On siis oltava varovaisempi kuin varovainen...

OSA 1: KOMPARATIIVIN KÄYTTÖ SAKSASSA

1a) Unterstreiche im folgenden Text alle **Adjektive**. Welche davon sind **Komparative**?

In Deutschland gibt es viele Städte mittlerer Größe. Ein gutes Beispiel dafür ist die Hansestadt Lübeck. Mit rund 220 000 Einwohnern ist Lübeck schon eine größere norddeutsche Stadt, aber eben keine wirklich große Stadt wie etwa Hamburg oder Berlin. Lübeck erhielt 1160 das Stadtrecht und ist also schon eine ältere Stadt mit einer längeren Geschichte. Richtig alte Städte aus der Römerzeit, wie Regensburg oder Trier, gibt es dagegen vor allem im Süden Deutschlands. Die Hansestadt Lübeck ist aber wegen ihrer Lage in Ostseennähe bei jüngeren wie auch bei älteren Menschen als Wohnort sehr beliebt.

1b) Übersetze den Text 1a) im Kopf ins Finnische. Was bedeuten hier die Komparativformen? Besprich das mit einem Partner oder einer Partnerin und ergänze die Regel.

Sanastoapu:

*die Hansestadt, -e+ =
Hansakaupunki*

*das Stadtrecht, -e =
kaupunkioikeudet*

*die Römerzeit =
roomalaisten aika*

die Lage, -n = sijainti

*in Ostseennähe =
Itämeren*

läheisydessä

Huom!

Tässä komparatiivimuotoja ei voi kääntää "-mpi"-päätteellä.

Regel: Saksassa voidaan joidenkin adjektiivien (kuten *jung, alt, klein, groß, alt, neu, ...*)

komparatiivimuotoja (*jünger, älter, ...*) käyttää myös ns. "absoluuttisesti". Tämä tarkoittaa sitä, että komparatiivimuotoa ei verratakaan ollenkaan perusmuotoon (positiiviin), vaan komparatiivi käännetään näissä tapauksissa esimerkiksi päätteiden "-hko" ja "-hkö" avulla. Eli lauseessa „*Lübeck ist eine größere Stadt*“ ei olekaan kyse siitä, että Lyypekki olisi isompi kaupunki johonkin toiseen kaupunkiin verrattuna, vaan siitä, että Lyypekki on suurehko / melko suuri kaupunki (mutta ei suuri).

Also: eine größere Stadt ist _____ als eine große Stadt.

größer / kleiner

1c) Übersetze folgende Sätze ins Finnische. Vergleiche dann eure Sätze in der Gruppe und sammelt, welche verschiedenen Möglichkeiten es auf Finnisch gibt, den deutschen Komparativ zu übersetzen. (Falls nötig, findet ihr Hilfe im Kasten.)

1. Lübeck ist eine **größere** Stadt, aber eben keine wirklich große Stadt.

2. Lübeck ist also eine **ältere** Stadt mit schon **längerer** Geschichte.

3. Lübeck ist als Wohnort beliebt bei **jüngeren** wie auch bei **älteren** Menschen.

Ideoita komparatiivin kääntämiseksi: päätteillä -hko/-hkö tai sanoilla "melko" tai "suhteellisen" - onko muita ideoita?

1d) Ergänze die folgenden Sätze und beantworte die Frage.

Zu den **größeren** Städten Finnlands gehören zum Beispiel -----

-----, aber die wirklich großen Städte sind -----

----- Die größte Stadt Finnlands ist -----

Ein sehr bekanntes Theaterstück heißt **(1)** „Der Besuch der alten Dame“.

Die Überschrift dieses Kapitels lautet **(2)** „Der Besuch der älteren Dame“.

Welche von diesen beiden ist die **jüngere**, **1** oder **2**?

Kulttuuritieto!

„Der Besuch der alten Dame“ on hyvin tunnettu saksankielinen näytelmä vuodelta 1956, joka on sveitsiläisen Friedrich Dürrenmattin käsialaa.

1e) EXTRA: Saksassa myös superlatiivia voi käyttää absoluuttisesti, eli ilman vertailukohtetta. Tällöin kyseessä on jonkin asian todella korkea taso. Näissä muodoissa ei yleensä käytetä artikkelia.

mit **(den) besten** Grüßen

Ostern war **herrlichstes** Wetter!

Wir sind mit **modernster** Technik ausgestattet.

Wie würdest du die Ausdrücke im Kasten ins Finnische übersetzen? Funktioniert eine solche Form auch auf Finnisch? Besprecht das in der Gruppe!

OSA 2: KOMPARATIIVI, SUPERLATIIVI JA MUUT KIELET

Das Plastikrecycling wird immer üblicher. Die meisten Plastiksarten können recycelt werden, obwohl einige Sorten komplizierter sind. Recycling ist die umweltfreundlichste Wahl überhaupt.

The recycling of plastic is becoming more and more common. Most plastics can be recycled, even though some types of plastic are more complicated. Recycling is the most environmentally friendly option overall.

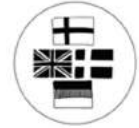
Återvinning av plast är något som blir allt vanligare med tiden. De flesta plaster kan återvinnas, även om vissa platsorter är mer komplicerade. Överlag är återvinning det miljövänligaste alternativet.

(frei nach: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Plast%C3%A5tervinning>)

Muovin kierrätys on yhä tavallisempaa. Suurin osa muovilaaduista on kierrätyskelpoisia, vaikkakin jotkut laadut ovat monimutkaisempia. Kierrättäminen on ylipäätään ympäristöstävällisin valinta.

2a) Unterstreiche in diesen Textausschnitten alle **Komparative** und **Superlative**. Besprecht in der Gruppe und macht euch Notizen dazu:

- ✓ Welche Unterschiede und Gemeinsamkeiten gibt es zwischen den Sprachen?
- ✓ Gibt es mehrere Möglichkeiten, Komparationsformen zu bilden?
- ✓ Wenn ja, welche sind am üblichsten (= tavallisimmat) in jeder Sprache?

2b) Welche Unterschiede in der Komparation gibt es speziell zwischen dem Deutschen und Englischen? Schaut auf die Beispiele in 2a) und übersetzt die folgenden Sätze ins Deutsche:

1. *Bigger books have a more detailed content.*

.....

2. *This is the most interesting book of all.*

.....

Sanastoapu:

*detailed =
detailliert*

*content = der
Inhalt, -e*

2c) Achtung! Manchmal (aber selten, nur in Ausnahmen) verwendet man auch *mehr* oder *meist* bei der Komparation auf Deutsch. Übersetze die folgenden Sätze ins Finnische:

1. *Sie hat jetzt einen ihr mehr zusagenden Arbeitsplatz.*

.....

2. *Dies ist der meistgekaufte Autotyp des Jahres.*

.....

Sanastoapu:

*zusagend =
miellyttävä*

2d) Verwende deine Beobachtungen aus 2a, 2b und 2c. Welche Sprache ist gemeint? Ergänze auch Beispiele aus den Aufgaben.

_____ muodostetaan komparatiivi- ja superlatiivimuodot **ainoastaan** erilaisten päätteiden avulla.

Esimerkiksi: _____

_____ voidaan muodostaa komparatiivi- ja superlatiivimuotoja päätteiden avulla lyhyiden adjektiivien kohdalla, mutta **normaalisti** vertailussa käytetään sanoja "enemmän" ja "eniten".

Esimerkiksi: _____

_____ muodostetaan komparatiivi- ja superlatiivimuodot **lähes ainoastaan** erilaisten päätteiden avulla. Joskus **hyvin harvoin** kuitenkin käytetään apuna sanoja "enemmän" ja "eniten", erityisesti partisiippirakenteiden ja pidempien adjektiivien kohdalla.

Esimerkiksi: _____

_____ muodostetaan komparatiivi- ja superlatiivimuodot **yleensä** erilaisten päätteiden avulla. Partisiippirakenteiden ja pidempien adjektiivien kohdalla käytetään **kuitenkin** yleensä apuna sanoja "enemmän" ja "eniten".

Esimerkiksi: _____

2e) Besprecht in der Gruppe: Was müsst ihr bei der Komparation beachten? Welche Schwierigkeiten gibt es? Hilft euch der Vergleich zwischen verschiedenen Sprachen?

OSA 3: POIKKEAVAT VERTAILUMUODOT (KERTAUS)

3a) Schau die Komparationsformen an. Markiere, was unregelmäßig (= epäsäännöllinen) ist. Vergleicht eure Markierungen in der Gruppe. Wo müsst ihr aufpassen?

groß – größer – größte

nah – näher – nächste

gut – besser – beste

3b) Ergänze jetzt die Steigerungsformen bei anderen unregelmäßigen Adjektiven:

alt - _____ - *älteste*; *hoch* - *höher* - _____; _____ - *mehr* - *meiste*;

arm - _____ - *ärmste*; _____ - *lieber* - *am* _____.

In die Schule gehen und in der Schule bleiben

3.3 Lokaliät: Wo vs. woher, wohin

Tästä on kyse: Suomen kieli on varsin dynaaminen paikallissijamuotojen käytössä, ainakin verrattuna saksan kieleen, jossa asioita ilmaistaan usein staattisesti. Siksi saksankieliselle suomenoppijalle voi olla hyvinkin vaikea ymmärtää, miten esimerkiksi verbi *jääda* voi vaatia illatiivin (*Jään kotiin*), siis suuntaa ilmaisevan sijamuodon, koska saksan logiikan mukaan vastine *bleiben* ilmaisee nimenomaan sitä, että mitään liikettä ei tapahdu: *Ich bleibe zu Hause* (eikä: *nach Hause*). Tämä "ajattelutapojen" ero näkyy monessakin verbissä ja siitä saattaa koitua hankaluuksia niin suomenkieliselle saksanoppijalle kuin suomea vieraana kielenä opiskelevalle saksalaiselle.

1a) Säde kertoo Carlalle Helsingin Pasilasta. Alleviivaa kaikki paikan ilmaisut (missä? mistä? mihin?) sekä verbit, joihin ne liittyvät.

* *Weißt du was, ich habe aus der Zeitung gelesen, dass noch ein neues Hochhaus nach Pasila geplant ist. Dann wird Pasila ja noch chaotischer! Wenn ich in Länsi-Pasila etwas aus einem Laden kaufen will, muss ich immer erst von Leuten fragen, woher ich einen finde. Und neulich habe ich von dort die Polizeistation gesucht, um mich nach Helsinki registrieren zu lassen. Ich musste die Straße erst noch zweimal aus dem Stadtplan kontrollieren. Und als ich dahin ankam, habe ich gemerkt, dass ich meine Papiere nach Hause vergessen hatte!*

Huom! Tähti * tarkoittaa, että teksti sisältää kielipolisesti **vääriä** kohtia – tässä tapauksessa **vääriä paikan ilmaisuja!**

1b) Vertaile alleviivaamiasi ilmaisuja taulukossa olevien kanssa. Täytä sarakkeet 2 ja 3! Keskustelkaa sitten ryhmässä: Miten ilmaistaan paikka-adverbiaaleja saksaksi? Mitä eroja näette saksan ja suomen välillä? Missä pitää olla varovainen?

verbi + wo? (in/auf/an... + DAT)	Esimerkkejä - täydennä!	suomeksi
<i>etw. irgendwo lesen</i>	<i>Ich lese <u>in</u> einem Buch.</i>	<i>lukea jtk jstak</i>
<i>etw. ist irgendwo geplant</i>	<i>Das ist _____ der Stadt geplant.</i>	
<i>etw. irgendwo kaufen</i>	<i>Das kaufe ich _____ dem Kaufhaus.</i>	
<i>jmdn. fragen</i>	<i>Ich frage _____ Frau.</i>	
<i>jmdn./etw. irgendwo finden</i>	<i>Ich finde es unter _____ Tisch.</i>	
<i>jmdn./etw. irgendwo suchen</i>	<i>Ich suche es auf _____ Tisch.</i>	
<i>jmdn./sich irgendwo registrieren</i>	<i>Registriere dich auf _____ Webseite!</i>	
<i>etw. irgendwo/-wie kontrollieren</i>	<i>Er kontrolliert es _____ meinem Pass.</i>	
<i>irgendwo ankommen</i>	<i>Ich komme _____ Deutschland an.</i>	
<i>etw. irgendwo vergessen</i>	<i>Ich habe es _____ dem Bus vergessen.</i>	

1c) Katso ylläolevaa taulukkoa ja täydennä teksti oikealla prepositiolla tai adverbilla (tai ei millään!):

Weißt du was, ich habe _____ der Zeitung gelesen, dass noch ein neues Hochhaus _____ Pasila geplant wird. Dann wird Pasila ja noch chaotischer! Wenn man da etwas _____ einem Laden kaufen will, muss man immer erst _____ Leute fragen, _____ man überhaupt einen findet. Und neulich habe ich die Polizeistation _____ gesucht, um mich _____ Helsinki registrieren zu lassen. Ich musste die Straße erst noch zweimal _____ dem Stadtplan kontrollieren. Und als ich _____ ankam, habe ich gemerkt, dass ich meine Papiere _____ Hause vergessen hatte!

1d) Tässä valokuvassakin näkyy tyypillinen suomenkielinen tapa ilmaista sijaa. Mitä voisi lukea vastaavanlaisessa saksankielisessä mainoksessa?

Täydennä (vapaa) käännös:

_____ entstehen neue erschwingliche Stadtwohnungen.

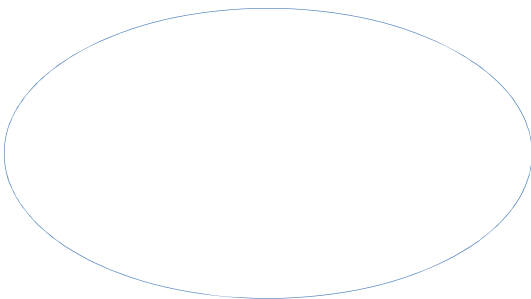

2) Monta kieltä, monta eri ilmaisutapaa

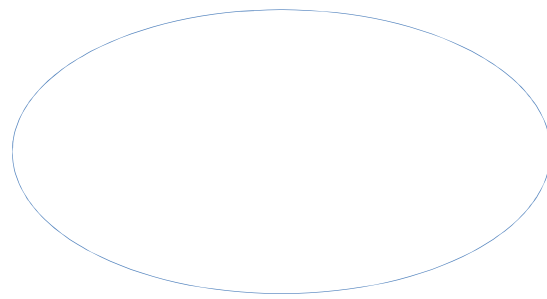

2a) Missä kielissä ostetaan maitoa jossain, missä kielissä jostain? Mieti parin kanssa: Mistä kielistä alla on kyse? Alleviivatkaa paikan ilmaisut lauseissa. Kirjoittakaa kielten nimet ympyröihin.

Ostin maitoa kaupasta. - I bought milk in/at the store. - Jag köpte mjölk i butiken. - J'ai acheté du lait dans le magasin. - Ich habe Milch in dem Laden gekauft. - Ma ostsin piima poest. - Ik heb melk gekocht in de winkel.

MISSÄ

MISTÄ

2b) Nyt katsotaan, minkä avulla sija ilmaistaan eri kielillä. Kirjoita lauseet alla olevaan taulukkoon:

I am in the house. - Ich gehe in das Haus. - Je suis dans la maison. - Jag går in i huset. - Ma olen majas. - I go into the house. - Jag är i huset. - Je vais à la maison. - Ma lähen majja/majasse. - Ik ben in het huis. - Ich bin in dem Haus. - Ik ga het huis in (/ in het huis).

kieli	MISSÄ	MIHIN	ilmaisukeino
suomi	<i>Olen bussissa.</i>	<i>Menen taloon.</i>	sijamuoto (päätte)
viro			
saksa			
englanti			
ruotsi			
hollanti			
ranska			

2c) Alleviivaa taulukon lauseissa sijaa ilmaiseva keino. Se voi olla esim.

yksinkertainen prepositio - *postpositio* - *sijamuoto (päätte)* -
prepositio+sijamuoto (AKK vs. DAT.) - *yhdistetty/kompleksi prepositio*

Kirjoita ilmaisukeino taulukon viimeiseen sarakkeeseen. Katso sitä varten erityisesti MIHIN-sarakkeessa olevia lauseita.

→ Vertailkaa sitten taulukoitanne ryhmässä ja keskustelkaa: Mikä yllätti? Mitä pitää muistaa?

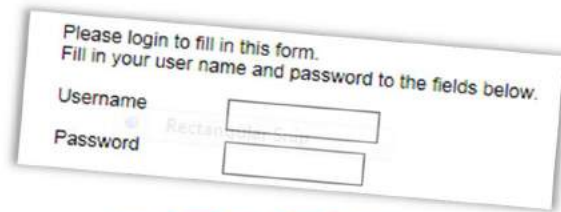
2d) Miten saksa erottuu muista prepositioita käyttävistä kielistä? Täydennä **sääntö**:

Saksan ns. „vaihtoprepositioiden“ kanssa (*an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen*) määrittelee _____ (akkusatiivi / datiivi) merkityksen: Kun ilmaistaan WO, käytetään _____ (*Ich bin in der Schule.*), kun ilmaistaan WOHIN (ja myös WOHER), käytetään _____ (*Ich gehe in die Schule. Ich komme aus der Schule.*).

2d) Monikielisessä Suomessa näkee ja kuulee suomen kielen lisäksi paljon ruotsia, englantia ja muitakin kieliä ympärillään, kuten viereisessä kuvassa. Huomaatko kielten välillä eroja siinä, miten asioita sanotaan? Voit kerätä niitä esim. tällaiseen taulukkoon:

missä?	suomeksi	ruotsiksi	englanniksi	muu kieli
maitotölkki	<i>avataan <u>tästä</u></i>	<i>öppnas <u>här</u></i>	---	
rautatieasema	<i>saapuu raiteelle <u>1</u></i>	<i>anländer <u>på</u> spår <u>1</u></i>	<i>arrives <u>at</u> track <u>1</u></i>	

2e) Kun englantia käytetään *lingua francana* eri maissa, tulee kieleen helposti mukaan virheitä, jotka ovat tyypillisiä maan kielelle. Mitä "suomalaisia" virheitä näkyy yllä olevissa autenttisissa kuvissa?

Kerätkää havaintojanne ja keskustelkaa:

- ✓ Miksiköhän juuri paikallisilmaisujen käytössä esiintyy usein virheitä?
- ✓ Onko teillä kokemuksia tästä aiheesta, joko omaan kieltenoppimiseen tai kansainväliseen kommunikaatioon liittyen?
- ✓ Kuinka tärkeänä pidätte oikeakielisyyttä tässä asiassa?

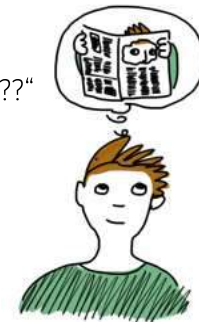
Lingua franca (latina 'vapaa kieli') on kieli, joka käytetään yleiseen kommunikaatioon eri maiden välillä ja myös maan sisällä. Englanti on suurin *lingua franca* ainakin Euroopassa.

3) Perspektiivin vaihto: Tällaista saksankielinen saattaa ajatella, jos paikallisilmaisu menee väärin...

a) Säde sagt: „Das habe ich *aus der Zeitung gelesen.“

Carla denkt: „Ist da jetzt ein Loch in der Zeitung??“

b) Säde sagt: „Das habe ich *aus dem Laden gekauft.“
Carla denkt: Aha, „gekauft“ aus dem Laden ...

c) Säde empfängt Carla am Flughafen: „Herzlich willkommen *nach Helsinki!“
Carla sagt: „Wieso *nach* Helsinki? Ich bin doch schon da!“

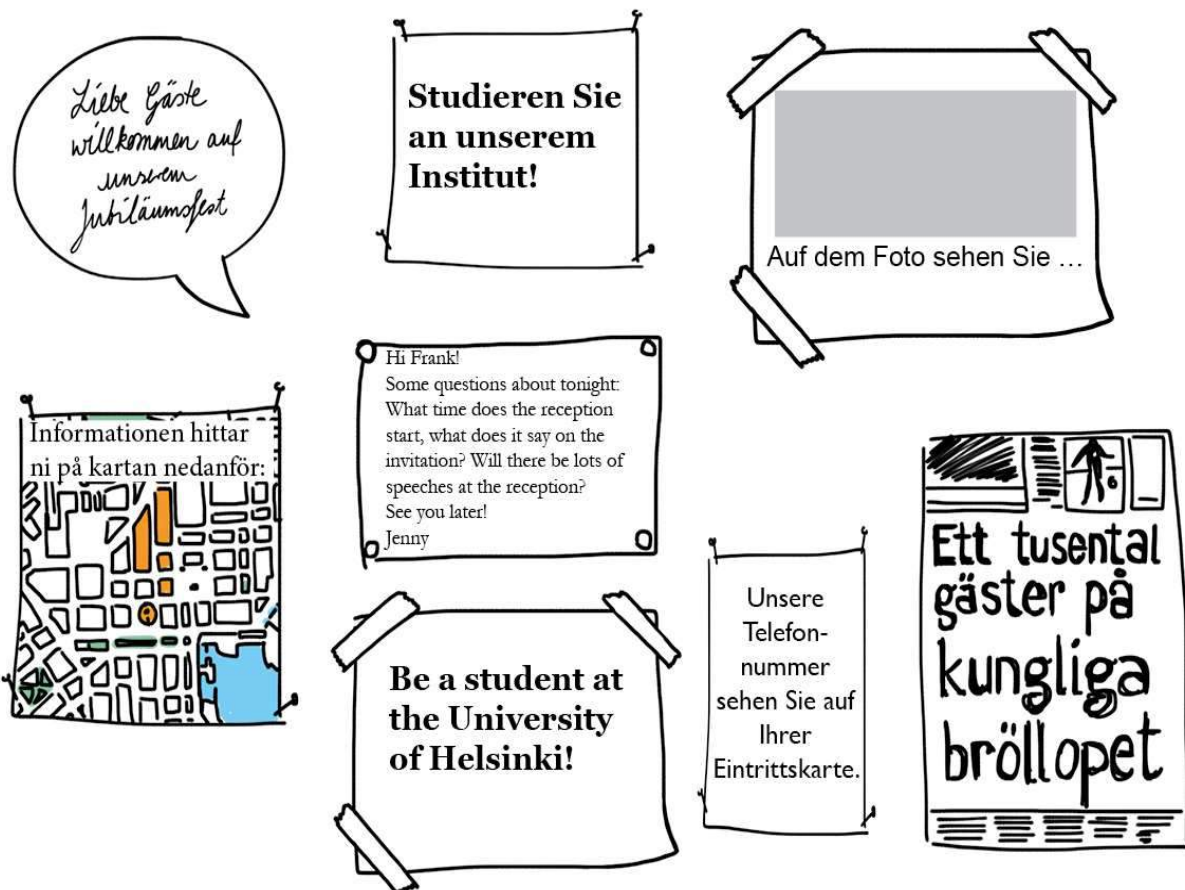
→ Mitä ajatuksia herää? Voiko näin tosiaan tapahtua? Keskustelkaa ryhmässä!

Hilfe, Jukka hat einen Hut *im Kopf!

3.4 Lokalität außen vs. innen

Suomen kielen kolme ulko- ja kolme sisäpaikallissijaa ilmaisevat mm. sijaintia, lähtökohtaa, pääte pistettä, tilaa tai suuntaa. Saksaksi samoihin tarkoituksiin käytetään ensisijaisesti prepositiota + substantiivin sijamuotoa (AKK/DAT/GEN). Vaikka usein tietty saksan kielen prepositio (+ tietty sijamuoto) vastaa tiettyä suomen kielen sijamuotoa (esim. *talossa* – *in dem Haus*), kielten logiikassa voi olla isojakin eroja: Kun kiinnitetään paperi oveen, onko se sitten AN vai IN der Tür? Pitäkö käydä lääkäriSSÄ, jos on kenkä jalASSA? Ja missä oikein ollaan, kun ollaan kalaSSA tai marjaSSA?

1a) Tässä näet ilmoitustaulun täynnä erikielisiä ilmoituksia. Kaikissa puhutaan juhlista, instituutioista, kartoista jne. Lukekaa ilmoitukset parin kanssa ääneen ja kääntäkää ne samalla suomeksi. Huomatkaa erityisesti prepositioiden käyttö eri kielillä!

1b) Kirjoita kuvien juhliin, instituutioihin, kuviin jne. liittyvät paikan ilmaisut taulukkoon. Miten ne ilmaistaan eri kielillä?

Kontext	Deutsch	Englisch	Schwedisch	Finnisch
Institutionen, Ämter		<i>at the university</i>		
Feiern, festliche Anlässe	<i>auf dem Jubiläumsfest</i>			
Papier, Pappe, Material mit Aufdruck			<i>på kartan</i>	

1c) Lisää taulukkoon myös kaikki nämä käännökset:

auf dem Stadtplan, on the map, på jubileet, at the anniversary, an der Universität, på universitetet, på vårt institut, at our institution, in the photo/picture, på fotot, auf der Einladung, i inbjudan/på inbjudningskortet, auf dem Empfang, på mottagningen, auf der Hochzeit, at the wedding, på biljetten, on the ticket

Käännä lopuksi kaikki suomeksi taulukon viimeiseen sarakkeeseen!

1d) Keskustelkaa ryhmässä: Mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia huomaatte ilmaisuihin eri kielten välillä? Kerätkää huomioitanne tähän:

1d) Sitten vain saksaksi: Katso seuraavien lauseiden substantiiveja ja mieti, mihin sijoittaisit ne yllä olevaan taulukkoon. Lisää sen jälkeen oikeat prepositiot alle. Vertailkaa tuloksianne ja keskustelkaa niistä ryhmässä!

___ dem **Bild** bin ich.

___ dem **Mittsommertanz** hatten alle viel Spaß.

___ der **Beerdigung** des berühmten Schauspielers waren viele Leute.

___ der **Postkarte** standen Urlaubsgrüße.

In Deutschland wird man ___ dem **Standesamt** getraut.

Die Einkaufsliste steht ___ dem **Zettel**!

Ich studiere ___ der Technischen **Hochschule**.

Sanastoapu: käännä tähän
maistraatti = das

paperilappu = der

hautajaiset = die

vihitty =

2a) Alla olevissa esimerkeissä näet kieliopillisesti (mutta ei välttämättä sisällöllisesti) oikeita käännöksiä suomenkielisistä lauseista. Mieti ja keskustele kaverin kanssa: Mitä vaihtoehtoa tilanteessa mielestänne tarkoitetaan?

1. Äiti, minulla on tikku jalassa! – Poika, sinullahan piti olla kengät jalassa!

Mama, ich hab einen Splitter **im** Fuß! –

Junge, du solltest doch Schuhe im Fuß haben!

Junge, du solltest doch Schuhe an den Füßen haben!

2. Umpisuolenleikkauksen jäljiltä hänellä on arpi vatsassa. Viisaudenhampaan poiston jäljiltä hänellä on arpi myös suussa.

Seit der Blinddarmoperation hat sie eine Narbe im Bauch.

Seit der Blinddarmoperation hat sie eine Narbe am Bauch.

Seit dem Ziehen eines Weisheitszahns hat sie auch eine Narbe im Mund.

3. Katso, suklaapakkauksessa on kaunis kuva! – Eikö suklaapakkauksessa ole suklaata?!

Schau mal, da ist ein schönes Bild in der Schokoladenpackung!

Schau mal, da ist ein schönes Bild auf der Schokoladenpackung! –

Gibt es keine Schokolade in der Packung?!

Tehtävän lauseissa 2 ja 3 on tilanteen mukaan mahdollista käyttää molempia vaihtoehtoja saksaksi. Mutta mitä ne kulloinkin oikein tarkoittavat? Keskustelkaa ryhmässä!

2b) Katsokaa vielä kerran tehtävä 2a:ta tarkemmin ja pohtikaa sitten parin kanssa seuraavia kysymyksiä. Tehkää myös muistiinpanoja.

1. Miten selittäisit jollekin, milloin ja miten saksan kielessä käytetään prepositioita *an* ja *auf*, kun taas suomessa näissä tilanteissa käytetään inessiiviä tai jotain muuta "sisäistä" paikkaa ilmaisevaa sijamuotoa?

2. Mikä oli itsellesi vaikeaa näissä tehtävissä? Toivatko tehtävät kenties jonkinlaisia oivalluksia mukanaan? Minkälaisia? Pohtikaa ryhmässä!

2c) Miten sanotte seuraavat lauseet saksaksi, jos haluatte sanoa jotain järkevää - eikä sitä, mitä kuvissa näkyy? Vinkki: Käyttäkää jotain muuta prepositiota kuin *in*!

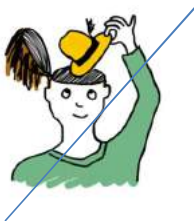
Olen puhelimessa.

→

Menen vessaan.

→

Laitan hatun päähän.

→

Perspektiivin vaihto:
Suomen inessiivi saattaa olla esim. saksankielisille hankala ja epälooginen.
Mistä tämä voisi johtua?

Pohtikaa vielä: miten kääntäisitte saksaksi seuraavat? (Koita olla käyttämättä *in*-prepositiota!)

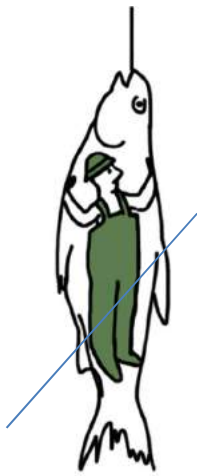
Olen töissä: Menen töihin:

3) EXTRA: *Taivas on pilvessä, järvi on jäässä, kesä on lopussa ...*

3a) Suomen kielessä käytetään usein substantiivia inessiivissä olotilan ilmaisemiseksi. Jos niin kääntäisi saksaksi suoraan, se kuulostaisi oudolta (tai ehkä runolliselta,) muttei ollenkaan normaalilta saksalta: (*) *Der Himmel ist in der Wolke, der See ist im Eis, der Sommer ist im Ende ...*

Mutta miten se sitten ilmaistaan saksaksi? Miettikää parin kanssa ja katsokaa apua sanakirjoista. Auttaisiko verrata muihin kieliin, kuten ruotsiin tai englantiin? Kirjoittakaa käänös tähän:

Vertailkaa käänöksianne ryhmässä. Mitä eri ratkaisuja löytyi?

3b) Mitä suomen kielen ilmaisua on kuvattu viereisessä kuvassa?

Hän on

Miten kääntäisit tämän oikein? Miettikää ryhmässä.

Er

Muita sellaisia tapauksia, joissa substantiivi esiintyy inessiivissä ovat esimerkiksi *olla naimisissa, kihloissa, kateissa, jumissa, humalassa, nälissään ...*

Käyttäkää sanakirjoja apuna, pohtikaa yhdessä ja kääntäkää seuraavat lauseet:

1. *Vanhempani ovat olleet naimisissa jo 21 vuotta.*

2. *Taas avaimet ovat kateissa!*

3. *Anna kissalle ruokaa, se on nälissään!*

4. *Humalassa oleva henkilö ei saa ajaa pyörää.*

5. *Ovi on jumissa.*

3c) Katsokaa käänöksiä tehtävissä 3a) ja 3b) ja keskustelkaa ryhmässä:

- ✓ Miten saksan kielessä ilmaistaan olotilaa? Onko siihen jotain sääntöjä?
- ✓ Mitä pitää ottaa huomioon?
- ✓ Jos vertaillette vielä vaikka englantiin, ruotsiin tai muihin osaamiinne kieliin: Miten olotilaa ilmaistaan näissä kielissä? Ovatko nämä lähempänä saksaa vai suomea?

Wie viele Brillen hast du auf der Nase?

3.5 Pluralgebrauch

Sekä suomen että saksan kielessä on sanoja, joita käytetään vain yksikössä tai monikossa. Suomen kielessä ilmaistaan monia asioita ja ilmiöitä monikolla, kuten sanassa *silmälasit*. Muissa kielissä näitä ei välttämättä ilmaistaan monikolla, mikä voi johtaa helposti väärinymmärryksiin. Tässä tarkastellaan joitakin suomen ja saksan eroja ja kompastuskiviä.

1a) Lukekaa tekstit ja vertailkaa niitä parin kanssa. Alleviivatkaa kaikki saksalaisen tekstin substantiivit, jotka ovat suomeksi monikossa, mutta saksaksi yksikössä.

Valmistautuminen häihin on iso työ. Kysehän ei ole pelkästään itse juhlasta, vaan myös polttareista, häämatkasta ja niin edelleen... Morsiamen äiti kysyy: Pukeudutko kokonaan valkoiisiin? Kuinka hiuksesi tulisi muotoilla? Käytätkö piilolinsejä silmälasien sijaan häöpäivänä? Aiotko käyttää meikkiä kasvoissa? Millaiset vaatteet sulhaselle – ei kai mitään farkkuja?! – Morsiamen isä kysyy: Miksi haluatte mennä naimisiin, ennen kun opintosi ovat valmiit? Jätätkö jäähyväiset itsenäiselle elämälle?!

Sich auf eine Hochzeit vorzubereiten ist viel Arbeit: Da geht es ja nicht nur um die Feier selbst, sondern auch um den Polterabend und die Flitterwochen und so weiter Die Brautmutter fragt: „Wirst du dich ganz in Weiß kleiden? Wie soll dein Haar gestylt sein? Trägst du Kontaktlinsen statt einer Brille am großen Tag? Und das Gesicht schminken? Was für Kleidung für den Bräutigam – doch wohl keine Jeans-Hose?!“ Und der Brautvater will wissen: „Wieso wollt ihr eigentlich schon heiraten, bevor du mit dem Studium fertig bist? Ist das nun dein Abschied vom unabhängigen Leben?!“

1b) Vertailkaa alleviivauksianne ryhmässä ja lisätkää saksalaiset substantiivit laatikoihin:

juhlat

vaatteet

ruumiinosat

muut

2a) Kääntäkää seuraavat sanat saksaksi ja myös vaikkapa englanniksi, ruotsiksi tai muille kielille, joita osaatte. Mietikää samalla, missä näette eroja ja yhtäläisyyksiä - mitkä kielet toimivat saman logiikan mukaan?

1. sakset _____

2. housut _____

3. bileet _____

4. olympialaiset _____

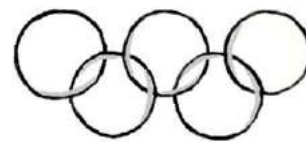
5. portaat _____

6. Näkemiin! _____

7. viikset _____

8. lastenvaunut _____

9. tikapuut _____

2b) Pohtikaa vielä:

- ✓ Mihin laatikoihin (tehtävässä 1b) laittaisitte 2a):n sanat?
- ✓ Keksittekö lisää sanoja laatikoihin?
- ✓ Minkälaisia sanoja „muut“-laatikossa on? Miten niitä voisi luokitella?

2c) Lopuksi:

- ✓ Miten selittäisitte suomea oppivalle näitä suomen kielen monikkosanoja? Mikä logiikka tai ajatus niiden takana on? Miten niitä voisi parhaiten oppia?
- ✓ Oletteko joskus jo huomanneet näitä yksikkö-monikko-eroja kielten välillä? Kuinka tärkeinä pidätte niitä kommunikation kannalta?

Möchten Sie mich umarmen oder umwerfen?

3.6 Verben – trennbar oder nicht trennbar?

Suomen kielessä sanan paino on aina ensimmäisellä tavulla, kun taas saksan sanoissa painon paikka vaihtelee. Tästä saattaa koitua ongelmia oppijalle yhdysverbejä käyttäessä, varsinkin tapauksissa, joissa painotus erottaa sanoja sekä merkityksen että esim. muotojen muodostuksen kannalta (umfahren – umfahren).

Hallo Anna! Lange nicht gesehen, komm, ich umarme dich!

Na, setz dich hin, am besten mir gegenüber, dann kann ich dich anschauen. Gut siehst du aus!

Ja, zum Glück habe ich den Rat meines Arztes befolgt und gut auf mich aufgepasst. Ich bin erst aufgestanden, als ich mich wirklich erholt hatte.

Hi Carla! Schön, dir hier zu begegnen! Aber umarm mich nicht so stürmisch, du wirfst mich ja fast um!

Danke, gleichfalls! Man sieht dir gar nicht an, dass du so lange krank warst – du hast dich wohl gut ausgeruht. Und du lässt dich ja eh nicht so leicht unterkriegen...

Sanastoapu

umarmen = halata

stürmisch = tässä: vauhdilla

um/werfen = kaataa

sich nicht unter/kriegen lassen = ei anna periksi

sich erholen = toipua

1a) Lue yllä oleva keskustelu ääneen parin kanssa ja alleviivaa siitä kaikki verbit etuliitteineen.

1b) Kirjoittakaa verbit perusmuodossa eli infinitiivissä taulukkoon. Alleviivatkaa sitten kunkin verbin painollinen tavu. Löydätte taulukosta myös perussäännöt verbien etuliitteen käytöstä. Keskustelkaa: Tiesittekö näitä sääntöjä jo? Onko tämä vaikeaa vai helppoa?

	1. painollinen ja eriävä yhdysverbi	2. painoton ja ei-eriävä yhdysverbi	3. painollinen + eriävä TAI painoton + ei-eriävä	
Etuliitteet	ab-, an-, auf-, aus-, bei-, mit-, nach-, vor-, zu-, dar-, ein-, empor-, fort-, her-, hin-, nieder-, weg-, wieder-	be-, ent-, er-, ge-, ver-, zer-, miss-, wider-	durch-, hinter-, über-, um-, unter-	
Verbit keskustelusta (infinitiivissä)			ei-eriävä <u>umarmen</u>	eriävä <u>umwerfen</u>

2a) Nyt käsitellään erilaisia taivutusmuotoja: Infinitiivi (perusmuoto), preesens (yksikön 3. persoonan), perfekt / partisiippi II. Täydennä alla oleva taulukko puuttuvilla (dialogin) sanoilla.

	Infinitiivi	Preesens	Perfekt / Partisiippi II
erotettavissa	<i>anschauen</i> -----	----- <i>passt auf</i>	----- -----
erottamaton	----- <i>begegnen</i>	----- -----	<i>(hat sich) erholt</i> -----

2b) Millaisia sääntöjä voit muodostaa taulukon 2a) perusteella? Yliviivaa väärät vaihtoehdot:

Eriävien yhdysverbien muodot koostuvat preesensissä yhdestä sanasta / kahdesta sanasta. Partisiippi II muodostetaan *ge-*tavun avulla / ilman *ge-*tavua.

Ei-eriävien yhdysverbien muodot koostuvat preesensissä yhdestä sanasta / kahdesta sanasta. Partisiippi II muodostetaan *ge-*tavun avulla / ilman *ge-*tavua.

2c) *Ich umarme dich!* vs. *Du wirfst mich ja fast um!*

Mitä pitää huomioida näissä esimerkeissä sanajärjestyksen kannalta? Keskustelkaa ryhmässä ja kirjoittakaa huomioitanne ylös:

Tunnetteko saksan kieliopin termin *die Satzklammer*? Miten se liittyy tähän?

3a) Katsokaa vielä 1b)-taulukon kolmannen sarakkeen verbejä. Niiden joukossa on homonyymejä, jotka ovat eriäviä tai ei-eriäviä.

Esimerkiksi sanojen *umfahren* (törmätä ja kaataa joku tai jokin) ja *umfahren* (kiertää jokin este) välillä on selvä ero, kuten näet alla olevissa kuvissa. Liitä seuraavat lauseet niihin sopiviin kuviin:

Homonyymit ovat sanoja, jotka näyttävät samanlaisilta, mutta tarkoittavat eri asioita.

Der Radfahrer fuhr einen Fußgänger um.

Der Radfahrer umfuhr die Baustelle.

3b) Mitä merkityseroja alla olevien homonyymien välillä on? Muodosta esimerkkilauseita ja käytä apuna sanakirjaa (esim. www.duden.de). Ole tarkkana oikeiden muotojen ja ääntämisen kanssa - sano lauseet ääneen ja äännä ne mielellään liioitellusti!

Vertailkaa lopuksi lauseitanne keskenään ryhmässä ja lukekaa ne ääneen.

1. übersetzen _____
2. übersetzen _____
3. umschreiben _____
4. umschreiben _____
5. übergehen _____
6. übergehen _____
7. durchdringen _____
8. durchdringen _____
9. durchschauen _____
10. durchschauen _____

3c) Pohtikaa ja keskustelkaa ryhmässä: Kuinka tärkeänä pidätte oikeaa verbien käyttöä ja siihen liittyvää sanapainoa? Miten sitä voisi oppia parhaiten?

4) Extra: Jos ei tiedä, mikä verbi on eriävä ja miten se painotetaan oikein, voi syntyä uusia sanoja, jotka saavat ihan oman merkityksen... Näin kävi esimerkiksi sanalle **umarmen*, mitä ei kuitenkaan valitettavasti ole oikeasti olemassa saksan kielessä:

Ich umarme dich!

**Ich arme dich um!*

Miten kääntäisitte nämä lauseet ja selittäisitte tämän eron suomeksi?

Was für Zeiten!

3.7 Perfekt und anderes

Aikamuodot ovat melko samanlaisia suomessa ja saksassa, mutta niiden merkityksissä ja käytössä on muutamia eroja. Tässä vertaillaan varsinkin preesensia ja perfektia. Saksan kielessä menneisyyteen viittaavien aikamuotojen käyttöä sotkee se, ettei suullisesti käytetä paljon muuta kuin perfektia.

OSA 1: Aikamuodot suhteessa toisiinsa

Tanja erzählt:

Ich wohne schon seit fünf Jahren in Finnland. Davor habe ich zwei Jahre in den USA gelebt, aber als ich erst ein Jahr da gewohnt hatte, bekam ich diesen Job hier in Helsinki angeboten. Nun arbeite ich schon ganz schön lange hier – und es gefällt mir sehr!

sanastoapu:
ich bekam ...
angeboten =
minulle
tarjottiin

1a) Übersetze den Text ins Finnische:

1b) Vertailkaa käännöksiänne ja keskustelkaa ryhmässä: Missä käytetään samaa, missä eri aikamuotoa saksassa ja suomessa? Eroako kielten "logiikka" toisistaan? Miten? Kirjoittakaa ylös:

1c) Täydennä säännöt preesensin ja pluskvamperfektin käytöstä saksassa:

- ✓ Saksassa preesensia käytetään – suomesta eroten – silloin, kun _____
- ✓ (yliviivaa väärät vaihtoehdot) Saksan pluskvamperfekti ilmaisee samalla lailla / eri lailla kuin suomen, että siivulauseen tapahtuma on aikaisempi / samanaikainen / myöhempi kuin päälauseen tapahtuma, joka on imperfektissä.

OSA 2: Perfektin eri merkitykset ja käytöt

Wo ist Simon? Ist er wieder eingeschlafen? Ach, da liegt er ja auf dem Sofa und schläft! Gestern war er auch auf dem Sofa eingeschlafen und ist erst um Mitternacht wieder aufgewacht ... Na, wir lassen ihn jetzt schlafen, dann hat er heute Abend ausgeschlafen und kann mit uns ins Kino gehen.

sanastoapu

*ein/schlafen =
nukahtaa*

*aus/schlafen =
nukkua
tarpeekseen*

2a) Saksan perfektin voi viitata muuhunkin kuin menneeseen aikaan. Mitä eri aikoja yllä olevasta tekstistä löytyy? Kirjoita esimerkit ensimmäiseen sarakkeeseen:

Perfektin ilmaisee	esimerkki tekstistä	esimerkki suomeksi	huomioita
1: mennyt tapahtuma, joka on jo ohi (≈ imperfekti)			
2: mennyt tapahtuma, jonka tulos on vielä voimassa / näkyvässä			
3: tuleva tapahtuma, jolla on tulos (≈ futuuri)			

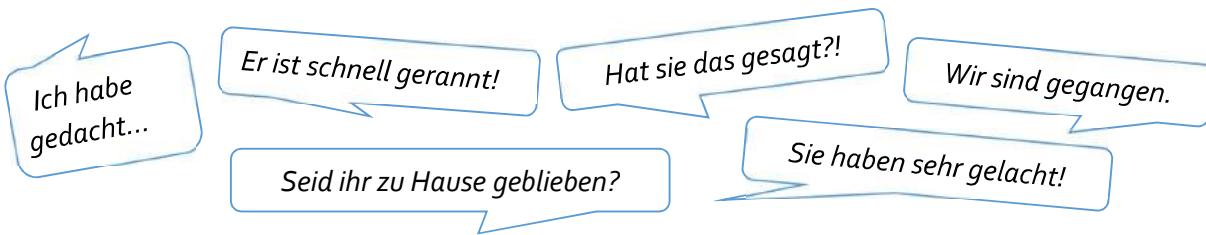
2b) Käännä teksti suomeksi tähän:

2c) Mitä aikamuotoja käytit käännöksessä? Mitä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kielten välillä on? Täytä taulukon toinen ja kolmas sarakke!

2d) Vertailkaa taulukoitanne ja keskustelkaa ryhmässä: Miten saksan perfektin käyttö siis eroaa suomen aikamuotojen käytöstä?

Lue netistä erityyppisiä saksankielisiä tekstejä ja kuuntele vaikkapa myös podcasteja yms.: Miten perfektin käytetään?

OSA 3: (KERTAUS) Saksan perfektin muodostaminen *haben* tai *sein* -verbin avulla

3a) Tutkikaa puhekuplien esimerkkejä. Minkä verbien yhteydessä käytetään *haben:ia* ja minkä yhteydessä *sein:ia* apuverbinä? Puhukaa ryhmässä: Mitä sääntöjä tunnette saksan perfektin muodostamiseen liittyen? Kirjoita tärkeimmät tähän:

Perfekt *haben*-sanalla kun

Perfekt *sein*-sanalla kun

3b) Miksi on edes tärkeää muistaa oikeat perfektimuodot? Yhdistä samaa tarkoittavat saksan- ja suomenkieliset lauseet!

Wir sitzen am Tisch, bis alle gegessen haben.

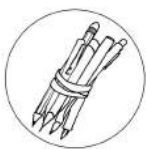
Wir sitzen am Tisch, bis alle gegessen sind.

Istumme pöydän ääressä, kunnes kaikki ovat syötyjä.

Istumme pöydän ääressä, kunnes kaikki ovat syöneet.

Mitkä lauseet siis ovat perfektin aktiivissa? Missä muodossa toiset lauseet ovat? Tiedättekö siitä saksan kielen muodosta jo jotain?

OSA 4: Harjoitellaan aikamuotojen käyttöä

Valitse oikea aikamuoto ja täytä aukot. Käytä apunasi kaikkia osioita 1-3!

1. (*schwimmen gehen*): Schon seit vielen Jahren ich gerne am ersten Mai im Meer

2. (*an/kommen*): Der Schnellzug aus Joensuu auf Gleis 3

3. Petra erzählt: (*sein*) In den Ferien ich sehr aktiv (*lesen*) Ich viele Bücher und (*gehen*) jeden Tag laufen

Auch meine Freunde ich oft und (*haben*) wir viel Spaß!

HUOM! Perfekti on yleisesti suullisen kertomuksen muoto. Imperfektiä käytetään vain apu- ja modaali-verbien (*sein, haben, werden, wollen ...*) kanssa.

Wäre es falsch, wenn ich es so sagen würde?

3.8 Konjunktiv ≠ konditionaali

Saksan konjuktiivi ja suomen konditionaali ovat verbien muotoja, jotka ilmaisevat paljolti samaan tapaan, että lauseen tapahtuma on hypoteettinen, irreaalinen tai perustuu toiveajatteluun. Kuten musikaalissa lauletaan: *Rikas mies jos oisin - Wenn ich einmal reich wär - If I were a rich man...* Suomessa konditionaalia käytetään kuitenkin enemmän ja osin myös toisenlaisissa konteksteissa kuin saksan konjuktiivia (varsinkin konjuktiivi II:sta *hätte, wäre, würde* jne.). Jos konjuktiivia käyttää väärässä paikassa, saattaa lause kuulostaa saksalaisen korvissa varsin pessimistiseltä tai jopa toivottomalta.

Marie wohnt seit zwei Jahren in Finnland. Sie erzählt:

(1) *Als ich als Austauschstudentin nach Helsinki kam, hätte ich nie gedacht, dass es mir so gut gefällt, dass ich ganz hier bleibe. Besonders habe ich mich in die Sprache verliebt.* (2) *Ich hatte schon erwartet, dass das Finnische mich interessiert - ich mag exotische Sprachen -, aber dass es so spannend ist ...!* (3) *Ich hoffe, dass ich Finnisch richtig gut lerne.* (4) *Aber damit ich es später beruflich gebrauchen kann, muss ich noch sehr viel lernen.* (5) *Und ich merke schon: Auch wenn man jeden Tag nichts anderes macht als Finnisch zu lernen, dauert es doch lange, bis man diese Sprache wirklich beherrscht.* (6) *Deswegen überlege ich manchmal, ob ich nicht doch nach Deutschland zurückgehe und ob ich nicht mein Slawistik-Studium dort erstmal abschließe.* (7) *Auch meine Mutter versucht mich zu überzeugen: „Zieh doch zurück nach Hannover und schreib erstmal deine Bachelorarbeit hier!“* (8) *Aber mir ist es wichtig, dass ich später nie sagen muss: Ach, hätte ich doch damals den Mut gehabt, ins Ausland zu gehen...*

1a) Ergänze die Übersetzung des Textes, entscheide: Braucht man *indikatiivi* oder *konditionaali* im Finnischen? Oder ist auch beides möglich?

(1) Kun _____ vaihto-opiskelijaksi Helsinkiin, en _____ ikinä _____, että _____ niin hyvin, että _____ tänne kokonaan. Erityisesti _____ suomen kieleen. (2) _____ kyllä odottanut, että se _____ minua, sillä _____ eksoottisista kielistä, mutta että se _____ niin jännää! (3) _____, että _____ suomea oikein hyvin. (4) Mutta jotta _____ sitä myöhemmin ammatissani, minulla _____ vielä paljon opittavaa. (5) Jotain _____ jo huomannut: vaikkei _____ muuta kuin _____ suomea joka päivä, _____ kuitenkin pitkään, että _____ tämän kielen. (6) Siksi _____ välillä, _____ ko/kö takaisin Saksaan ja _____ slavistiikan opintoni siellä. (7) Äitinikin _____ saada minut vakuuttuneeksi: ” _____ takaisin Hannoveriin ja _____ kandintyösi täällä!” (8) Minulle _____ kuitenkin tärkeää, etten _____ myöhemmin sanomaan, että voi, kunpa _____ silloin ollut rohkea ja muuttanut ulkomaille...

1b) Alleiviivaa saksankielisestä tekstistä kaikki verbit, jotka ovat suomeksi konditionaalissa, mutta saksaksi indikatiivissa. Keskustelkaa ryhmässä:

- ✓ Alleiviivasitteko samoja kohtia? Missä siis on eroja saksan ja suomen välillä?
- ✓ Oletteko jo aikaisemmin huomanneet eroja siinä, miten ja missä konditionaalia käytetään suomessa verrattuna saksaan tai muihin kieliin?
- ✓ Kuinka tärkeänä pidätte näiden erojen tiedostamista kommunikation kannalta?

2a) Vergleiche die Textstellen (1) bis (8) noch einmal genau und schreibe die finnischen Sätze in die Tabelle.

	1. esimerkki suomeksi	2. Miksi konditionaali?	3. saksaksi	4. Miksei konjunktiiivia? (tai millä tavalla?)
1	<i>en olisi uskonut, että viihtyisin..., että jäisin</i>	<i>uskoa: ei varmaa</i>	<i>hätte nicht geglaubt, dass ... gefällt, dass ... bleibe</i>	<i>glauben</i> -verbin kanssa sivulauseessa ei konjunktiiivia, muuten irreaalinen!
2		<i>odottaa: mahdollinen, ei varmaa; toivottu</i>	<i>Ich hatte erwartet, dass ... interessiert, aber ... so spannend ist</i>	<i>erwarten</i> -verbin kanssa sivulauseessa ei konjunktiiivia, muuten irreaalinen!
3		<i>toivoo: liittyy tulevaisuuteen, tulos epävarma</i>	<i>Ich hoffe, dass ich Finnisch richtig gut lerne.</i>	Ei konjunktiiivia! (koska toivo on reaalinen, vaikkei se täyttyisikään)
4		<i>jotta: finaalilause, tähtää johonkin - tulos epävarma</i>	<i>Aber damit ich ... verwenden kann, muss ich ...</i>	<i>damit</i> + indikatiivi; konjunktiiivi tekisi siitä irreaalista, ei täytettävää
5		<i>vaikka + konditionaali</i>	<i>Auch wenn man ... nichts ande-res macht als..., dauert es ..., bis ... wirklich beherrscht</i>	<i>machen würde</i> on mahdollinen, mutta eri merkitys: tarkoittaisi ei reaalista mahdollisuutta
6		Konditionaali kun on sisäinen monologi (<i>pohtia, miettiä, ajatella...</i>)	<i>überlege ich, ob ich ... zurückgehe und ob ich nicht ... abschließe.</i>	Ei tavallisten verbien konjunktiiivia! Mahdollinen kuitenkin modaali-verbien: <i>ob ich ... zurückgehen sollte</i>
7		Konditionaali kun on ehdotus, kehoitus yms.	<i>überzeugen: „Zieh doch ... und schreib erstmal ...</i>	Ei tavallisten verbien konjunktiiivia! Mahdollinen kuitenkin modaali-verbien: <i>könntest, möchtest ...</i>
8		Tulevaisuuteen liittyvä, epävarma	<i>... wichtig, dass ich später nie sagen muss: Ach, hätte ich ...</i>	Ei konjunktiiivia, koska reaalinen, vaikka tulevaisuuteen liittyvä (futuuri mahdollinen: <i>nie werde sagen müssen</i>)

2b) Parin kanssa tai ryhmässä:

- ✓ keskustelkaa taulukosta: vertailkaa rivi kerrallaan suomen ja saksan kielen perusteluita, miksi tai miksei konditionaalia/konjunktiiivia käytetä(än)
- ✓ yrittäkää yhdistää tapauksia toisiinsa, esim. mitä yhteistä on numeroilla 1, 2 ja 3?
- ✓ katsokaa saksankielisestä tekstistä kohtia 1 ja 8: mihin konjunktiiivia siis käytetään?
- ✓ miettikää, minkälainen kokonaiskuva suomen ja saksan yhtäläisyyksistä ja eroista konditionaalin/konjunktiiivin käyttöön liittyen syntyy
- ✓ kirjoittakaa tärkeimmät huomionne ja ajatuksenne tähän:

2c) Einige der konditionaali-Funktionen, z.B. bei Höflichkeit oder innerem Monolog (s. Tabelle Satz 6), können im Deutschen auch von einem Konjunktiv erfüllt werden, aber nur dem eines Modalverbs (*könnte, möchte, ...*) oder *würde*. Ergänze die Übersetzungen:

1. (Lähden Saksaan ensi viikolla.) Tulisitko mukaan? - _____ du mitkommen?
2. (En halua mennä lääkäriin yksin.) Tulisitko mukaan? - _____ du mitkommen?
3. Suosittelisin teille tätä kirjaa. - Ich _____ Ihnen dieses Buch empfehlen.

3) Wende nun alles Gelernte an. Ergänze die folgenden Sätze - Konjunktiv oder Indikativ?

1. Ich hoffe, dass ich nächstes Jahr das Abitur machen (können) _____.
2. Ich versuche, zwei Tests am selben Tag zu machen, wenn das nur möglich (sein) _____.
3. Ich überlege, ob ich erst zum Sport oder erst einkaufen (gehen) _____.
4. Das Ziel dieses Unterrichts ist, dass man Deutsch richtig gut (lernen) _____.
5. Bitte bring ein Geschenk mit, damit das Geburtstagskind sich (freuen) _____.
6. Hätte man viel Geld, müsste man überlegen, was man damit (machen) _____.
7. Ich wünsche mir oft, dass ich schon früh viele Sprachen gelernt (haben) _____.

4) Finnisch und Deutsch weisen ja relativ große Unterschiede im Gebrauch von konditionaali bzw. Konjunktiv auf. Wie ist es mit der Übersetzung von konditionaali in andere Sprachen, z.B. Englisch und Schwedisch? Sprecht darüber in der Gruppe!

Wer hat mein Bild genommen?!

4.1 Kollokationen

Kollokaatioksi kutsutaan sanojen taipumusta esiintyä yhdessä vakiintuneessa ilmauksessa. Kollokaatio koostuu sanasta ja tyypillisesti sen kanssa samassa kontekstissa esiintyvistä tai odotettavissa olevista sanoista, esimerkiksi substantiivista ja verbistä, kuten *koira* + *haukkua* (eikä esim. *naukua*). Kollokaatiot kuuluvat kielen perusilmiöihin, ja niitä esiintyy niin saksassa kuin suomessakin, joskin ne ovat osin kielikohtaisia. Osakseen puhua ja kirjoittaa idiomaattista, hyvää saksaa oppijan kannattaa ottaa huomioon, mitkä sanat kuuluvat yhteen - ja mitkä eivät.

1a) Schaut das Beispiel für die Kollokationen des Wortes *Abfahrt* (in der Bedeutung von *Abreise*) an. Sucht die Verben im Wörterbuch (z.B. www.duden.de) und bildet Sätze mit *Abfahrt* und den Verben und evtl. weiteren Wörtern:

Abfahrt f

Abreise

ADJEKTIVE/ADVERBIEN

pünktlich • planmäßig

VERBEN

planen • erfolgen • verzögern • warten

NOMEN

Bus • Zug • Fähre

ZUSAMMENSETZUNGEN

Abfahrtsort • Abfahrtszeit

(aus: <https://kollokationenwoerterbuch.ch/web/>)

Besprecht: Welche von diesen Kollokationen gehören schon zu eurem Wortschatz, welche können ihn noch erweitern?

1b) Übersetzt eure Sätze ins Finnische und evtl. andere Sprachen. Welche Gemeinsamkeiten und Unterschiede in den Ausdrücken gibt es?

2a) Zu zweit: Lest euch den Text laut vor. Überlegt, welche Wörter in den Sätzen typischerweise zusammen mit den schon unterstrichenen Wörtern auftreten. Bei Substantiven sind dies häufig Verben, aber auch andere Wörter kommen vor. Unterstreicht die zur Kollokation gehörigen Wörter:

Am Anfang eines großen Aufsatzes steht die Wahl des Themas. Da in der Schule eine Themenauswahl von den Lehrern zur Verfügung gestellt wird, ist das Thema mit diesen abzusprechen. Meist wird die Entscheidung nach den persönlichen Vorlieben des Schülers gefällt. Man sollte sich für ein Thema entscheiden, zu dem ein Gegenwartsbezug hergestellt werden kann. Zugleich sollte man eigene Interessen verfolgen, zum Beispiel eine Frage stellen, die dann im Text beantwortet wird. Oder man benötigt eine These, die im Schreibprozess überprüft, belegt oder widerlegt werden soll.

2b) Besprecht eure Unterstreichungen in der Gruppe. Probiert dann verschiedene Hilfsmittel der Überprüfung der Kollokationen aus:

- ✓ Sucht in Wörterbüchern (z.B. www.duden.de) in den Beispielen der Stichwörter nach diesen Wortverbindungen.
- ✓ Verwendet z.B. www.linguee.de/ für Beispieltex te und Parallelübersetzungen.

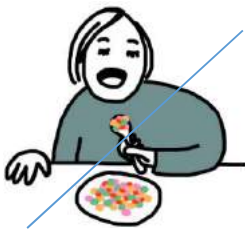
3a) Welche Substantive und Verben gehören zusammen? Verwende eines der Hilfsmittel aus 2b), wenn du nicht sicher bist! Und Achtung, es sind ein paar typische finnisch-deutsche Stolperfallen dabei!

den Fern-seher ein Foto Tabletten Prüfungen Abstand Abendbrot Unter-suchungen die Tür

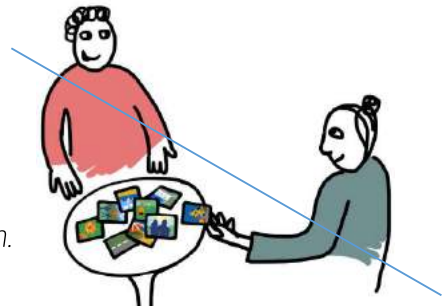
durchführen ablegen öffnen machen einschalten nehmen einnehmen essen

3b) Besprecht in der Gruppe eure Lösungen in 3a): Wo wart ihr nicht sicher? Wo gab es Alternativen? Wo unterscheiden Finnisch und Deutsch sich besonders, was sind die Stolperfallen?

3c) Welche finnischen Kollokationen sind hier bildlich dargestellt? Und wie sagt man es auf Deutsch, wenn man NICHT das hier Abgebildete ausdrücken möchte?

1. *Syön pillereitäni.*

2. *Voit ottaa tästä kuvan.*

3d) Übersetzt die folgenden Sätze ins Deutsche, verwendet die Verben aus 3a), schaut aber auch im Wörterbuch nach Alternativen - wo gibt es welche?

1. *Älä avaa ovea, ulkona on niin kylmä!* -----

2. *Petri avasi tietokoneen, vaikka televisiokin oli jo auki.* -----

3. *Milloin suoritat saksan kokeen?* -----

4. *Syömmе iltapalaa aina klo 18.* -----

4) EXTRA: Der richtige Gebrauch von Kollokationen ist auch ein Indikator für stilistisch gute, präzise und idiomatische Sprache. Hier übst du nun Ausdrücke aus verschiedenen Bereichen.

4a) In Bezug auf die Lokalität („wo etwas ist“) kann man im Deutschen viele typische Verbkonstruktionen verwenden, wie:

findet sich - befindet sich - ist ... gelegen - es gibt - ist ... angesiedelt - liegt usw.

Schau unbedingt zuerst in ein gutes Wörterbuch, um zu überprüfen, wie die Wörter richtig gebraucht werden!

Verbessere den Stil des folgenden Textes, indem du statt *sein* möglichst eine andere Verbkonstruktion einsetzt (schreibe unter dem Text):

Helsinki ~~ist~~ bekanntlich in Finnland und Finnland ~~ist~~ in Skandinavien. In Helsinki ~~sind~~ mehrere liegt Universitäten. Auch viele wichtige Museen ~~sind~~ in Helsinki und außerdem ~~sind~~ da zwei feste Sinfonieorchester und die Oper. In der Hauptstadt ~~ist~~ natürlich auch das finnische Parlament.

4b) Für Zahlenangaben in Texten gibt es ebenfalls typische Verben, die damit verbunden werden. Ersetze auch hier *sein* durch ein spezifischeres Verb von diesen:

liegt bei - beläuft sich auf - macht aus - beträgt - entspricht - entfällt auf.

Bitte überprüfe deine Wahl in einem guten Wörterbuch!

Die Einwohnerzahl Helsinkis ~~ist~~ ca. 635 000, die Fläche ~~ist~~ 715,55 km², wovon Land 214 km² ~~sind~~. beträgt Die Bevölkerungsdichte ~~ist~~ also etwa 2973 Einwohner/km². Die Gesamtpopulation der Hauptstadt-region ~~ist~~ ca. 1,475 Millionen Einwohner. Von den in Helsinki gesprochenen Sprachen ~~sind~~ Finnisch 81,9 Prozent und Schwedisch 5,9 Prozent. Die restlichen 12,2 Prozent ~~sind~~ andere Sprachen.

4c) Besprecht beide Texte in der Gruppe. Überlegt:

- ✓ Was war leicht, was schwierig daran?
- ✓ Für wie wichtig haltet ihr es, solche Ausdrücke zu lernen?
- ✓ Wie akzeptabel ist der Gebrauch von *sein* in all diesen Sätzen im Finnischen oder anderen Sprachen, und was für Alternativen gibt es in anderen Sprachen? Dafür könnt ihr versuchen, die Texte aus 4a und 4b mit ihren besseren Alternativen zu übersetzen.

Ist das hier eine *Besprechung* oder eine *Diskussion*?

4.2 Entsprechungen von *keskustella*

Saksan verbiit *besprechen* ja *diskutieren* käännetään usein suomeksi verbeillä kuten *puhua*, *neuvotella*, *keskustella*, *väitellä*. Erityisesti *diskutieren*, oman näkökannan perustelu ja puolustaminen, kuuluu tyypillisesti saksalaiseen kommunikaatiokulttuuriin - argumentoinnin taitoa harjoitellaan lapsesta asti. Saksan oppijan on hyvä kiinnittää huomiota myös näihin verbeihin liittyviin kulttuuri- ja kielikohtaisiin eroihin.

Tipps für gute Kommunikation

Teilt euch das Gespräch gleichwertig auf. Um ein guter Gesprächspartner zu sein, ist es wichtig, passende Themen zu finden. Man möchte ja, dass alle die Unterhaltung genießen. Aber auch wenn du versuchst, nicht über kontroverse Themen zu sprechen, passiert das manchmal: Die Unterhaltung wird zur hitzigen Diskussion. Dann kannst du probieren, die Diskussion auf eine höfliche, vorsichtige Art zu entschärfen. Zum Beispiel: „Vielleicht sollten wir das Debattieren den Politikern überlassen.“ oder „Können wir das ein andermal besprechen?“

Sanastoapu

auf/teilen = jakaa

die Unterhaltung =
keskustelu

hitzig = kiihkeä

entschärfen =
tässä: rauhoittaa

überlassen = jättää
(jnk hoidettavaksi)

(frei nach: <https://de.wikihow.com/Themen-finden-%C3%BCber-die-man-reden-kann>)

1a) Lies den Text durch. Unterstreiche die 6 Substantive und Verben, die mit Kommunikation zu tun haben. Schreibe diese Wörter in die linke Spalte der Tabelle.

1a) Wort	1b) Anmerkungen
<i>das Gespräch</i>	„gleichwertig aufteilen“, Partner

1b) Schau noch einmal in den Text. In welchem Kontext stehen die unterstrichenen Wörter (1a)? Welche anderen Wörter gehören dazu? Schreibe diese in die rechte Spalte der Tabelle.

Etsi sanat vielä sanakirjasta, esim. duden.de, ja tutki, miten niitä käytetään.

1c) Vergleicht eure Tabellen in der Gruppe. Besprecht: Was fällt euch auf? Welche Unterschiede gibt es zwischen den Wörtern?

2) **BESPRECHEN VS. DISKUTIEREN.** Carla bekommt Besuch von Säde aus Finnland und John aus England. Sie machen Pläne für das Wochenende. Lest den Dialog und macht die folgenden Aufgaben zu zweit oder in der Gruppe.

Säde: *Was machen wir denn am Wochenende?*

Carla: *Aber das haben wir doch schon besprochen: Wir fahren nach Berlin.*

John: *Ich dachte, das müssten wir noch weiter diskutieren.*

Carla: *Wieso diskutieren? Möchtest du nicht nach Berlin?*

John: *Doch, natürlich!*

Säde: *Wir diskutieren ja immer gemeinsam, was wir machen wollen.*

Carla: *Aber normalerweise sind wir derselben Meinung, also müssen wir nicht diskutieren. Nur noch die Details genauer besprechen.*

2a) Unterstreicht die Wörter *besprechen* und *diskutieren* in allen ihren Formen.

2b) Worum geht es hier? Schaut euch noch die Definitionen für die beiden Wörter an. Versteht ihr den Unterschied? John und Säde verwenden das Wort *diskutieren* nicht korrekt. Warum? Welches Wort haben sie gemeint?

Vinkki!
Kiinnitä erityisesti huomiota Carlan reaktioihin. Miksi hän on hämmentynyt?

besprechen: etw. kurz absprechen; sich über etw. beraten; gemeinsam über etw. reden;

diskutieren: eine Auseinandersetzung (= kiista, väittely) haben; debattieren

2c) Formuliere (= muotoile) eine eigene Regel für den Gebrauch (= käyttö) der Verben *keskustella* vs. *diskutieren/besprechen* (vs. *discuss* im Englischen). Vergleicht dann eure Regeln in der Gruppe. Wo müsst ihr persönlich besonders aufpassen?

2d) Das englische Verb „discuss“ kann nicht immer mit dem deutschen Verb *diskutieren* übersetzt werden. Schau bei Bedarf im Wörterbuch nach und ergänze die Übersetzungen mit *diskutieren* oder *besprechen*.

1. *Do you want to discuss this problem with anyone?*

Willst du dieses Problem mit jemandem _____?

2. *I am not prepared to discuss this over the phone.*

Ich bin nicht bereit, diese Sache am Telefon zu _____.

3. *We need to discuss the pros and cons of his suggestion.*

Wir müssen die Vor- und Nachteile seines Vorschlags _____.

4. *You have your opinion and I have mine, so there is no point in discussing this.*

Du hast deine Meinung und ich habe meine, also hat es keinen Sinn, diese Sache zu _____.

2e) EXTRA: Wie ist es mit dem Verb *diskutera* im Schwedischen? Funktioniert es wie *discuss* im Englischen? Schaut euch die folgenden Sätze an und besprecht in der Gruppe: Wie würdet ihr diese Sätze ins Deutsche und ins Finnische übersetzen?

1. *Det är svårt att diskutera med dig.*

2. *Vi måste diskutera åtgärder åt saken.*

3. *Varför vill du diskutera alla de gamla historierna?*

4. *Du behöver goda argument för att diskutera detta med honom.*

3a) Setze *besprechen* oder *diskutieren* ein. Auch beide können möglich sein!

1. *Könnten wir diese Sache unter vier Augen _____?*

2. _____ *Sie mit Ihrem Arzt, ob Sie nach der Operation Auto fahren dürfen.*

3. *Hoffentlich bleibt etwas Zeit, um die Strategie für das Meeting zu _____.*

4. *Ich verstehe nicht, worüber hier so leidenschaftlich _____ wird!*

5. *Wichtig beim _____ ist, wie man seine Argumente aufbaut.*

6. *Diese Sache müssten wir genauer _____.*

Sanastoapu

leidenschaftlich
= *kiihkeästi*

aufbauen =
rakentaa

3b) Besprecht in der Gruppe: Welches Verb habt ihr jeweils gewählt? Warum? Welche Bedeutungsunterschiede gibt es in den Sätzen, wo beide Verben möglich sind?

Deutschlernen macht Spaß, auch wenn es nicht immer lustig ist

4.3 Bedeutungen von *hauska*

Suomen sana *hauska* on erittäin laajamerkityksinen. Kielitoimiston sanakirja (KTS) antaa sille seuraavat synonyymit: *rattoisa, huvittava, mukava, miellyttävä, kiva; iloinen, hilpeä*. Jo tämän perusteella on selvää, ettei *hauskaa* voi kääntää muille kielille vain yhdellä sanalla. Saksan vastineet täytyykin erottaa huolella, jottei hauskaista jutusta tulisi ihan naurettava eikä kielen käyttö lipsahda lapsellisuuden puolelle...

1a) Lukekaa dialogi ääneen parin kanssa. Carlan lauseista löytyy erilaisia ilmaisuja, jotka voisi kääntää suomeksi sanalla *hauska*. Alleviivatkaa kaikki nämä ilmaisut.

Carla und Säde unterhalten sich im Sprach-Tandem:

Säde: *No, oliko teillä hauska teatteri-ilta? Mitä kävitte katsomassa?*

Carla: *Das war eine Komödie eines jungen deutschen Schriftstellers. Ich fand das Stück ganz nett, aber leider nicht so lustig, wie ich gehofft hatte.*

Säde: *Mutta oliko teillä siitä huolimatta hauskaa?*

Carla: *Ja. Es war schön, Anna, Sophia und Daniel mal wieder zu sehen. Hinterher waren wir dann sogar noch tanzen. Das hat Spaß gemacht!*

Säde: *Daniel onkin hauska tyyppi, hänen kanssaan ei ole koskaan tylsää. Hän osaa kertoa niin hauskoja juttuja!*

Carla: *Stimmt. Aber Anna kennt auch jede Menge lustiger Witze – wir hatten viel Spaß und haben uns fast kaputtgelacht!*

sanastoapu

der Schriftsteller, - = kirjailija

hinterher = jälkeenpäin

sich kaputt/-lachen = nauraa itsensä kipeäksi

1b) Katsokaa nyt tarkkaan asiayhteyksiä ja keskustelkaa ryhmässä, missä yhteydessä käytetään mitään ilmaisua saksan kielessä ja miksi.

1c) Miten eri *hauska*-ilmaisut voi ymmärtää? Yhdistäkää seuraavat osat oikein:

Was	,on hauska'	Paraphrase
<i>Skilaufen</i>	<i>ist nett / schön.</i>	(zum Lachen)
<i>Geburtstag zu haben</i>		
<i>Ein Clown</i>	<i>macht Spaß.</i>	(allgemein positiv)
<i>Sudokus zu lösen</i>		
<i>Ein Witz</i>	<i>ist lustig.</i>	(angenehme Aktivität)

Käyttäkää sanakirjoja apuna, esim. www.duden.de!

1d) Katsokaa vielä kerran tekstiä ja verratkaa ilmaisuja *Spaß machen* ja *Spaß haben*. Miten kääntäisitte ilmaisut suomeksi?

1e) Kääntäkää nyt Säteen lauseet saksaksi. Pohtikaa, miten sana *hauska* pitää eri lauseissa kääntää ja kirjoittakaa perään selitys, miksi käänsitte juuri sillä tavalla. Verratkaa ratkaisujanne ja keskustelkaa niistä!

1. *No, oliko teillä hauska teatteri-ilta?* -----

2. *Mutta oliko teillä siitä huolimatta hauskaa?* -----

3. *Daniel onkin hauska tyyppi, hänen kanssaan ei ole koskaan tylsää.* -----

4. *Hän osaa kertoa niin hauskoja juttuja!* -----

2) Kääntäkää alla olevat ilmaisut ja sijoittakaa ne oikeisiin sarakkeisiin – tehtävä 1b):stä voi olla apua. Keskustelkaa yhdessä eri kategorioista ja niiden eroista.

*Hauskat juhlat. – Hauskaa joulua! – Luisteleminen on hauskaa. – Meillä oli hauskaa. – Hauska tutustua!
– Hauska kuulla, että olet terve. – Onpa hauska nähdä, kuinka siinä käy... – He pitävät hauskaa. –
Onko sinusta täällä hauskaa? – hauska kirja – Älä naura! Tämä ei ole hauskaa!*

(macht) <i>Spaß</i>	
(ist) <i>lustig</i>	
(ist) <i>nett/schön/...</i>	
(muuta)	

3) Miten "hauska"n eri vastineet toimivat muissa kielissä? Kääntäkää 2)-tehtävän ilmaisut vaikka englanniksi ja ruotsiksi ja miettikää, mihin sarakkeisiin ne voisivat kuulua. Keskustelkaa:

- ✓ Onko muissa kielissä vain yksi *hauska*-sana niin kuin suomessa, vai useita, niin kuin saksassa?
- ✓ Miten ruotsin sana *lustig* ja saksan *lustig* eroavat toisistaan? Mitä pitää huomioida?
- ✓ Miten selittäisitte saksaa opiskeleville millaisia vastineita *hauska*-sanalla on? Missä teidän täytyy itsekin varoa?

Immer unterschiedlich und vor allem anders als gedacht

4.4 eri/erilainen und sama/samanlainen

Suomen kielen adjektiivit *eri* ja *erilainen* voidaan kääntää saksaksi kontekstista ja merkityksestä riippuen joko sanoilla *anders* tai *unterschiedlich/verschieden*. Mutta missä mitenkään? Useita vastineita on myös sanoilla *sama* ja *samanlainen*. Oikean ilmaisun käyttäminen on tärkeää, ettei vaan tulisi sanotuksi ihan muuta kuin oli tarkoitus...

OSA 1: ERI / ERILAINEN

Wie oft habt ihr – deine Freunde und du – unterschiedliche Ansichten? Manchmal sieht man eine Sache ganz anders als der andere! Manchmal müssen wir uns sogar über unterschiedliche Meinungen streiten. Aber jeder hat das Recht auf eine persönliche Meinung – und die kann auch anders sein als die Ansicht anderer Menschen. Die Meinungen dürfen auch ganz verschieden sein!

(frei nach: <http://www.zeitzuleben.de/2526-die-sache-mit-den-meinungsverschiedenheiten/>)

Sanastoapu

die Ansicht, -en
= *mielipide,*
näkemys

sich streiten
über + Akk. =
riidellä jstak

das Recht, -e =
oikeus

die Meinung, -en
= *mielipide*

1a) Lue ylläoleva teksti, joka käsittelee mielipiteitä. Alleviivaa kaikki sanat *unterschiedlich*, *verschieden* ja *anders* eri muotoineen. Käännä sitten teksti tähän ja alleviivaa vastaavat suomenkieliset sanat:

1b) Kiinnitä nyt huomiota niihin kohtiin, joihin suomeksi sopisi *eri/erilainen*. Milloin niissä käytetään *unterschiedlich* (tai *verschieden*), milloin *anders*? Keskustelkaa ryhmässä. Täydentäkää sitten nämä säännöt sanojen *anders* ja *unterschiedlich/verschieden* käytöstä:

1. Kun vertaillaan kahta tai useampaa eri asiaa, usein konjunktion „als“ avulla, käytetään

2. Kun vertaillaan asioita saman ryhmän sisällä käytetään -----

1c) Tarkistakaa säännöt tämän kuvan avulla. Ketä tarkoitetaan kunkin lauseen kohdalla? Yhdistäkää!

Diese Leute sind alle unterschiedlich/
verschieden (voneinander).

Er/Sie ist aber ganz anders als die
anderen!

OSA 2: SAMA / SAMANLAINEN

2a) Lukekaa puhekuplat ääneen. Täydennä säännöt alleviivatuilla sanoilla ja valitse sopiva esimerkki puhekuplista.

Dein Hut ist genauso
schön wie meiner!

Diese Hüte sind
alle gleich schön.

Sanastoapu
der Hut, -e+
= hattu, lakki

Dein Hut! Das ist ja dasselbe
Modell wie mein Hut!

1. Vertailtaessa samanlaisia asioita ryhmän sisällä käytetään sanaa Esimerkki:

.....

2. Vertailtaessa kahta tai useampaa substantiiviva, usein *wie*-sanan avulla, käytetään sanaa

..... Esimerkki:

3. Vertailtaessa kahta tai useampaa adjektiiviva, usein *wie*-sanan avulla, käytetään sanaa

..... Esimerkki:

2b) Käännä repliikit (2a) suomeksi viivoille. Ympyröi vertailusanat. Vertaile suomea ja saksaa ja keskustelkaa ryhmässä: Missä pitää olla tarkkana?

gleich:

ebenso/genauso (wie):

der-/die-/dasselbe (wie):

HUOM! Der-/die-/dasselbe on valittava substantiivin suvun mukaan.

Myös eri sijamuodot näkyvät artikkeleissa:

Akkusatiivitaivutus:

den-/die-/dasselben

Datiivitaivutus:

dem-/der-/demselben

2c) Entä mitä eroa on ilmaisuilla *der gleiche* ja *derselbe*? Tutki puhekuplaa. Kirjoita vastauksesi viivoille, tarkista sanakirjasta ja korjaa tarvittaessa.

Was hast du da auf dem Kopf? Das ist ja der gleiche Hut wie meiner!

Das ist nicht nur der gleiche, sondern sogar derselbe! Ich habe ihn aus deinem Schrank geklaut ...

Sanastoapu

der Schrank, -e+ = kaappi

klauen = pihistää

der gleiche: -----

derselbe: -----

2d) Alla näet suomenkielisiä lauseita ja niiden saksankielisiä käännöksiä, joista puuttuu kohtia. Täydennä ne. Käytä tarvittaessa edellisiä tehtäviä apunasi.

1. Eri konteksteissa sama lause voidaan kääntää eri tavoilla.

In ----- Kontexten kann man denselben Satz ----- übersetzen.

2. Tämä täytyy kääntää tässä kontekstissa eri tavalla kuin edellisessä.

Dies muss man in diesem Kontext ----- übersetzen als in den vorherigen.

3. Samaa sanaa ei aina käännetä ihan samalla lailla.

----- Wort wird nicht immer in ----- Weise übersetzt.

HUOM! Tämä kohta vaatii dativin.

4. Ihmiset ovat erilaisia - ja hän on erilainen kuin kaikki muut!

Die Menschen sind ----- - und er ist ----- als alle anderen!

5. Mutta hän on kuitenkin samanlainen kuin kaikki muut - olemmehan kaikki yksilöitä.

Aber er ist doch ----- wie alle anderen - wir sind ja alle Individuen.

OSA 3: MUUT KIELET

3a) Tutki allaolevia laatikoita. Keskustelkaa ryhmässä: Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä huomaatte kielten välillä?

Wir haben unterschiedliche Ansichten in dieser Sache.

Vi har olika åsikter i den saken.

We have different opinions on/about this matter.

Meillä on erilaiset näkemykset tässä asiassa.

Meine Meinung ist anders als deine.

Min åsikt är annorlunda än din. /

Min åsikt är olik din.

My opinion is different from yours.

Minun kantani on erilainen kuin sinun.

3b) Mistä kielestä on kyse? Täydennä säännöt. Kirjoita numeroiduille viivoille kielet ja muille viivoille vastaavat sanat kyseisistä kielistä.

Kun käännetään sanoja *unterschiedlich/verschieden* ja *anders*, on (1) _____

saksan kanssa samanlainen. Molemmille on kaksi eri sana: _____ ja

_____.

(2) _____ on suomen kanssa samanlainen. Kummallekin on vain

yksi sana: _____.

Katso apua edellisestä tehtävästä. Jos osaat muita kieliä, pohdi myös, miten ne vertautuvat saksaan ja suomeen.

4.5 Toinen und toinen

Kun suomeksi vertaillaan kahta samanlaista asiaa, voidaan käyttää samoja sanoja: *toinen* ja *toinen*, esimerkiksi "Toinen takki on keltainen ja toinen on vihreä." Saksassa sama logiikka ei pädekään, vaan täytyy käyttää eri sanoja. Suomessa voidaan käyttää samaa sanaa myös järjestyslukuissa: ensimmäinen, toinen. Saksassa tarvitaan siinäkin eri sanaa, tai muuten väärinymmärrysten mahdollisuus on todellinen...

OSA 1: Säde und Carla treffen sich im Sprach-Tandem.

Hallo Säde!

Moi Carla! Arvaa mitä? Kävin juuri ostamassa kaksi uutta takkia.

Was für Jacken?

Toinen niistä on keltainen ja toinen on vihreä.

Die andere ist gelb? Wie viele Jacken hast du gekauft?

Kaksi. Toinen on keltainen ja toinen vihreä.

Aber welche Farbe hat die eine Jacke, wenn die andere gelb und grün ist?

Sanastoapu
was für = millainen, millaiset
welche Farbe = mikä väri

1a) Lue parisi kanssa ylläoleva dialogi. Vaihtakaa rooleja. Mistä on kyse? Miksi Carlan on vaikea ymmärtää Sädettä? Kirjoittakaa ajatuksianne laatikkoon.

Kiinnittäkää erityisesti huomiota Carlan viimeiseen puhekuplaan.

1b) Täydennä **sääntö** viivoille.

Tästä on kyse! Siinä missä suomessa voidaan vertailla samoilla sanoilla
 _____ ja _____, täytyy saksassa käyttää eri sanoja:
 der/die/das _____ ja der/die/das _____.

1c) Jos siis kääntää lauseen „Toinen takki on vihreä ja toinen keltainen“ saksaksi muotoon *„Die andere Jacke ist grün und die andere ist gelb“, voi saksalainen keskustelukumppani olla hyvinkin hämmentynyt:

*Ich habe zwei Jacken. *Die andere ist grün und die andere ist gelb.*

Zwei Jacken?? Welche Farbe hat denn die eine Jacke, wenn die andere grün und gelb ist?

Oder ist die andere Jacke grün und gelb gestreift oder kariert?

Tähdellä (*) ilmaistaan kielitieteessä, että ilmaus on kielipillisesti väärin.

Sanastoapu
 gestreift = raidallinen
 kariert = ruudullinen

Miten siis sanot saksaksi saman lauseen oikein? **Täydennä** puhekuplaan.

Ich habe zwei Jacken.

_____ ist grün und
 _____ ist gelb.

Ach so! Jetzt verstehe ich.

OSA 2: VERTAILUSANA VAI JÄRJESTYSLUKU?

Suomi, saksa, ruotsi ja englanti eroavat osittain paljonkin toisistaan *toinen-toinen*-vertailussa. Lisää päänvaivaa saattaa tuottaa se, että joissakin kielissä myös järjestysluku „*toinen*“ on sama sana.

2a) Täydennä taulukkoon puuttuvat muodot allaolevasta laatikosta.

<i>second</i>	<i>den/det andra</i>	<i>one</i>
<i>der/die/das eine</i>	<i>der/die/das erste</i>	
<i>first</i>	<i>första</i>	<i>der/die/das andere</i>
	<i>andra</i>	

Sprache	vertailusana 1	vertailusana 2	järjestysluku 1.	järjestysluku 2.
Finnisch	<i>toinen</i>	<i>toinen</i>	<i>ensimmäinen</i>	<i>toinen</i>
Deutsch				<i>der/die/das zweite</i>
Schwedisch	<i>den/det ena</i>			
Englisch		<i>the other</i>		

2b) Vertailkaa taulukoitanne ryhmässä. Keskustelkaa: Mitä osaatte jo? Mitkä kohdat ovat helppoja, mitkä vaikeampia? Miten kompastuskiviä voisi välttää?

2c) Täydennä säännöt viivoille.

Ruotsin kielessä *toinen - toinen* rakenne

den/det _____ - **den/det** _____ on samankaltainen kuin saksassakin:

der/die/das _____ - **der/die/das** _____.

Ruotsissa kuitenkin myös järjestysluku „toinen“ on _____, kun taas saksassa se on **der/die/das** _____.

Englannissa, kuten saksassa, eroavat vertailusanat ja järjestysluvut toisistaan täysin.

Täytyy siis olla tarkkana, milloin mitäkin muotoa käyttää!

2d) Käännä seuraavat lauseet saksaksi.

1. Minulla on kaksi omenaa. Toinen on vihreä ja toinen on punainen.

2. Onko toinen omena kirpeä ja toinen makea?

3. Tässä ovat ensimmäinen ja toinen lause.

4. Tässä näet kaksi osallistujaa. Toinen oli ensimmäinen ja toinen toinen.

Saksan kielessä toki käytetään sanaa *andere* myös tarkoituksessa "muut". Silloin se voi esiintyä yksinään.

5. Muut kielet ovat helppoja.

6. Noista kirjoista toinen oli kiinnostava, toinen tylsä. Muita en lukenut.

Von diesen Büchern war _____

Sanastoapu

omena = der Apfel, -+

kirpeä = sauer

makea = süß

lause = der Satz, -e+

osallistuja = der Teilnehmer, - / die Teilnehmerin, -nen

Sanastoapu

kieli = die Sprache, -n

helppo = leicht

kiinnostava = interessant

tylsä = langweilig

Ich frage mich, ob ich mich darüber wundern sollte ...

4.6 Entsprechungen von *ihmetellä*

Saksan, englannin ja ruotsin kielissä verbit *wundern*, *wonder*, *undra* muistuttavat toisiaan ulkoasultaan, mutta merkitykseltään ne eivät ole täysin samoja. Joskus mietimme yleisesti ja joskus ihmettelemme yllättyneinä...

Die Familien Virtanen, Schmidt, Cooper und Johansson haben sich zum Picknick verabredet. Alle sind zu spät dran - und überall das gleiche Drama ...

Tule jo, meidän pitäisi olla jo perillä! Alan jo ihmetellä pikkuhiljaa, haluatko edes lähteä. Minua ihmetyttää, ettet vieläkään ole valmis. Tai no, kun näen mitä kaikkea pakkaat mukaan, en ihmettele enää yhtään...

Come on now, we should be there already! I am beginning to wonder if you even want to go. I am surprised that you aren't ready yet. But when I see all the stuff you are packing, I am not surprised at all...

Komm jetzt, wir sollten doch schon da sein! Ich frage mich allmählich, ob du überhaupt fahren möchtest. Ich wundere mich, dass du immer noch nicht fertig bist! Aber wenn ich mir ansehe, was du alles einpackst, dann wundere mich eigentlich nichts mehr...

Kom nu, vi borde ju redan vara där! Jag börjar ju undra om du ens vill åka. Det förvånar mig att du inte är färdig ännu! Eller, nå, när jag ser allt du packar är jag inte alls förvånad längre...

1a) Lest zu zweit die Texte laut. Unterstreicht dann in den Texten die Wörter, die mit *ihmetellä* oder *ihmetyttää* zu tun haben. Schreibt die Verben (+ Konstruktionen) aller Sprachen in die Tabelle:

	Finnisch	Deutsch	Schwedisch	Englisch
<i>miettiä, sanoa (itselleen)</i>				
<i>pitää ihmeellisenä; hämmästyttää</i>				

1b) Vergleicht eure Tabellen und besprecht: Warum müsst ihr auf Deutsch mit dem Verb *sich wundern* besonders aufpassen? Streicht in der Regel die nicht zutreffenden Alternativen:

Im Deutschen bezeichnet „sich wundern“ einen / keinen Sprechakt und kann nicht / kann als indirekte Frage mit *ob, wann, wie, wo* etc. verbunden sein.

2) Übersetzt ins Deutsche (und evtl. auch in andere Sprachen):

1. *Oh, hi! I was just wondering where you were!*

2. *Jag undrar ofta, varför ett år går över så fort.*

3. *Ihmettelen välillä, miksi minua ei ihmetytä enää mikään...*

Man wird alt wie eine Kuh und lernt doch immer noch dazu!

4.7 oppia, opiskella, lukea auf Deutsch

Lukea = lesen, oppia = lernen, opiskella = studieren – näin lukee suppeissa kaksikielisissä sanakirjoissa, ja näinhän sanoja opetetaan koulussakin. Eikä siinä mitään väärää ole, mutta kyseessä on kuitenkin vain osatotuus. (Vrt. myös luku 5.8 Schule)

Säde erzählt von ihrem Studium

Ich habe Deutsch nur drei Jahre lang in der Schule gelernt, aber jetzt studiere ich Germanistik an der Universität Helsinki. Nach dem Abi habe ich ein halbes Jahr in Berlin gearbeitet, da habe ich Deutsch sehr gut verstehen und sprechen gelernt; danach habe ich die Aufnahmeprüfung für das Germanistikstudium bestanden. Sie war nicht schwer, ich musste keine Bücher dafür lesen, nur ein bisschen Grammatik lernen. Aber ich lese sowieso auch Romane am liebsten auf Deutsch, und auch durch deutschsprachige Filme habe ich schon viel gelernt. Das Studieren an der Uni gefällt mir sehr, es ist vielseitig und man muss nicht viel auswendig lernen. Ich finde gut, dass das Studium viel selbständiger ist als das Lernen in der gymnasialen Oberstufe!

Sanastoapu
die Aufnahmeprüfung bestanden = tässä: läpäisin pääsykokeen
vielseitig = monipuolinen
auswendig = (oppia) ulkoa
selbständig = itsenäinen

1a) Lue teksti tarkkaan, alleviivaa kaikki esiintyvät sanat *lernen*, *studieren* ja *lesen* ja kirjoita ne kontekstinsa kanssa taulukkoon. Käännä ne sitten suomeksi toiseen sarakkeeseen.

Kontext auf Deutsch	Wort	auf Finnisch
<i>Germanistik an der Uni Helsinki</i>	<i>studieren</i>	<i>opiskella/lukea germanistiikkaa HY:ssa</i>
	<i>studieren</i>	
	<i>studieren</i>	
	<i>lernen</i>	
	<i>lernen</i>	
	<i>lernen</i>	
	<i>lernen</i>	
	<i>lernen</i>	
	<i>lesen</i>	
	<i>lesen</i>	

1b) Parin kanssa: Vertailkaa taulukkojanne keskenään. Keskustelkaa saksan ja suomen vastineiden eroista ja samankaltaisuuksista.

2a) Tässä näet, miten Kielitoimiston sanakirja (ja vastaavasti www.duden.de) listaa näiden verbien merkitykset ja käyttökontekstit. Yhdistä vastaavat esimerkit!

lukea

tulkita (näköaistin avulla)

kirjoitusta:

Lapsi osaa jo lukea

lukea ääneen

Kirjailija luki kertomuksen

opiskella

lukea lääkäriksi

lukea kieliä

lukea (oppiakseen) läksyjä

luen saksanläksyjä

oppia

omaksua opiskelemalla,

opettelemalla, harjoittelemalla

tietoja tai taitoja

oppia kirjoittamaan

oppia jokin kieli

oppia jokin ammatti

oppia jotakin ulkoa

omaksua kokemuksen,

ympäristön perusteella tietoja,

taitoja tai tapoja

oppia erehdyksistä

oppia säästävääiseksi

opiskella

harjoittaa (korkeampia) opintoja

opiskella kieliä (yliopistossa)

opiskella sairaanhoitajaksi

Hän on opiskellut viisi vuotta

lesen

Das Kind kann schon lesen

Die Autorin las eine Erzählung

lernen

schreiben lernen

eine Sprache lernen

etwas auswendig lernen

aus Fehlern lernen

Sparsamkeit lernen

Krankenpfleger/-in lernen

einen Beruf (er)lernen

studieren

Sie hat fünf Jahre studiert

Medizin studieren

Sprachen studieren

eine Sache (genau) studieren

Huom!

Kaikilla merkityksillä ei välttämättä ole vastinetta.

2b) Ryhmässä: Tarkastelkaa yllä olevaa tehtävää ja vastatkaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Millä esimerkeillä ei ole vastinetta? Mitä ne tarkoittavat suomeksi tai saksaksi?

2. Missä tapauksissa...

... *lukea* ei voi kääntää *lesen*-sanalla?

... *opiskella* ei voi kääntää *studieren*-sanalla?

3. Selittäkää erot: *Ich lerne Deutsch.* vs. *Ich studiere Deutsch.* vs. *Ich kann Deutsch lesen.*

2c) Käännä saksaksi. Ole tarkkana verbien kanssa! Vertailkaa käännöksiänne ryhmässä.

1. Luen englantia koulussa. _____
2. Minun täytyy lukea paljon läksyjä. _____
3. Mirva lukee lääkäriksi. _____
4. Tero opiskelee sairaanhoitajaksi. _____
5. Minä opettelen runon ulkoa, siskoni lukee kirjaa. _____

3a) Nyt vielä substantiivit. Yhdistä tekijä, verbi, objekti ja paikka:

Ein/e Schüler/in	studiert	ein Fach	auf dem Sofa.
Ein Lehrling	liest	ein Buch	an der Uni.
Ein/e Student/in	lernt	einen Beruf	in einer Firma.
Ein/e Leser/in	lernt	ein Studienfach	in der Schule.

Sanastoapu

das Fach, -er+
= aine

der Beruf, -e =
ammatti

der Lehrling, -e
= oppisopimus-
opiskelija

3b) Kääntäkää nämä englanninkieliset lauseet saksaksi. Millaisia eroja huomaatte kielten välillä?

1. Finnish students study two or three foreign languages in school. _____

2. Some American university students have never studied a foreign language in school! _____

4a) Parin kanssa: Lukekaa Säteen ja Carlan dialogi ääneen ja miettikää: Missä väärinkäsitys piilee?

Pikkuveljeni on jo abi, uskomatonta!

Miten niin? Hän lukee kirjoituksiin!

Wirklich, er hat schon Abi? Und was macht er denn momentan?

4b) Yhdistä käsitteet. Mikä jää ilman paria? Keskustelkaa ryhmässä: Mikä on samaa suomeksi ja saksaksi? Missä pitää varoa ja olla tarkkana?

olla ylioppilas

kirjoittaa ylioppilaaksi

ylioppilas

ylioppilaskirjoitukset

abi

das Abi = das Abitur

der/die Abiturient/-in

Abi(tur) haben

Abi(tur) machen

5.1 Achtung, falsche Freunde!

Falsche Freunde, false friends, falska vänner, "petolliset ystävä" ovat eri kielten sanoja, jotka muistuttavat toisiaan ulkoasultaan, mutta poikkeavat toisistaan merkityksen tai käytön (tai kirjoitusasun tai ääntämisen) suhteen. Näistä kompastuskivistä kannattaa olla tietoinen, jotta välttää virheitä ja väärinymmärryksiä. Kontrastiivinen, monikielinen näkökulma kieliin auttaa siis tunnistamaan näitä interferenssi-ilmiöitä (vrt. luku 1.4).

OSA 1: Suomalais-saksalaiset *petolliset ystävä*t

Koska suomi ja saksa eivät ole sukulaiskieliä, ei tällä kieliparilla ole kovin paljon *petollisia ystäviä* -muutama kuitenkin. Tässä on kaksi tositarinaa:

Saksalainen yliopistonopettaja näyttää viikoittaisen aikataulunsa suomalaiselle ystäväille. Tämä kysyy hämmästyneenä: "Nukutko noin paljon päivällä? Mitä sitten teet öisin?" Aikataululla työajat lukevat sanalla "Uni".

Suomalainen nainen työskentelee matkaoppaana, myös saksaksi. Kerran hän odottaa turisteja suurella kyltillä, jossa lukee OPAS. Saksalainen vanhempi nainen kysyy häneltä: „Zu wem muss ich gehen, wenn Sie nur die Opas nehmen?"

Sanastoapu

die Uni, -s (Universität) = yliopisto
zu wem = kenen luo
nur = vain
der Opa, -s = ukki

1a) Mitä mieltä olet näistä tarinoista? Oletko koskaan itse kokenut tällaista väärinkäsitystä tai kuullut sellaisesta? Keskustelkaa ryhmässä!

1b) Taulukosta löydät suomalais-saksalaisia sanapareja, jotka ovat ulkoisesti samanlaisia, mutta joilla voi olla erilainen merkitys. Kirjoita saksankielisen sanan merkitys kolmanteen sarakkeeseen. Neljänteen sarakkeeseen voit kirjoittaa huomioita sanojen eroista esim. sisältöön, lausumiseen tai assosiaatioihin liittyen. Täydennä taulukkoa muilla esimerkeillä!

suom. sana	≠	saksal. sana →	merkitys	huomioita
<i>rinne</i>		<i>die Rinne</i>	<i>ränni, uoma</i>	
<i>piste</i>		<i>die Piste</i>		
<i>niistää</i>		<i>niesen</i>		
<i>poninhäntä</i>		<i>der Ponyschwanz</i>	<i>ponin häntä</i>	<i>poninhäntä (Frisur) = „der Pferdeschwanz“</i>
<i>eilen</i>		<i>eilen</i>		huom. saks. <i>eilen</i> = [ˈaɪlən]

OSA 2: Svensk-tyska *falska vänner*

Ruotsalainen ja saksalainen seisovat vuorella ja katsovat maisemaa.

Ruotsalainen osoittaa alas ja sanoo: "Jag ser sjön!"

Saksalainen luulee ymmärtävänsä ja vahvistaa:

"Ja, sehr schön!"

Ruotsi ja saksa ovat suhteellisen läheisiä germaanisista sukukieliä. Tämä vaikuttaa myös kielten oppimiseen:

- ✓ On monia yhtäläisyyksiä (ns. *todellisia ystäviä*), mikä voi tukea ja auttaa positiivisesti kielten oppimista.
- ✓ Kielissä on myös toisaalta aika paljon ulkoisesti samannäköisiä sanoja, jotka kuitenkin eroavat toisistaan osittain tai kokonaan kirjoitusasulta, ääntämiseltä, merkitykseltä tai käytöltä ja ovat siten *petollisia ystäviä*.
- ✓ Täytyy ottaa huomioon se, että eroja voi olla myös siinä, tarvitseeko verbi tiettyjä objekteja, tarvitaanko *sich*-refleksiiviä tai etuliitteitä, onko sana yksikössä vai monikossa jne.

2a) Tee seuraava:

1. Yhdistä laatikon ruotsinkieliset sanat taulukossa olevien saksankielisten *petollisten ystävien* kanssa.
2. Yliviivaa sitten *petollinen ystävä* ensimmäisestä sarakkeesta ja kirjoita oikea saksankielinen sana kolmanteen sarakkeeseen. Voit käyttää apunasi sanakirjaa (ruotsi-saksa tai www.duden.de)
3. Kirjoita viimeiseen sarakkeeseen, mihin ero liittyy.

semester – gymnasium – termin – undra – fungera – mening – miljö – planera – scen – intressant – jubileum – sympatisk – jag inleder – jag bidrar – stolt över – besluta sig – lära sig – gränslös – ha något med sig – självbiografi – litteratur – beställa en tid – parkera

(Huomio: Tähdellä * merkityt ilmaisut eivät ole saksaksi oikein. Ilmaisut, joita ei ole merkitty tähdellä, ovat olemassa saksan kielessä, mutta niillä on erilainen merkitys.)

saksal. petoll. ystävä	ruotsal. sana	=	oikea saksal. sana	mihin ero liittyy
<i>*das Hotell</i>	<i>hotell</i>		<i>das Hotel</i>	oikeinkirjoitus
<i>der Mars</i>	<i>mars</i>		<i>der März</i>	merkitys
<i>*die Präsidentwahl</i>	<i>presidentval</i>		<i>die Präsidentenwahl</i>	sanamuodostus
<i>das Semester</i>				

saksal. petoll. ystävä	ruotsal. sana	=	oikea saksal. sana	mihin ero liittyy
<i>planieren</i>				
* <i>intressant</i>				
* <i>ich beitrage</i>				
(* <i>parkieren</i>				
* <i>eine Zeit bestellen</i>				
* <i>sich lehren</i>				
* <i>die Litteratur</i>				
<i>das Gymnasium</i>				
<i>wundern</i>				
<i>fungieren</i>				
* <i>sympatisch</i>				
<i>die Meinung</i>				

2b) Vertailkaa taulukoitanne parin kanssa. Etsikää ensimmäisestä sarakkeesta sanat, joita ei ole merkitty tähdellä, ja selvittäkää niiden merkitys, esim. *der Mars* = *Mars (planeetta)* sanakirjaa apuna käyttäen.

EXTRA: On sanapareja, jotka ovat osittain *todellisia* ja osittain *petollisia ystäviä*. Katso seuraava esimerkki:

ruots. *du* - saks. *du*

- Aina et voi kääntää ruotsin sanaa *du* saksaksi samalla sanalla *du*.
- Miksi et? Mikä toinen saksalainen sana on silloin vastine ruotsin *du*-sanalle?

OSA 3: English-German false friends

Huomio, „siansaksaa“!

*** Gestern war ich in einer Exhibition von einem Artisten, der sehr famos bekam, weil er schon often sehr brav war: Er hat in China politikale Kunst über das ordinäre Leben gemacht. Bevor dies, ich hatte noch nie realisiert, dass es etwas wie das also in China gibt! Das hat doch eine große Meinung!

3a) Tekstissä on 13 alleviivattua virhettä. Etsi nämä sanat sanakirjasta (esim. www.duden.de). Järjestä sanat ja niiden merkitykset ja muistiinpanot seuraaviin luokkiin:

on olemassa saksaksi, mutta vain täysin eri merkityksellä	sana / ilmaisu <i>der Artist</i>	merkitys suomeksi <i>sirkustaiteilija</i>	mitä tarkoitettiin <i>Künstler - taiteilija</i>
on olemassa saksaksi, mutta vain toisena, harvinaisempana merkityksenä	sana / ilmaisu <i>die Exhibition</i>	1. merkitys suomeksi <i>itsensäpaljastaminen</i>	2. merkitys, jota tarkoitettiin <i>die Ausstellung - näyttely</i>
* = ei ole saatavana tässä muodossa saksaksi, mutta samankaltaisessa	sana / ilmaisu <i>*often</i>	merkitys suomeksi <i>usein</i>	oikein saksaksi <i>oft</i>

3b) Kirjoita teksti tähän hyvällä, oikealla saksan kielellä:

Gestern war ich in einer Ausstellung eines Künstlers, der sehr bekannt wurde, weil er ...

3c) Suurin osa *petollisista ystäväistä* eroaa myös ääntämiseltään.

- ✓ Etsi seuraavien *petollisien ystävien* merkitys sekä ääntäminen sanakirjasta (esim. www.duden.de) ja kirjoita merkitys kolmanteen sarakkeeseen.
- ✓ Sano saksan- ja englanninkieliset sanat ääneen.
- ✓ Tee muistiinpanoja ääntämiseroista tai muista huomioitavista asioista.

engl. sana + suom. merkitys	saks. sana (petollinen ystävä)	Saksan sanan merkitys suomeksi	Saksan sanan ääntäminen
<i>gym(nasium)</i> urheiluhalli	<i>das Gymnasium</i>		
<i>pregnant</i> raskaana	<i>prägnant</i>	osuva, ytimekäs	<i>prägnant</i> : paino viimeisellä tavulla!
<i>fabric</i> kangas	<i>die Fabrik</i>		
<i>eventually</i> pikkuhiljaa	<i>eventuell</i>		
<i>wink</i> iskeä silmää	<i>winken</i>		
<i>sensible</i> järkevä	<i>sensibel</i>		
<i>serious</i> vakava	<i>seriös</i>		
<i>still</i> vieläkin	<i>still</i>		

3d) Pohtikaa ryhmässä:

- ✓ Missä näette yhtäläisyyksiä sanojen merkityksissä? Miten se näkyy, että kielet ovat sukukieliä keskenään?
- ✓ Onko teillä vastaavia esimerkkejä muista sanapareista, esim. ruotsi-saksa / suomi-viro?
- ✓ Miten voisi parhaiten välttää virheitä tällaisten sanaparien yhteydessä? Kerätkää vinkkejänne!

EXTRA: *Petollisia ystäviä* on kuvattu paljon englanti-saksa -kieliparille, koska tällaiset epävastaavuudet ovat tyypillisiä kompastuskiviä saksankielisille englannin oppijoille. Jos haluat oppia lisää aiheesta, tutustu näihin linkkeihin:

https://www.englisch-hilfen.de/words/false_friends.htm

<https://www.fluentu.com/blog/german/false-friends-english-german/>

<https://www.youtube.com/watch?v=rogkJR2TkUg>

<https://www.tolingo.com/sites/de/ratgeber/business-englisch/false-friends/>

https://coerll.utexas.edu/gg/gr/mis_03.html

<https://www.lal.de/blog/false-friends-falsche-freunde/>

OSA 4: Petollisia ystäviä (suomi-)ruotsi-englanti-saksa

Bei einer Party vom internationalen Schüleraustausch:

"Hyvä meininki täällä!", sagt Säde.

"Det är ju meningen att ha det kul!", antwortet Kristian.

"Meiner Meinung nach ist das die beste Party überhaupt!", stimmt Carla zu.

"Partying is the meaning of life!", sagt John und geht tanzen.

4a) Täydennä sanojen suomennokset ja tutki taulukkoa kielten merkitysten eroista ja yhtäläisyyksistä. Voit myös täydentää taulukkoa lisäämällä ilmaisuja tai muita germaanisia kieliä!

	ruots.	engl.	saks.	muu kieli
(meininki) suomeksi:	<i>meningen</i> tarkoitus	<i>meaning</i> merkitys	<i>die Meinung</i> mielipide	<i>hollanti. mening</i>
suomeksi:	<i>gymnasiet</i>	<i>gym(nasium)</i>	<i>das Gymnasium</i>	<i>norja. gymnas</i>
suomeksi:	<i>ränta</i>	<i>rent</i> (substantiivi)	<i>die Rente</i>	<i>hollanti. rente</i>
suomeksi:	<i>bekomma</i>	<i>become</i>	<i>bekommen</i>	<i>norja. bekomme</i>
suomeksi:	<i>därför</i>	<i>therefore</i>	<i>dafür</i>	<i>hollanti. daarvoor</i>
(missata) suomeksi:	<i>missa</i>	<i>miss</i>	<i>(ver)missen</i>	
suomeksi:	<i>smal</i>	<i>small</i>	<i>schmal</i>	
suomeksi:	...			

4b) Kuinka voitte parhaiten käsitellä *petollisia ystäviä*? Auttavatko kuvat, konteksti, erityiset sanastoluettelot? Kuinka opitte kiinnittämään huomiota kielten eroihin? Keskustelkaa ryhmässä ja kirjoittakaa ajatuksianne ylös:

Wir gehen mit Anna ins Kino

5.2 Das finnische „kanssa“ und das deutsche „mit“

Suomen kielessä, varsinkin arkisessa puhekielessä, käytetään *me*-lauseissa postpositiota *kanssa* usein niin, että viitataan vain kahteen henkilöön (esim. *Me lähdemme/lähdetään elokuviin Annan kanssa*). Saksan *mit*-rakenne vastaavissa lauseissa tarkoittaa eri asiaa – mistä saattaa syntyä aikamoisia väärinkäsityksiä...

Peter und Jyrki unterhalten sich:

Peter: *Na, Jyrki, hast du Pläne für heute Abend?*

Jyrki: *Klar! Wir gehen mit Anna ins Kino.*

Peter: *Wieso wir? Ich habe aber gar keine Zeit, ins Kino zu gehen!*

Jyrki: *Weiß ich doch, ich meinte ja auch, dass wir mit Anna ins Kino gehen.*

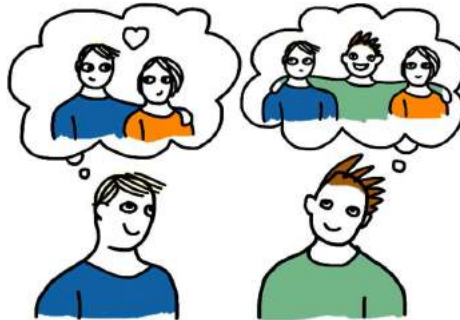
Peter: *Ach so, und wer kommt da noch mit?*

Jyrki: *Wieso noch? Wir gehen allein mit Anna!*

Peter: *Jetzt verstehe ich gar nichts mehr: Wer geht da ins Kino – und wie viele??*

Sanastoapu
sich unterhalten = über etwas sprechen

1a) Mitä Peter ajattelee? Mitä Jyrki ajattelee? Tutki dialogia ja kirjoita viivoille, kumpi henkilö on kyseessä.

1b) Mikä ongelma Peterin ja Jyrkin kommunikaatiossa on? Keskustele ryhmässä ja kirjoita ylös:

2a) Alla on esitetty kaksi eri tapaa ymmärtää lause kuten *Me menemme Annan kanssa elokuviin*. Kumpi näistä edustaa suomea, ja kumpi saksaa? Kirjoita kieli viivalle. Katso apua kappaleen alussa olevasta laatikosta ja edellisen tehtävän kuvasta.

[wir/ihr/sie + mit jmdm.]

(väh.) 1 + 1 henkilö
= väh. 2 henkilöä

1. _____

[wir/ihr/sie] + [mit jmdm.]

(väh.) 2 + 1 henkilö
= väh. 3 henkilöä

2. _____

2b) Myös sanat *me* ja *wir* ovat hiukan ongelmallisia ja monitulkintaisia. Keskustelkaa ryhmässä, millaisia eri merkityksiä on lauseilla/ilmaisuilla, joissa käytetään sanoja *wir* ja *me*? Miten ne voi tulkita toisin? Kootkaa ajatuksianne esimerkiksi mindmapin avulla tai ranskalaisin viivojin.

Voitte pohtia myös, onko samanlaista ongelmaa muissa osaamis-
sanne kielissä.

LISÄTIETO

Suomen kanssa samanlainen *me*-sanan käyttö yhdessä *kanssa*-sanan kanssa on mm. venäjässä tavanomaista (tosin lähinnä 1. persoonan monikossa ja suullisessa käytössä) ja myös esim. balttilaiskielissä (liettua, latvia) kuten myös virossa.

Suomessa tämä käytötapa on vaikuttanut myös ruotsin kieleen: suomenruotsissa voi kuulla puhekielessä sanottavan *Vi gick på bio med Anna* – ja tarkoitettavan tällä vain kahta ihmistä. Jos näin menee kuitenkin sanomaan Ruotsissa, voi synnyttää samanlaisia väärinkäsityksiä kuin suomalainen, joka käyttää tällaista rakennetta saksaksi...

3a) Miten Jyrkin tulisi ilmaista lause *Me lähdemme Annan kanssa elokuviin* saksaksi, englanniksi ja ruotsiksi, jotta on selvää, että vain hän ja Anna menevät elokuviin?

Deutsch: _____

Englisch: _____

Schwedisch: _____

3b) Myös muissa rakenteissa on samanlainen ero sanojen *kanssa* ja *mit* -käytön kanssa. Usein näissä lauseissa ei voi käyttää saksaksi sanaa *mit*. Tutki alla olevia esimerkkejä.

Meillä on Niinan kanssa sama harrastus.

Nina und ich haben dasselbe Hobby.

Miten ilmaisisit nämä lauseet englanniksi? Entä ruotsiksi?

3c) Käännä seuraavat lauseet saksaksi. Vertailkaa käännoksiänne ryhmässä – onko niissä eroja?

1. Onko teillä siskosi kanssa paljon yhteisiä ystäviä?

2. Meillä on mieheni kanssa omat autot.

3. Tämä kuva on samalla sivulla tekstin kanssa.

Sanastoapu

yhteinen =

gemeinsam

samalla sivulla

= auf derselben

Seite

3d) Keskustelkaa ryhmässä:

- ✓ Oletteko aikaisemmin kiinnittäneet huomiota sanojen *kanssa* ja *mit* käyttöeroihin?
- ✓ Millaisissa tilanteissa on tärkeää kiinnittää huomiota sanojen oikeanlaiseen käyttöön?

Bitte, danke, gern geschehen ...

5.3 Dank, Gruß und Wunsch

Kielissä esiintyy kiinteitä ilmauksia, jotka koostuvat useimmiten vähintään kahdesta sanasta tai ovat lyhentyneet yksisanaisiksi, kuten *Huomenta!* tervehdyksestä *Hyvää huomenta*. Ilmaukset toimivat usein tilannesidonnaisesti esimerkiksi tervehdyksinä tai kohteliaina pyyntöinä. Monikielisessä vertailussa voikin huomata, että ilmausten käytössä on eroja. Hyvänä esimerkkinä tästä ovat *kiitos* ja *danke*...

OSA 1: Kohteliaisuus – bitte ja danke.

Suomalainen Säde ja saksalainen Carla keskustelevat kohteliaisuudesta. Lukekaa dialogi ääneen:

Carla: *Ich finde ja, die Finnen sind viel höflicher als die Deutschen! Beim Aussteigen aus dem Bus sagen sie Danke zum Fahrer, und auch in der Kantine habe ich schon gehört, dass Leute ein „Kiitos“ in die Küche rufen.*

Säde: *No, enpä tiedä. Minusta saksassa käytetään sanoja "bitte" ja "danke" ja "Entschuldigung" hyvin paljon, ja sellaisissakin tilanteissa, joissa suomalainen ei välttämättä sanoisi mitään. Esimerkiksi silloin, kun pidetään ovea auki jollekulle tai ojennetaan jotain tai tehdään tilaa... Suomeksi sopii aina vain kiitos tai sitten ei sanota mitään.*

Carla: *Das stimmt allerdings, ich habe manchmal auch das Gefühl, dass es im Finnischen nur ein Höflichkeitswort gibt, nämlich „kiitos“. Aber das wird viel benutzt, nicht nur als „danke“, sondern sogar als „bitte“ und „gern geschehen“.*

Säde: *Onko sinun mielestäsi sitten paljon eroja siinä, mistä kiitetään? Suomeksi on "kiitos kutsusta", "kiitos seurasta", "kiitos viimeisestä", "kiitos ruoasta"...*

Carla: *Hm, interessante Frage! Ich denke mal darüber nach, aber jetzt muss ich leider los. Also sage ich: Danke für dieses Gespräch! Und bis bald!*

Sanastoapu

höflich = kohtelias

aus/steigen = jäädä pois (bussista)

Leute (Pl.) = ihmiset

ich habe das Gefühl = minusta tuntuu

nämlich = nimittäin

sogar = jopa

gern

geschehen = ole hyvä / „you are welcome“

das Gespräch, -e+ = keskustelu

1a) Keskustelkaa ryhmässä siitä, mistä Carla ja Säde puhuvat. Minkälaisia kokemuksia teillä on kohteliaisuudesta suomeksi ja saksaksi (ja vaikkapa muillakin kielillä)?

1b) Carla sanoo, että sanaa "kiitos" käytetään myös silloinkin, kun saksaksi toisinaan käytettäisiin sanoja "bitte" ja/tai "gern geschehen". Minkälaisista tilanteista voisi olla kyse? Pohtikaa ryhmässä *bitte* ja *gern geschehen* -ilmaisuja.

1c) Mitä muita kohteliaiden pyyntöjen ja kiitosten sanallisia tai sanattomia muotoja on eri kielillä? Kerätkää ajatuksianne ryhmässä!

1d) EXTRA Mitä mieltä olet: Voiko väittää, että toinen kieli on "kohteliaampi" kuin toinen? Liittyykö kohteliaisuus myös kommunikaation määrään? Mitkä ovat reaktiosi seuraavaan tekstiin? Keskustelkaa ryhmässä!

Saksalainen opiskelija Annette kuvailee suomalaisen mieheensä tutustumista ja kertoo myös heidän (englanninkielisestä) viestinnästään:

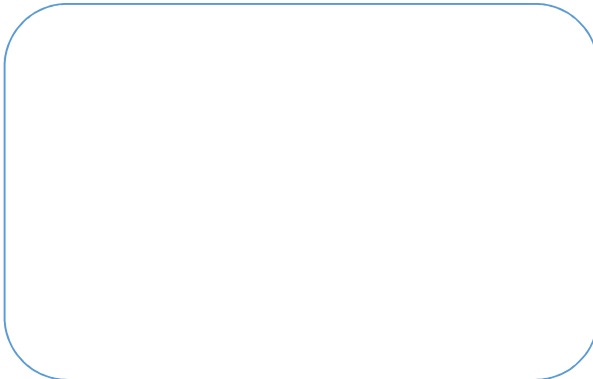
Alussa me siis nähtiin ja juteltiin paljon. Se oli mielestäni mukavaa. Mutta aina kun hyvästelimme bussipysäkillä, se sanoi vain "Okei, moikka!" eikä "Mulla oli tosi mukavaa, otetaan taas uusiksi. Nähdään maanantaina töissä. Hyvää viikonloppua..." Pelkästään: "Okei, moikka!" Jossain vaiheessa sanoin sille asiasta, ja se selitti mulle, että se on vain niin luonnollista sille. Enempää ei kuulemma tarvitse sanoa.

teoksesta: Richter-Vapaatalo/Schirrmann (2015): Täällä voi olla sellainen kuin on. Saksalaisnaisten elämäkertoja Suomesta. s. 12.

OSA 2: Tervehdykset

2a) Tutki karttaa (saksan kielialueen tervehdyksiä, esim. kauppaan astuessa keskipäivällä). Keskustele parisi kanssa:

- ✓ Löytyykö kartalta jotain uutta/yllättävää?
- ✓ Oletko käynyt saksankielisellä alueella? Mitä tervehdyksiä olet kuullut?
- ✓ Tiedätkö muita saksankielisiä tervehdyksiä? Keräätkää niitä tähän:

kartta: saksan kielialueen tervehdyksiä (esim. kauppaan astuessa keskipäivällä), lähde: König (2011): 242; muokattu

2b) Keskustelkaa ryhmässä:

- ✓ Milloin ja miten tervehdyksiä käytetään saksaksi, suomeksi tai muilla kielillä?
- ✓ Mitä missäkin tilanteessa sanotaan ja kenelle?
- ✓ Käytetäänkö kenties myös nimeä tervehdyksen kanssa?

(pieneen) kauppaan astuessa – naapureita nähdessä – luonnossa kävellessä – kylään mentäessä – lääkärin odotushuoneeseen astuessa – junan/laivan hyttiin astuessa – koulussa opettajaa nähdessä ...

OSA 3: Toivotuksia monikielisesti

3a) Täytä taulukko eri kielten vastaavilla ilmaisuilla. Lisää keksimiäsi toivotuksia alimpiin sarakkeisiin. Onko kaikilla ilmaisuilla vastineita kaikissa kielissä?

Finnisch	Deutsch	Englisch	Schwedisch	muu
<i>Hyvää jatkoa!</i>	<i>Alles Gute (weiterhin)!</i>			
		<i>Have a good weekend!</i>		
<i>Hyvää juhannusta!</i>			<i>Glad midsommar!</i>	
	<i>Einen schönen Tag noch!</i>	<i>Have a good day!</i>		
	<i>Komm gut nach Hause!</i>			
<i>Hauskaa vappua!</i>				
	<i>Mach's gut!</i>			
			<i>Vi ses!</i>	
	<i>Frohe Weihnachten!</i>		<i>God Jul!</i>	
	<i>Frohe Pfingsten!</i>			
				Französisch: <i>Bon appétit!</i>
	<i>Mahlzeit!</i>			
	<i>Herzlichen Glückwunsch!</i>			

3b) Vertailkaa taulukoitanne ryhmissä ja keskustelkaa:

- ✓ Missä ja miten näitä toivotuksia käytetään tarkalleen? Onko ilmaisujen välillä eroja? Miksi taulukkoon saattaa jäädä tyhjiä kenttiä?
- ✓ Kuinka tärkeänä pidätte tällaisten ilmaisujen osaamista? Miten opitte niitä parhaiten?

Axt in den See oder Flinte ins Korn?

5.4 Phraseologie Finnisch und Deutsch

Jos tilanne on toivoton, saattaa suomalainen *heittää kirveensä järveen (tai kaivoon)*. Saksalainen puolestaan paistaa haulikkonsa viljapeltoon: *Er wirft die Flinte ins Korn*. Sanontatavat kuuluvat fraseologiaan, jolla tarkoitetaan "tietyn kielen kiteytyneiden ja vakiintuneiden sanayhtymien kokonaisu[utta]" (Korhonen 2018: 13). Fraasit ovat kielikohtaisia, mutta niiden välillä eri kielissä on myös yhtäläisyyksiä. Fraseologisille sanayhtymille (eli fraseemeille tai idiomeille) on tyypillistä, että

(1) ne koostuvat vähintään kahdesta erilleen kirjoitetusta sanasta,
 (2) ne ovat kiteytyneitä sekä käytettyjen sanojen osalta, rakenteellisesti (esim. ei voi *heittää sahaa* tai *kirveitä järveen*) että käyttökontekstin suhteen (varsinkin rutiini-ilmauksissa, kuten *Guten Appetit*),

(3) ne ovat idiomaattisia siinä mielessä, että sanayhtymän merkitys ei ole kokonaisuudessaan johdettavissa yksittäisten komponenttien merkityksistä. Esimerkiksi *heittäminen*, *kirves* ja *järvi* eivät loogisesti johda toivottomuuteen, mutta se saattaa kuvana (metaforana) olla osittain tai kokonaan ymmärrettävä.

Kielenopiskelijalle fraseologian omaksuminen vaatii aikansa fraseemien kompleksisuuden ja monitahoisuuden takia. Kuitenkin se on aina yhtä mielenkiintoinen ja rikastuttava matka vieraan kielen historiaan ja kulttuuriin. (Vrt. myös 5.3 Routineformeln ja 4.2 Kollokationen.)

1a) Hier ein kurzer Text aus dem ersten Kapitel von Erich Kästners Kinderbuch „Der kleine Mann“. Lest den Text zu zweit laut vor und versucht ihn zu verstehen. Er enthält fünf Phraseme, sucht und unterstreicht sie:

Als Mäxchens Eltern ein Jahr verheiratet waren, beschlossen sie, ihr Glück zu machen. Sie hatten, so klein sie waren, große Rosinen im Kopf. Und weil das Dorf Pichelstein im Böhmerwald für ihre Pläne nicht ausreichte, fuhr das Ehepärchen mit Sack und Pack, nein, mit Säckchen und Päckchen, in die weite Welt hinaus. Sie wurden, wohin sie auch kamen, gewaltig angestaunt. Die Leute sperrten den Mund auf und brachten ihn kaum wieder zu. Denn [...] sie waren nicht größer als zwei fünfjährige Kinder. Kein Wunder, dass man sich wunderte!

1b) Besprecht in der Gruppe diese Fragen:

1. Woran habt ihr erkannt, was ein Phrasem sein könnte?
2. Welche Phraseme versteht ihr, welche nicht? Warum?
3. Was fällt euch im Text sonst noch auf?

Sanastoapua: das Ehepaar, -e = aviopari; mit Sack und Pack = kimpisuinen kampsuineen; sie wurden angestaunt = heitä ihmeltiin; aufsperrten = avata ammalleen

1c) Schau die Phraseme im Wörterbuch nach (z.B. www.duden.de) und trage sie in die Tabelle ein. Hast du Kommentare zu Bedeutung, Übersetzung oder Form?

Phrasem (Grundform)	Bedeutung	Kommentar
<i>sein Glück machen</i>	päästä eteenpäin elämässä	„tehdä onnensa“?!?

1d) Partnerarbeit: Übersetzt den Text möglichst schön in eure Muttersprache. Besprecht, wie es mit den Phrasemen beim Übersetzen ist:

- ✓ Was ist übersetzbar, was nicht?
- ✓ Verändert sich der Text insgesamt? Wie?

Mitä tapahtuu kielikuville ("Rosinen im Kopf") kääntäessä?

2a) Hier einige deutsche Phraseme:

an die Decke gehen – mit dem Rücken an der/zur Wand [stehen] – Da lachen ja die Hühner! – Perlen vor die Säue [werfen] – die Ohren aufsperrten/spitzen – sich wie die Kaninchen vermehren – die Hosen anhaben – Wo gehobelt wird, da fallen Späne

Partnerarbeit:

- ✓ Lest euch die deutschen Phraseme laut vor. Welche versteht ihr?
- ✓ Ratet, welche deutschen Phraseme zu welchen finnischen passen. Schreibt sie dazu.
- ✓ Sucht die deutschen Phraseme im Wörterbuch und schreibt die Bedeutung dazu.
- ✓ Notiert auch, was gleich und was anders ist.

1. *heittää kirveensä järveen/kaivoon – die Flinte ins Korn werfen* Bedeutung: „luopua“; Bild ähnlich.

Teile unterschiedlich, werfen gleich.

2. *Rapatessa roiskuu!*

.....

3. *hyppiä seinille*

.....

4. *olla selkä seinää vasten* _____

5. *olla korva tarkkana* _____

6. *lisääntyä kuin kaniinit* _____

7. *Johan sille hevosetkin nauravat!* _____

8. *helmiä sioille* _____

9. *sanoa missä kaappi seisoo* _____

2b) Farben in deutschen Phrasemen: Versteht ihr diese? Gruppenarbeit:

- ✓ Lest die Phraseme und ratet, was sie bedeuten könnten!
- ✓ Schaut im Wörterbuch (z.B. www.duden.de) nach und schreibt die Bedeutung oder Übersetzung dazu!
- ✓ Sucht online oder im Wörterbuch auch ein Gebrauchsbeispiel.
- ✓ Markiert die Ähnlichkeiten und Unterschiede zwischen den Sprachen!

1. *der Grünschnabel* _____
2. *der blaue Fleck* _____
3. *einen grünen Daumen haben* _____
4. *[grün und] gelb vor Neid* _____
5. *ein rotes Tuch für jmdn sein* _____
6. *ins Blaue [hinein] (etwas tun)* _____
7. *ins Grüne fahren* _____
8. *das Blaue vom Himmel [herunter] versprechen* _____
9. *warten können, bis man schwarz wird* _____

Sanastoapu:
der Schnabel,
 -+ = *nokka*
der Fleck,-e =
täplä, tahra
der Daumen, -
 = *peukalo*
der Neid =
kateus
versprechen =
luvata

2c) EXTRA: Nun geht es um die Übersetzbarkeit der Bilder von Phrasemen.

1. Kennt ihr das Wort „seinäruusu“ und seine Bedeutung? Sucht mal, ob es etwas Ähnliches auch auf Deutsch gibt – und malt ein Bild dazu.

Sanastoapu:

die Seife, -n = saippua;
die Unschuld = syyttömyys,
viattomuus

2. In einem Museumsladen wird diese Seife namens „Unschuld“ verkauft. Aber was hat Unschuld mit Seife zu tun? Findet das Phrasem im Wörterbuch! Schreibt eure Ideen hier auf:

Voisiko myydä tätä saippuaa suomeksikin fraseologisella tekstillä?

3) Keskustelkaa ensin pareittain ja sitten ryhmässä:

1. Mistäköhän johtuu, että eri kielissä on osittain samoja tai samanlaisia fraseemeja, esim. *pukeutua säkkiin ja tuhkaan* – *in Sack und Asche gehen* tai *helmiä sioille* – *Perlen vor die Säue* – *casting pearls before swine*?

2. Axt *in den See* tai *Flinte ins Korn*: Onko näissä jotain ”tyypillistä” saksalaisille tai suomalaisille? Tunnetteko fraseemeja, jotka liittyvät ennen kaikkea suomalaiseen tai saksalaiseen kulttuuriin?

3. Miksi kielissä ylipäätään on fraseemeja? Mistä ne syntyvät ja mihin niitä tarvitaan? Katsokaa tekstiä 1a) vielä kerran: Mihin tarkoitukseen fraseemeja siellä käytetään?

4. Käytättekö itse tällaisia ilmaisuja? Onko teidän mielestänne tärkeää oppia niitä myös vierailta kielillä?

Tärkeimpiä ajatuksia voi kirjoittaa tähän!

"Ope, tuutko auttaa?"

5.5 Anrede

Sekä suomen että saksan kielessä puhuttelumuodoissa käytetään kahta eri persoonapronominia: tuttavallisemmin *sinä/du* (monikossa *te/ihr*) ja kohteliaammin *Te/Sie*. Pitää tietää, mitä milloinkin käyttää, jotta ei kuulostaisi epäkohteliaalta. Sama pätee nimiin: milloin voi puhutella pelkällä etunimellä, milloin on syytä käyttää muotoa *Frau/Herr* + sukunimi. Kuinka henkilökohtaisesti ylipäättään puhutellaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa konteksteissa?

1) Mitä tiedätte jo saksan kielen puhuttelumuodoista ja niiden käyttötilanteista? Pohtikaa ryhmässä ja täydentäkää lauseet:

Anrede mit *du* (+ Vorname) benutzt man, wenn

.....

Anrede mit *Sie* (+ Frau/Herr+Nachname) benutzt man, wenn

.....

2) Kahdestaan: Lukekaa seuraava teksti ääneen. Ymmärrätekö kaiken?

Carla und Säde unterhalten sich im Sprach-Tandem; jede spricht ihre Sprache:

(1) **Carla:** *Ich bin im Februar für vier Wochen als Austauschschülerin in einem Lukio in Vantaa. Ich habe Finnisch ja nur von meiner Mutter gelernt und war noch nie auf Finnisch in der Schule – aufregend! Morgen telefoniere ich mit der Deutschlehrerin dort. Ich mache mir Gedanken, wie ich sie ansprechen soll... Auf Deutsch wäre es einfach: Frau Virtanen und Sie. Aber auf Finnisch?!*

(2) *Und was sagt sie zu mir? In Deutschland beginnen die Lehrer in der Oberstufe die Schüler ja zu siezen, verwenden aber meistens den Vornamen. Aber sag mir, Säde, wie geht das hier in Finnland?*

(3) **Säde:** *Ne ovat vaikeita kysymyksiä. Minäkin huomasin Saksassa, että puhuttelussa on isoja eroja. Suomalainen tapa sinutella ja käyttää etunimeä saattaa kuulostaa aika epäkohteliaalta saksalaisen korvissa.*

(4) **Carla:** *Naja, das finde ich eigentlich nicht – wenn man nur respektvoll und nett ist! Was ich aber in Finnland manchmal unhöflich finde, ist die Anrede ohne Namen, einfach mit „hei, kuule“ oder so, auch wenn die Leute einen mit Namen kennen. Das ist so unpersönlich, man fühlt sich nicht so richtig wertgeschätzt ...*

(5) **Säde:** *Mielenkiintoista! Minulla oli juuri päinvastainen kokemus. Saksassa minua välillä vähän ahdisti kuulla nimeäni jatkuvasti – kuin olisi henkilökohtaisesti vastuussa kaikesta. Ja minun piti tietää kaikkien nimet ja käyttää niitä joka käänteessä: "Guten Morgen, Frau Müller"; "Hallo Daniel"; "Danke, Saskia". Saksalaisille oli myös varmasti stressaavaa ponnistella suomalaisen nimeni kanssa. Mutta lopulta totuin kuulemaan "Säde Väyrysen" hyvin erikoisina versioina...*

2a) Mitä puhutteluun liittyviä asioita dialogista löytyy? Kerätkää ajatuksianne tähän:

2b) Katsokaa sitten dialogin osia (1)-(5) ja miettikää, mitä vastaisitte Carlalle tai Säteelle: Minkälaisia vinkkejä teillä on eri tilanteisiin? Missä olette samaa, missä eri mieltä? Onko teillä omia kokemuksia puhuttelusta eri kielillä?

2c) Tässä näette julisteita Berliinistä ja Hampurista. Tutkikaa tarkasti: Mitä huomaatte? Mitä eroja julisteissa on puhuttelun suhteen? Mihin tarkoitukseen eri muotoja käytetään?

3a) Miten puhuttelisitte (*du* vai *Sie*, *Herr/Frau*+nimi, etunimi ...?) seuraavia henkilöitä seuraavissa tilanteissa? Keskustelkaa ryhmässä: Mitä luulette, miten saksankielisissä maissa tehtäisiin?

1. Mitschüler in der gymnasialen Oberstufe:
2. Mitreisende (in eurem Alter) in einem Zug:
3. Freunde von Freunden bei einer Party:
4. Chef/Chefin am Arbeitsplatz:
5. Kollegen/Kolleginnen am Arbeitsplatz:
6. Nachbarin im Haus gegenüber:
7. Vater eines Schulfreundes:

3b) Tämän kappaleen otsikko on: *"Ope, tuutko auttaa?"*. Miten kääntäisit sen saksaksi / saksan kulttuuriin sopivaksi?

3c) Katsokaa/kuunnelkaa saksaa eri formaateissa: Podcast, uutiset, reportaasi, tv-keskustelu, youtube-video ... Minkälaista puhuttelua käytetään missäkin? Kerätkää huomioitanne ryhmässä.

Der/die/das Löffel, Gabel, Messer

5.6 Sexus, Genus, Gender

Saksan kielessä, kuten useimmissa indoeurooppalaisissa kielissä, substantiiveilla on suku: *der Löffel, die Gabel, das Messer*. Suku on kieliopillinen kategoria eli **genus**, joka pohjautuu osittain biologiseen sukupuoleen (**sexus / das Geschlecht**) esimerkiksi sellaisilla substantiiveilla, kuten *die Frau, der Mann* tai *der Hund, die Hündin*. Englanninkielinen termi **gender** viittaa puolestaan sosiaaliseen sukuun eli stereotyyppisiin oletuksiin ja odotuksiin siitä, millaisia ominaisuuksia naisilla ja miehillä on ja millaisia rooleja he täyttävät yhteiskunnassa. Viime vuosikymmeninä nämä roolit ovat muuttuneet radikaalisti. Siksi kielenkin on muututtava, ja se voi toimia jopa edelläkävijänä ja näyttää tietä tasavertaisempaan yhteiskuntaan – miten kieli, siten mieli. Suomen kielessä se saattaa olla helpompaa kuin saksassa, missä genus (ja sen pohjana sexus) on vahva peruskategoria katsottaessa maailmaa. Yksi persoonapronomini, kuten *hän*, tuskin riittäisi saksankielisille. Uudella verbillä **gendern** tarkoitetaan saksassa sukupuolia tasavertaisesti kohtelevaa kielenkäyttöä. Siitä keskustellaan vilkkaasti, ja siihen on yhtä monta ratkaisua kuin kielellä käyttäjää. Seuraavassa esitellään gendern-keskustelun keskeisimpiä ratkaisuja ja tarkastellaan, mitkä ovat suomenkielisille tavallisimpia ongelmia saksan kielen laajassa ja monimutkaisessa *sexus-genus-gendervyyhdissä*.

1. Personal- und Possessiv-Pronomen: *hän* vs. *er/sie*

Eine Finnin erzählt auf Deutsch:

(* *Morgen kommt mein Bruder aus Kanada zurück, wo sie studiert hat. Und er bringt ihre neue Freundin mit – ich bin schon sehr gespannt darauf, ihn kennenzulernen...*

1a) Besprecht: Was haltet ihr von diesem Text? Was für Probleme seht ihr da?

1b) Schreib den Text korrekt hierhin:

Mitä luulet, ymmärtäisikö saksankielinen tätä tekstiä? Mitä hän ajattelisi siitä?

2. Wörter für Personen – geschlechtsneutral?

Säde und Carla im Sprach-Tandem; jede spricht ihre Muttersprache:

Säde: *Olimme eilen serkun lakkiaisissa. Tätini ja enoni olivat onnellisia, että hän on vihdoinkin kirjoittanut, ja nyt hän on jo varma, että haluaa opiskella sairaanhoitajaksi.*

Carla: *Krankenschwester ist ja auch ein guter Beruf! Damit bekommt sie bestimmt leicht einen Arbeitsplatz.*

Säde: *Nyt ymmärsit kyllä väärin. Serkkuni on poika! Tuleeko hänestä siis "Krankenbruder" saksaksi?*

Carla: *Nein, sondern „Krankenpfleger“!*

geschlechtsneutral = sukupuoli-neutraali

2a) Gruppenarbeit – Besprecht diese Fragen:

- ✓ Was für ein Missverständnis ist da entstanden? Warum?
- ✓ Wenn Säde und Carla beide Finnisch sprechen würden, hätte es dann dieses Missverständnis auch gegeben? Warum?
- ✓ Wie würdet ihr z.B. Deutschsprachigen (oder anderen, die kein Finnisch sprechen), erklären, welche Rolle das Geschlecht (Sexus und Gender) im Finnischen spielt?

2b) Übersetzt möglichst spontan ins Deutsche:

1. Hän on kättilö, hänen kaksosensa insinööri.

2. Monet sukulaisistani ovat opettajia.

3. Puhemies on SDP:n edustaja.

4. Hyvät kollegat! _____

5. Kaikki opiskelijat osallistuivat kurssille.

Sanastoapu

kättilö = die Hebamme, -n, der Geburtshelfer, -; die Geburtshelferin, -nen

puhemies = der/die Vorsitzende

edustaja = der Vertreter, -; die Vertreterin, -nen

2c) Vertaillkaa käännöksiänne ryhmässä ja keskustelkaa:

- ✓ Oliko teillä erilaisia vai samanlaisia käännöksiä? Missä oli pakollista päättää sukupuoli? Minkä mukaan teitte päätöksen?
- ✓ Mitkä ratkaisut ovat sukupuolineutraaleja? Miten se on mahdollista?
- ✓ Ovatko korrektilt ratkaisut helppoja sanoa, lukea, ymmärtää? Ovatko ne lyhyitä? Paljon käytettyjä?

Miettikää myös suomen kieltä:
- ovatko nämä sanat kokonaan neutraaleja? Ovatko ne myös päässäanne neutraaleja?

3. Wie könnte man auf Deutsch „gerecht“ sprechen?

Saksassa on edelleen jonkin verran tapana käyttää maskuliinisukuisia henkilöanoja – varsinkin monikossa – siten, että ne ikään kuin sisällyttävät myös naiset: *die Lehrer, die Schüler, die Politiker*. Nykyään feminismin, sukupuolentutkimuksen ja LGBTQ:n aikana, sitä ei välttämättä enää hyväksytä. On löydettävä uusia ratkaisuja. (esimerkit ja tehtävät Diewald/Steinhauer 2019: 16-18 mukaan)

3a) Hier die Überschrift eines Zeitungsartikels:

In den Kindergärten fehlt es an qualifizierten Erziehern

Worum geht es wohl in dem Artikel? Es gibt mindestens 2 Interpretationen!

Käännös:
Lastentarhoissa on puute päteivistä opettajista.

3b) Wenn *Erzieherinnen* und *Erzieher* gemeint sind, kann man das z.B. auch so schreiben:

Erzieher/-innen – *Erzieher*innen* – *ErzieherInnen* – *Erzieher:innen*
– *Erzieher_innen* – *Personen* – *Personal* – *Fachkräfte* ...

- ✓ Sucht im Internet: Welche Formen und Schreibweisen werden wo und wie verwendet?
- ✓ Die Formen mit * und mit : sind noch relativ neu – finde Informationen dazu!
- ✓ Sammelt und bespricht eure Informationen in der Gruppe!

Mieti myös, miten käyttökelppoisia eri ratkaisut ovat pituuden, luettavuuden, ymmärrettävyyden, tyylilyms. kannalta!

3c) Analysiere die Sätze 1-5: Wie wird hier neutral geschrieben? Unterstreiche die Personen-Ausdrücke und schreibe etwas dazu, z. B. so:

1. Auf der Versammlung kamen Studierende und Lehrende des Instituts zusammen.

Substantive aus Partizip I (*studierend, lehrend*) im Plural _____

2. Unsere Profs sind die besten der ganzen Uni.

3. Die Länder Europas haben unterschiedlich viele Geflüchtete aufgenommen.

4. Auf ärztlichen Rat hin nehme ich dieses Medikament.

5. Alle, die teilnahmen, waren von dem Kurs begeistert.

4. Fun & Facts zu Genus im Deutschen und anderen Sprachen

4a) Hier ein Stück aus **Mark Twain: *The Awful German Language*** (1880):

Every noun has a gender [Genus], and there is no sense or system in the distribution; so the gender of each must be learned separately and by heart. [...] In German, a young lady has no sex, while a turnip has. Think what overwrought reverence that shows for the turnip, and what callous disrespect for the girl. See how it looks in print — I translate this from a conversation in one of the best of the German Sunday-school books:

“Gretchen: Wilhelm, where is the turnip?

Wilhelm: She has gone to the kitchen.

Gretchen: Where is the accomplished and beautiful English maiden?

Wilhelm: It has gone to the opera.”

Sanastoapu

flüchten =
paeta

Näkisikö saksankielisen tämän samalla lailla? Mitä vastaisit Twainille saksalaisen näkökulmasta?

Pohtikaa ryhmässä:

- ✓ Mitä mieltä olette Twainin tekstistä? Onko hän oikeassa?
- ✓ Mikä auttaa teitä oppimaan saksan substantiivien suvut (*der/die/das*)?
- ✓ Missä muissa kielissä substantiiveilla on suku? Millaisia ne ovat?

Kerätkää ryhmässä tietojenne eri kielten sukuasioista!

Kategoriana *genus* on olemassa useimmissa indoeurooppalaisissa kielissä, joissa se voi näkyä paitsi substantiiveilla myös artikkeleilla, adjektiiveilla sekä pronomineilla. Eri kielillä se vaihtelee kuitenkin sekä muodoiltaan että sisällöltään. Missä saksassa on kolme sukua (*der, die, das*), esim. pohjoismaisissa kielissä on *en* ja *et(t)*, romaanisissa kielissä (esim. ranska/italia/espanja) on *le/il/el* ja *la*, slaavilaisissa ja balttilaisissa (latvia, liettua) kielissä maskuliini ja feminiini esiintyvät substantiivin muodossa...

4b) Tässä muutamia ajatuksia eri kielten erikoisuuksista:

1. Ruotsin kielessä voi nykyään (sanakirjoissa vuodesta 2015) käyttää uutta pronominia *hen*, joka tarkoittaa sekä *han* ja *hon* että muuta/ei mitään sukupuolta (vrt. <https://sv.wikipedia.org/wiki/Hen>). Olisiko tällainen pronomini mahdollinen myös saksassa? Jos ei enää olisikaan *er* ja *sie*, vaan esim. uusi pronomini *ser* – miten sitä voisi käyttää? Minkälaisia haasteita se toisi? Keskustelkaa ryhmässä!

Onko tästä ollut puhetta ruotsin tunneilla?

2. Englannin kielessä (toisin kun vielä keskiajalla) substantiiveilla ei ole nykyään sukua. Pronomineissa kuitenkin *he* ja *she* erotellaan. Miten englanniksi voi ilmaista asioita sukupuolineutraalisti? Etsikää tietoa ja esimerkkejä ja tehkää vertailua saksaan!

3. Hyvin läheisissäkin kielissä saattaa olla eroja genuksen suhteen, vrt. saksa *der Mensch* (pronomini: *er*), tanska *et menneske* (pronomini: *det*), ruotsi *en människa* (pronomini: *hon*) (vrt. esim. <https://www.expressen.se/gt/kultur/darfor-kallas-manniskan-hon/>). Mitä luulette: Ajatellaanko ihmistä siis eri tavalla näillä kielillä?

4. Monen kielen pronomineissa ei erotella *er* ja *sie*; on kuten suomessa vain yksi sana – *hän*.

- ✓ *World Atlas of Language Structures* (<https://wals.info/feature/44A#2/16.6/148.5>) näyttää 378 kieltä, joista 254 ei tee persoonapronomineissa eroa. Suomen ja viron lisäksi sellaisia kieliä on esim. turkki, thai, kurdi, hindi...
- ✓ Suomen kieli mainitaan usein osasyynä siihen, että Suomen yhteiskunta on niin tasavertainen. Mitä mieltä olette tästä kielen ja mielen yhteydestä?

„Die Grenzen meiner Sprache sind die Grenzen meiner Welt.“ (Ludwig Wittgenstein)

5) Mitä kaikkea olet oppinut tässä kappaleessa? Mitkä niistä olivat sinulle erityisen tärkeitä? Jäitkö miettimään jotain? Kerätkää ajatuksianne ryhmässä ja kirjoita niitä ylös:

Elämme utoja aikoja, ystävä hyvä!

5.7 Über Zeit sprechen

Aikaan viittaavissa ilmaisuissa suomessa ja saksassa on paljon samankaltaisuuksia, mutta muutamia erojakin on. Eroavaisuudet kannattaa opetella huolellisesti, sillä jos niitä ei tunne, ne johtavat väärinymmärryksiin. (Vrt. myös luku 3.10 Tempusbildung und -gebrauch.)

Säde und Carla treffen sich im Sprach-Tandem.

OSA 1: Vuosisadat

Isoisoäitini oli syntynyt vielä 1800-luvulla, tsaarin aikana.

Wie kann das sein? Meine Urgroßmutter ist erst Ende des 19. Jahrhunderts geboren!

Minä vuonna isoisoäitisi on siis syntynyt?

Sie ist in den neunziger Jahren des 19. Jahrhunderts geboren, ich glaube, im letzten Jahr, also 1899.

Niin minunkin! Hän syntyi 6. joulukuuta 1899!

Ach so! Jetzt verstehe ich...

1) Lue dialogi ääneen parisi kanssa. Keskustelkaa:

- ✓ Miksi Carla on aluksi hämmentynyt?
- ✓ Mitä eroa vuosisatojen ilmoittamisessa on saksan ja suomen välillä?
- ✓ Entä miten vuosisadat ilmoitetaan muissa tuntemissanne kielissä?

OSA 2: Päivämäärät ja viikot

Hei! Onko sinullakin vapaata viikolla 42? Lähdetäänpö jonnekin yhdessä?

Das wäre schön! Aber ich glaube, ich habe erst im Oktober Ferien, die dritte Woche im Oktober.

Mikä viikko se siis on?

Naja, das sagte ich doch: die dritte Woche im Oktober. Warte mal, ich schaue in den Kalender: Das ist der 15. bis 21. Oktober.

Hyvä juttu, sehän onkin viikko 42!

2) Lue dialogi ääneen parisi kanssa. Mistä tässä on kyse? Miten suomen ja saksan ilmaisut eroavat toisistaan?

OSA 3: Aikaa ilmaisevat adverbit

3a) Tutustu laatikoiden ja Carlan kertomuksen avulla Säteen elämään ja tulevaisuudensuunnitelmiin. Alleviivaa kertomuksesta kaikki aikaa ilmaisevat adverbit ja pohdi, mitä ne kulloinkin tarkoittavat.

Dezember 2002	August 2018	Anfang Juni 2021	Ende Juni 2021	1. Juli 2021 Jetzt	3. Juli 2021 Sommerjob in einem Café	August 2021 Deutschstudium an der Uni
Säde ist geboren	Gymnasiale Oberstufe	Abitur- feier	Reise nach Tampere			

Carla erzählt (1. Juli 2021):

Säde ist am 15. Dezember 2002 geboren. Damals sah die Welt ziemlich anders aus... Schon vor langer Zeit hat sie an der gymnasialen Oberstufe angefangen, und zwar im Jahr 2018. Sie hat neulich eine große Abiturfeier gemacht und war vor kurzem in Tampere, um ihre Großeltern zu besuchen.

Ihr Sommerjob in einem lokalen Café beginnt bald! Demnächst wird sie auch ihr Deutschstudium an der Universität Helsinki beginnen – wie spannend!

3b) Lue vielä Carlan ja Säteen välinen dialogi ja alleviivaa niistä ajanilmaukset. Mitä eroa näillä ajanilmauksilla on? Mistä on kyse dialogissa? Keskustele parisi kanssa.

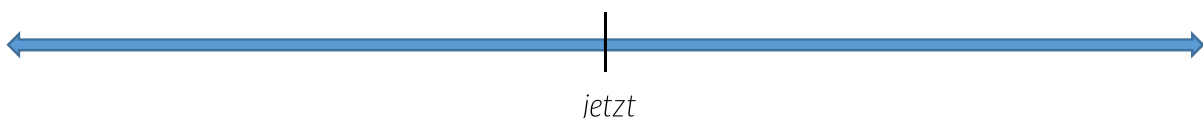
Säde, könntest du mir in der Küche helfen?

Ja, ich komme gleich!

Aber ich brauche sofort Hilfe!

3c) Sijoita adverbit aikajanalle niin, että vasemmalla reunassa on kaikkein pisimmälle menneisyyteen sijoittuva ilmaus ja oikealla reunassa taas kaikkein pisimmälle tulevaisuuteen sijoittuva ilmaus. Löydät adverbit laatikosta.

neulich	damals	vor kurzem	vor langer Zeit	demnächst
	bald	sofort	gleich	

OSA 4: Indefiniittipronominit

Indefiniittipronominit eli ilmaisut kuten "pari", "muutama", "useita", "monta" ovat melko epämääräisiä ja niissä on vieläpä eroja eri kielten välillä. Esimerkiksi suomalainen ajattelee usein sanan "pari" tarkoittavan vain kahta kappaletta, kun taas saksalainen voi ajatella sanan "ein paar" tarkoittavan myös useampaa kuin kahta kappaletta.

4a) Ilmaisun "pari" kirjoitusasuun täytyy myös kiinnittää huomiota saksaksi. Tutki esimerkkejä, alleviivaa kaikki "pari"-sanat ja täydennä sääntö.

Ich muss nur noch ein paar Seiten schreiben, aber ich brauche dafür ein paar Tage Zeit.

Für den kommenden Winter brauche ich dringend ein neues Paar Schuhe.

Die Hochzeit von dem süßesten Paar aller Zeiten, Max und Kristian, ist schon in ein paar Wochen. Davor muss ich mir noch ein Paar neue Ohrringe kaufen.

Regel:

Kun kyse on epämääräisestä parista kappaleesta, kirjoitetaan sana *Paar*

Kun taas kyseessä on juuri kahden kappaleen yhteenkuuluva pari, kirjoitetaan se

4b) Myös sanojen *mehr* ja *mehrere* välillä on merkittävä ero. Tutki jälleen esimerkkejä, alleviivaa kaikki *mehr* ja *mehrere* -sanat ja täydennä sääntö.

*Möchtest du mehr Kaffee? Oder Tee?
Es gibt mehrere verschiedene Sorten.*

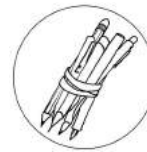
*Dort gab es mehrere Teilnehmer,
ungefähr 6. Alle wollten mehr
Zeit da verbringen.*

Regel: tarkoittaa "enemmän", kun taas tarkoittaa "muutamaa", "useaa", "joitakin".

4c) Vertailkaa muodostamianne sääntöjä ryhmässä. Keskustelkaa: Oletteko aikaisemmin kiinnittäneet huomiota näihin asioihin? Missä teidän täytyy olla tarkkoina, kun käytätte näitä sanoja?

OSA 5: Kertaus

5a) Kertaa nyt kaikkia tässä kappaleessa oppimiasi asioita. Työskentele parisi kanssa. Lukekaa saksankielistä tekstiä yhdessä ääneen vuorotellen, ja täydentäkää siihen oikeat ajanilmaukset suomenkielisen käännöksen avulla.

„Ich bin am 31.12.1999 geboren, also knapp noch im _____. In _____ sah die Welt ziemlich anders aus. _____ gab es schon das Internet, aber nicht in demselben Maß wie heute. Weil ich an dem letzten Tag des Jahres geboren bin, ist auch die letzte Woche, also _____ meine Lieblingswoche des Jahres. _____ habe ich meinen ersten Sommerjob bekommen - und zwar in einem lokalen Supermarkt. _____ studiere ich Germanistik an der Universität Helsinki, habe _____ mit meinem dritten Jahr angefangen und arbeite immer noch in demselben Supermarkt. Der Nebenjob bringt eine Menge Extrageld, und an dem Arbeitsplatz lerne ich immer _____ über die Arbeitswelt. Die Weihnachtsferien beginnen _____ - endlich! _____ werde ich meine Bachelorarbeit schreiben. Ich war _____ bei einer Beratung und habe _____ nützliche Tipps zum Schreiben bekommen. Ich dachte, ich würde _____ mit dem Prozess anfangen, aber mein Professor meinte, ich müsste _____ beginnen! Ich muss aber einen neuen Computer kaufen, mein alter ist sehr langsam, obwohl er erst _____ Jahre alt ist.“

”Synnyin 31.12.1999, eli juuri ja juuri vielä 1900-luvulla. Maailma näytti melko erilaiselta 1990-luvulla. Silloin oli kyllä jo Internet, mutta ei samassa mittakaavassa kuin nykyään. Koska synnyin vuoden viimeisenä päivänä, on myös vuoden viimeinen viikko, eli viikko 52 lempiviikkoni. Sain kauan aikaa sitten ensimmäisen kesätyöni paikallisesta supermarketista. Nyt opiskelen germanistiikkaa Helsingin yliopistossa, aloitin hiljattain kolmannen vuoteni ja olen edelleen töissä samassa supermarketissa. Sivutyö tarjoaa mukavasti lisärahaa ja työpaikalla opin yhä enemmän työelämästä. Joululoma alkaa pian - vihdoin ja viimein! Kohtapuolin kirjoitan kandidityöni. Olin äskettäin ohjauksessa ja sain useita hyödyllisiä vinkkejä kirjoittamiseen. Ajattelin aloittavani kohta kirjoitusprosessin, mutta professorini oli sitä mieltä, että minun pitää aloittaa heti! Minun täytyy tosin ostaa uusi tietokone, vanhani on erittäin hidas, vaikka se on vain pari vuotta vanha.”

5b) Keskustelkaa ryhmässä: Mitä uutta opitte tässä kappaleessa? Mikä oli teille helppoa, mikä vaikeaa? Miten opitte tällaisia asioita parhaiten? Mitä vinkkejä teillä on antaa muille?

Geht sie schon aufs Gymnasium?!

5.8 Schule

Koulutusjärjestelmät poikkeavat toisistaan eri maissa ja Saksassa jopa eri osavaltioissa. Kielen opiskelijan tulee oppia, miten koulua käydään missäkin ja mitä termiä kulloinkin käytetään. Suoraa kääntämistä kielestä toiseen on varottava, sillä merkitykset vaihtelevat eri kielissä ja maissa...

1a) Säde und Carla sprechen im finnisch-deutschen Sprachtandem über Schule. Lest und besprecht die Dialoge zu zweit. Um welche Wörter/welches Problem geht es jeweils? Schreibt je eine Überschrift zu 1., 2., 3.!

1. _____

Säde: *Ihan uskomatonta, miten aika rientää! Nyt pikkusiskoni on jo aloittanut lukion! Tunnen itseni kovin vanhaksi ...*

Carla: *Wieso schon auf dem Gymnasium?! Wie alt ist deine Schwester denn – erst 9 oder 10? Aber ich dachte, dass sie nur ein paar Jahre jünger ist als du!*

2. _____

Carla: *In Deutschland fangen viele Kinder jetzt schon in der Grundschule mit dem Englischlernen an, manchmal schon in der ersten Klasse. Das ist gut! Ich habe meine erste Fremdsprache erst Anfang des Gymnasiums begonnen, das ist viel zu spät ...*

Säde: *Sinullako ei ollut yhtään kieltä peruskoulussa?! Minulla oli kolme: Englanti ensimmäiseltä, saksa kolmannelta ja ruotsi kuudennelta luokalta alkaen. Ja espanja sitten lukiossa.*

3. _____

Carla: *Ich möchte Grundschullehrerin werden. Ich mag es, mit jüngeren Kindern zu arbeiten und finde es auch schön, dass man dann nicht nur auf zwei Fächer beschränkt ist, sondern zumindest vertretungsweise alles Mögliche unterrichten kann.*

Säde: *Ai, siis luokanopettaja? Se kiinnostaa minuakin, vähän samoista syistä.*

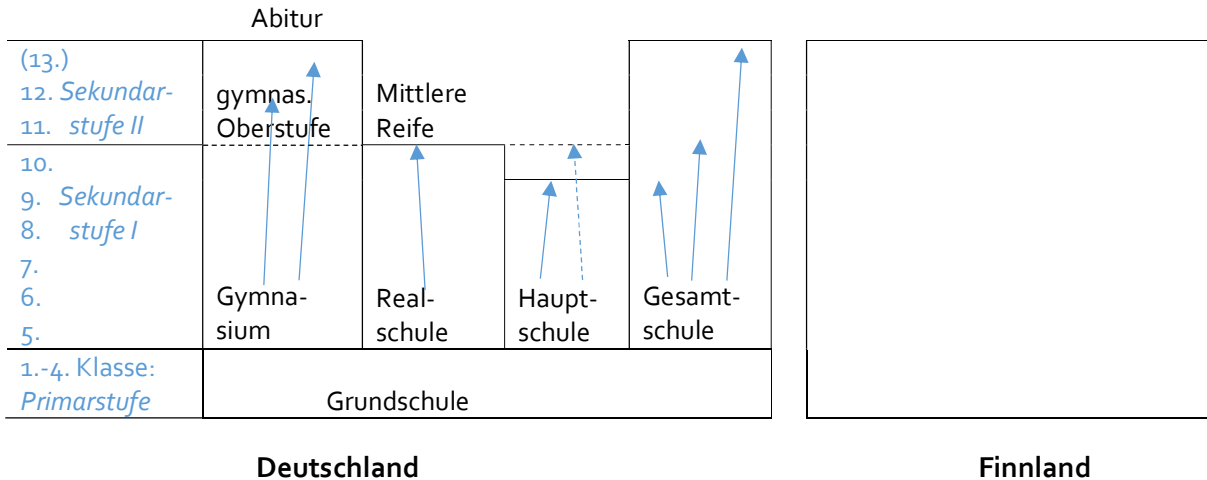
Carla: *Ja, und eine eigene Klasse als Klassenlehrerin zu betreuen, das möchte ich sowieso. Da bekommt man viel mehr Kontakt mit den Schülern und Schülerinnen und kann auch Ausflüge und Klassenfahrten zusammen machen – das ist bestimmt toll!*

1b) Was seht ihr auf dem Bild? Was wisst ihr über das deutsche Schulsystem? Tragt euer Wissen in der Gruppe zusammen; befragt evtl. auch Deutsche dazu!

1c) Seht euch nun auf der nächsten Seite die Abbildung über den allgemeinen Aufbau des deutschen Schulsystems an und schreibt zum Vergleich das finnische System dazu. Welche Unterschiede und Gemeinsamkeiten gibt es? Besprecht in der Gruppe!

Joachim Müllerchen, CC BY 2.5, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=12431830>

(Überblicke und weitere Information z.B.: <https://www.bildungsexperten.net/wissen/das-schulsystem-in-deutschland-funktionen-und-aufgaben/>;
https://de.wikipedia.org/wiki/Schulsystem_in_Deutschland;
https://de.wikipedia.org/wiki/Bildungssystem_in_Deutschland#/media/Datei:Bildungsorte_und_Lernwelten_in_Deutschland.svg)

1d) Schaut euch nun noch einmal in 1a) die Dialoge 1. und 2. an. Besprecht und notiert hier: Was könnte man Sade und Carla zur Vermeidung von Missverständnissen erklären und empfehlen?

1e) Welches Missverständnispotenzial liegt in Dialog 3.? Was bedeutet das deutsche Wort *Klassenlehrer*? Was ist anders als bei *luokanopettaja*?

2) Andere Länder, andere Systeme – andere Sprachen, andere Bezeichnungen. Recherchiert, überlegt und besprecht gemeinsam:

- ✓ Informiert euch über die Schulsysteme in Österreich und der Schweiz und vergleicht mit Deutschland und/oder Finnland!
- ✓ Warum sind v.a. die schwedischen Bezeichnungen des finnischen (und schwedischen) Schulsystems schwierig in Bezug auf das Deutsche?

Was hat die Uhr geschlagen?

5.9 Uhrzeiten

Kun opetellaan kellonaikoja saksaksi, ei niissä tavallisesti ole kummempia ongelmia: 21.30 Uhr on suomeksi klo 21.30, Viertel vor drei on vastaavasti varttia vaille kolme, halb 6 on puoli 6. Saksankielisellä alueella käydessään saattaa kuitenkin yllätyä, kun arkikielessä kellonajat saattavat olla aivan toisin...

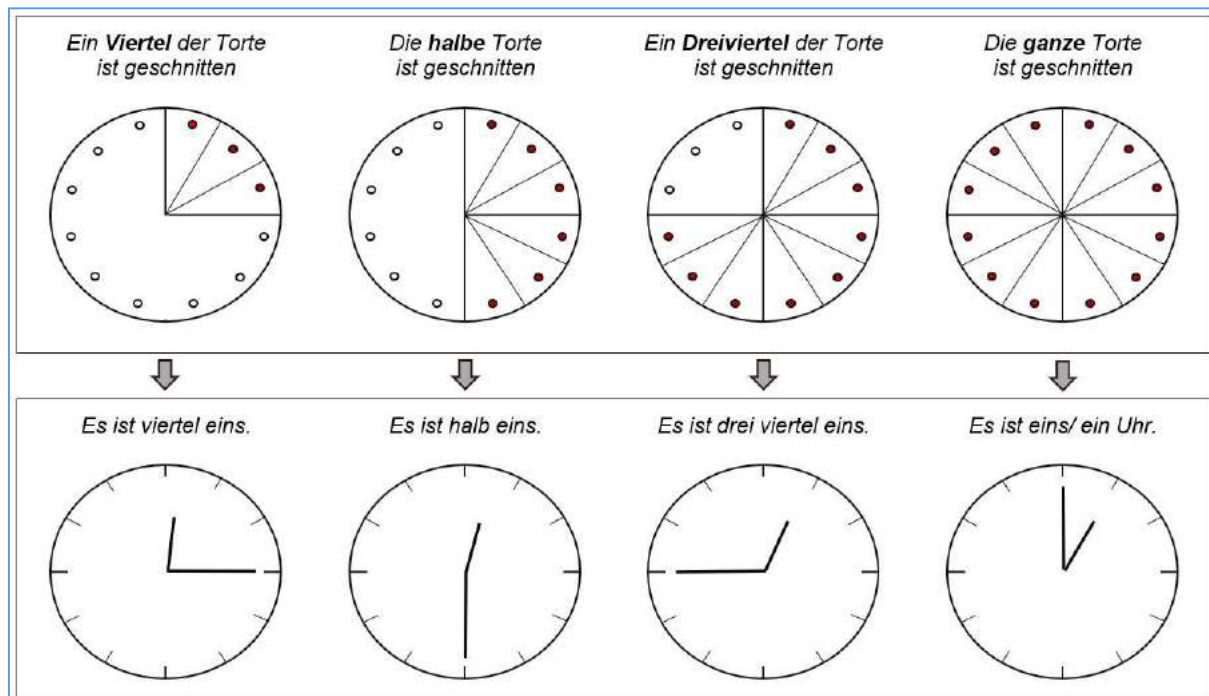
1. Uhrzeiten in der Alltagssprache: Besprecht zu zweit die folgenden Fragen:

1a) Worum geht es auf dieser Karte? Was ist euch neu?

1b) Wo man für 06:15 Uhr *viertel 7* sagt (auf der Karte gelb gefärbt), heißt 06:45 Uhr in der Umgangssprache *drei viertel 7*. Erkennt ihr die Logik der „Torten-Theorie“?

**Bezeichnungen für 6:15 Uhr
in den deutschen Umgangssprachen**

(König 2007: 232)

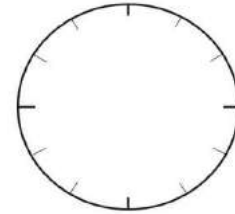
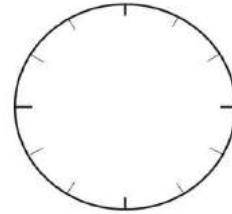
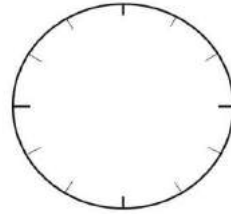
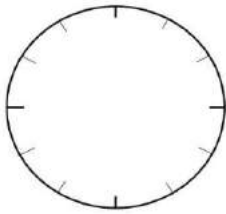
1c) Zeichne die fehlenden Zeiger ein.

Es ist *viertel zwölf*.

Es ist *drei viertel sechs*.

Es ist *viertel nach neun*.

Es ist *viertel vor drei*.

1d) **EXTRA:** Hast du deutschsprachige Kontakte? Frage sie, woher sie kommen und welche Zeitangaben sie gebrauchen. Zeichne die Orte in die Karte in Aufgabe 1a) ein.

1e) Hier kannst du die Uhrzeitangaben üben. Ordne der digitalen Uhrzeit die beiden anderen zu. Dies könnt ihr auch zu zweit machen. (Tipp: Wenn ihr die Beispiele auf kleine Papierzettel schreibt, könnt ihr diese Übung als Legespiel machen.)

Viertel-vor/nach-System	Digitale Uhrzeit	Viertel-dreiviertel-System
viertel nach neun	07:15	drei viertel eins
viertel vor zwölf	11:45	viertel eins
viertel nach zwölf	12:45	viertel acht
viertel vor eins	00:15	drei viertel zwölf
viertel vor sieben	21:15	viertel zehn
viertel nach sieben	06:45	drei viertel sieben

2. Uhrzeitangaben im mehrsprachigen Vergleich

Puhukaa ryhmässä eri kielten kellonajoista:

- ✓ Käytetäänkö 24 tuntia vai 12 tuntia (lisäyksillä)?
- ✓ Eroaako puhekieli kirjoitetuista muodoista? Miten?

3. Uhrzeiten genau und ungenau

3a) Lest zu zweit den folgenden Dialog. Achtet auf die unterstrichenen Uhrzeitangaben und macht euch ihre Bedeutungen klar!

Carla: Gehen wir dann morgen um halb acht ins Kino? Und wann treffen wir uns?

Apuna:

- *noin*
- *tasan*
- *...mennessä*
- *vähän ennen*
- *-ksi*
- *viimeistään*

Ronja: Ich kann schon um kurz vor sieben bei der Arbeit verschwinden und bin dann gegen zehn nach sieben beim Kino und kaufe die Karten.

Carla: Super! Ich versuche dann auch schon zu viertel nach sieben zu kommen – oder naja, gut viertel nach bin ich da!

Ronja: Jaja, deine Pünktlichkeit kenne ich ... Also, ich erwarte dich allerspätestens um Punkt halb acht – und nicht rund halb acht!

3b) Übersetzt den Dialog ins Finnische (oder in eine andere Sprache) und schreibt die deutschen und finnischen (bzw. anderssprachigen) Zeitangaben nebeneinander auf:

Beispiel:

um halb acht

puoli kahdeksalta

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

3c) Habt ihr für alle Zeitangaben gute Übersetzungen gefunden? Besprecht in der Gruppe die Bedeutungen der deutschen Ausdrücke.

LÖSUNGSVERZEICHNIS

1.1 *Kaikkea nuo saksalaiset keksii, sanoi mummo, kun kirahvin näki* • Deutsch, Finnisch und Finnland

1a)

Hier geht es in erster Linie um einen Perspektivwechsel: Finnland und Finnisch aus deutscher Sicht – übersetzen und besprechen Sie die Zitate mit den Lernenden.

1b)

Beispiellösungen:

1. Das Finnische ist so fremd, dass solche Missverständnisse entstehen können.
2. Finnland ist zweisprachig und Schwedisch ist relativ leicht verständlich für Deutschsprachige. Aber nicht alle Besucher können Finnisch und Schwedisch unterscheiden.
3. Historische Verbindungen zwischen Finnland und dem deutschsprachigen Raum sind sichtbar.
4. Die Fremdsprachenkenntnisse machen Eindruck und garantieren die Kommunikation.
5. Lehnwörter aus dem Deutschen bzw. Englisch oder Schwedischen sind auffällig – und wirken "niedlich", da ein angehängtes -i im Deutschen meist ein Diminutiv ist.

3a)

- 2 Deutsche Botschaft
- 3 Deutsche ev.-luth. Kirche, Gemeinde-Kindergarten
- 7 Deutsche Bibliothek
- 5 Deutscher Kindergarten
- 4 Goethe-Institut
- 6 Deutsche Schule
- 1 Deutsches Seniorenwohnheim

1.2 *Erstsprache, Zweitsprache, Muttersprache, Fremdsprache ...* • Sprachen und ich

3a)

[Text auf dem Bild in Übersetzung:
interlinear: *Lettlands 1. Klasse Schüler Pass*
frei: *Pass für lettische Schüler*innen der ersten Klasse*]

3b)

A) Interlinearübersetzung (LOK = Kasus Lokativ):

Rīga – Lettlands Hauptstadt

Rīga ist unseres Staates Hauptstadt. Als (der) Stadt Gründungs Zeit wird berücksichtigt (das) 1201. Jahr. Als Lettlands Hauptstadt offiziell sie wurde (im) 1931. Jahr [LOK]. Rīga ist gelegen (an) beiden Seiten [LOK] (der) Daugava. (In der) Stadt [LOK] sind auch kleine Flösschen, Kanäle und Seen. Der größte ist Ķīšezers.

(In) Rīga [LOK] sind viele Parks und Gärten. Der weiteste (= flächenmäßig größte) ist Mežaparks ("Waldpark"). Dort befindet sich auch (der) Zoologische Garten und (die) Große Freilichtbühne, wo stattfindet (das) Lieder Fest. Rīga ist unseres Landes (der) Bildung, (des) Wissens und (der) Kultur Zentrum.

B) Freiere Übersetzung:

Rīga ist die Hauptstadt unseres Landes. Das Jahr 1201 gilt als Zeitpunkt ihrer Gründung. Lettlands Hauptstadt wurde Rīga offiziell im Jahr 1931. Rīga ist an beiden Seiten der Daugava gelegen. In der Stadt gibt es auch kleine Flösschen, Kanäle und Seen. Der größte See ist der Ķīšezers.

In Rīga gibt es viele Parks und Gärten. Der flächenmäßig größte ist der Mežaparks ("Waldpark"). Dort befindet sich auch der Zoologische Garten und die Große Freilichtbühne, wo das Sängerefest stattfindet. Rīga ist das Bildungs-, Wissens- und kulturelle Zentrum unseres Landes.

3d)

1. *ir* = 'ist' und 'sind'

2. 'Garten' ist *darzs* (Nom. Sg.) (*darzu* = Gen. Pl.)

3. *Rīga* = (Nominativ), *Rīgā* = in Riga (Lokativ)

4. *pilsēta* = 'Stadt', *galvaspilsēta* = 'Hauptstadt'. Zusammenhang mit *pils* vgl. z.B. Estnisch: *linn* = 'Stadt', Deutsch: viele auf -burg endende Namen (Hamburg, Rothenburg, Augsburg ...), Englisch -borough (z.B. Edinborough) ...

5.

gads

diena

jauns

vecs

māte

svētdiena

vai

das Jahr

der Tag

neu

alt

die Mutter

der Sonntag

oder

VALSTS SVĒTKI

- Jaungada diena – 1. janvāris
- Lieldienas – martā vai aprīlī
- Darba svētki, Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena – 1. maijs
- Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena – 4. maijs
- Mātes diena – maija 2. svētdiena
- Līgo diena – 23. jūnijs
- Jāņu diena – 24. jūnijs
- Latvijas Republikas dzimšanas diena – 18. novembris
- Ziemassvētki – 24., 25. un 26. decembris
- Vecgada diena – 31. decembris

1.3 König-konung-kuningas • Sprachverwandtschaft und Sprachkontakte

1c)

Hochdeutsch	Bairisch	Jiddisch	Lëtzeb.	Plattdt.	Afrikaans	Frysk
Haupt	Häpt	hoipt	Haapt	Höcft	hoof	haad
größte	gräße	gresste	gréssste	gröttste	grootste	grutste
zwei	zwoa	-	zwee	twee	twee	-
sprachig/Sprache	sprochig	schprach	sprocheg	spraaksch	(taalig)	-

1d)

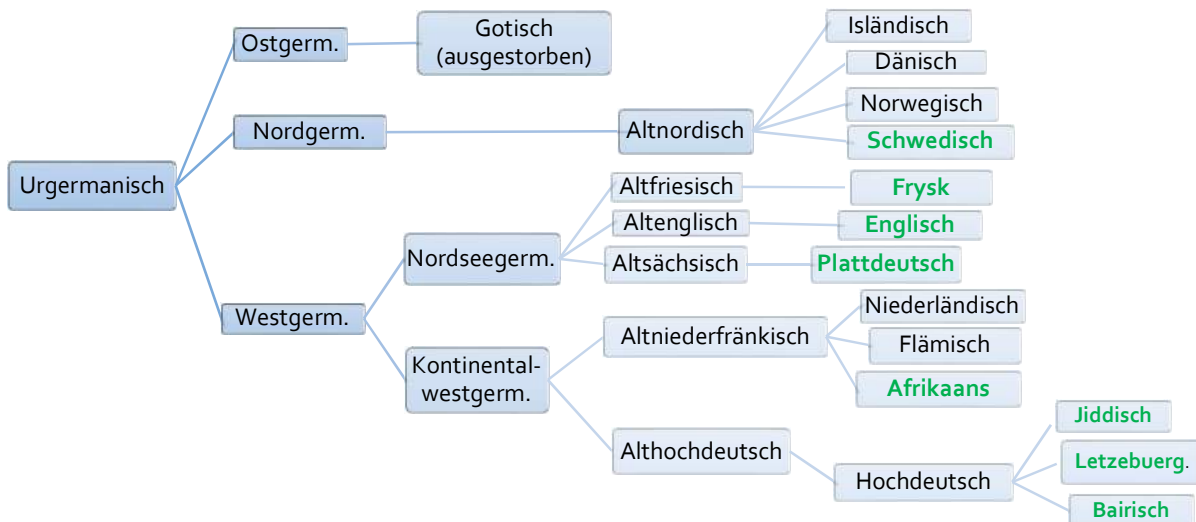
... wie Hochdeutsch

oder ... anders als Hochdeutsch

Bairisch, Jiddisch, Letzebuergesch

Plattdt., Afrikaans, Frysk, Schwedisch, Englisch

2a)

2b)

Laute	Beispiele
/p/ -> /f/	sleep -> schlafen; ship -> Schiff
/p/ -> /pf/ (am Wortbeginn)	pepper -> Pfeffer; pant -> Pfand
/t/ -> /s/	water -> Wasser; great -> groß
/t/ -> /ts/ (am Wortbeginn)	tid -> Zeit; två -> zwei
/k/ -> /x/	make -> machen; språk -> Sprache
/d/ -> /t/	dag -> Tag; do -> tun
/p/ /ð/ -> /d/ (/t/)	brother -> Bruder; father -> Vater
/v/ -> /b/ /p/	leeu -> lieb; huud -> Haut

2b)

schw. **p**ipa -> dt. die Pfeife
 engl. **p**ound -> dt. das Pfund
 engl. **p**ath -> dt. der Pfad
 engl. **n**ettle -> dt. die Nessel
 schw. **e**k -> dt. die Eiche

engl. **th**istle -> dt. die Distel
 engl. **th**orn -> dt. der Dorn
 schw. **t**åg -> dt. der Zug
 engl. **b**ite -> dt. beißen
 engl. **y**oke -> dt. das Joch

3b)

1. Lange Vokale (z.B. im Schwedischen) sind z.T. Diphthonge: *tuoli, puoti, löysä ...*
2. Am Ende wird ein Vokal (meist -i) angehängt, um Kasusendungen zu ermöglichen: *muffinssi, penkki, pankki ...*
3. Konsonanhäufungen werden vermieden; am Anfang des Wortes fallen 1-2 Konsonanten einfach weg: *ranta <- strand; kaunis <- *skaunis (dt. schön)*
4. Die betonte Silbe in der Ausgangssprache wird durch einen langen Vokal markiert: *musikaalinen, salaaltti*
5. Finnisches *p, t* oder *k* kann ursprünglich ein *b, d* oder *g* sein: *pulla <- bulle; tusina <- dussin*

1.4 *Der man blieb nach house, dafür dass die Sohns bekamen kranke • Einfluss anderer Sprachen

1a) Als Peter und ich in den Raum kamen, hatte jemand ein neues Bett da aufgebaut und an der Wand hingen schöne Bilder. Peter sagte: „Wer hat das gemacht? Da ist aber jemand sehr fleißig gewesen!“ Ich musste erst meine Brille aufsetzen, aber dann sah ich es auch: Er hatte recht, hier war etwas passiert!

1b) + 1c)

	1. väärin tekstissä	2. saksaksi oikein	3. virheen lähde?
1	<u>wenn</u> wir ... kamen	als wir ... kamen	kun = wenn, als; Engl. when
2	<u>wir mit Peter</u>	Peter und ich (wenn nur 2 Personen gemeint sind)	wir mit Peter olisi 3 henkilöä!
3	<u>dahin</u> aufgebaut	da/dort aufgebaut	bauen / aufbauen + WO
4	<u>auf</u> der Wand	an der Wand	Präpositionsgebrauch
5	<u>Tafeln</u>	Bilder; Gemälde	vgl. Schwed. taula = Bild
6	<u>so</u> gemacht	das gemacht	so ist Adverb; das ist Pronomen
7	<u>fleischig</u>	fleißig	Aussprache!
8	<u>Brillen</u>	meine Brille	silmälasi Pl., Brille Sg.
9	<u>dann</u> ich sah	dann sah ich	sitten minä näin, vgl. auch Engl. then I saw
10	<u>Sie</u> ...	Er	hän = sie, er
11	<u>war im</u> Recht	hatte recht	olla oikeassa = recht haben, olla oikeudessa = im Recht sein
12	<u>hatte</u> ... passiert	war	passieren, geschehen im Perfekt mit sein!

2a) Möglichkeiten für positiven Transfer Finnisch-Deutsch z.B.:

- ✓ Kategorien der Verbdeklination (verschiedene Formen für 3 Personen und 2 Numeri);
- ✓ Kongruenz zwischen Subjekt und Prädikat (z.B. *wir kamen*, nicht: *wir kam*);
- ✓ Kongruenz zwischen attributivem Adjektiv und Substantiv
- ✓ kommen + irgendwoHIN (Lokalausdrücke teilweise gleich, vgl. Kap.3.3);
- ✓ Satzgliedordnung im Aussagesatz grundsätzlich/meist Subjekt-Prädikat-Objekt;
- ✓ Tempussystem: Präsens und Imperfekt/Präteritum analytisch gebildet, Perfekt und Plusquamperfekt zusammengesetzt (*sein/haben* + Partizip II);
- ✓ Tempusgebrauch/-bedeutung

3a) *Der Mann blieb zu Hause, weil seine Söhne krank wurden/geworden waren.*

3b)

	1. <i>väärässä lauseessa</i>	2. <i>saksaksi oikein</i>	3. <i>ongelma? mistä?</i>
1	man	<i>Der Mann</i>	engl./schwed. <i>man</i> : Rechtschreibung; Verwechslung dt. <i>Mann</i> und <i>man</i>
2	nach	<i>blieb zu</i>	Lokalität/Rektion; fi. <i>jääädä</i> + <i>johonkin</i>
3	house	<i>Hause</i>	engl. Rechtschreibung
4	dafür dass	<i>weil</i>	schwed. <i>därför att</i> , auch finn. <i>siksi että</i> (evtl. auch engl. <i>therefore</i>)
5	Sohns	<i>Söhne</i>	engl. <i>sons</i> ; s-Plural im Dt. vorhanden, aber seltener
6	bekamen	<i>wurden</i>	Lexik, engl. <i>became</i>
7	kranke	<i>krank</i>	vgl. schwed. <i>blev sjuk</i> (Prädikativ kongruiert im Numerus mit dem Subjekt)
8	bekamen kranke	<i>krank wurden</i>	Syntax: Verbletzstellung im dt. Nebensatz!

2.1 Haben Sie Gebäck im Gepäck? • Aussprache von b, d, g

- 1b) g - k: *gern* - Kern; *gram* - Kram; *Griechen* - krieche
 b - p: *Gebäck* - Gepäck; *Bart* - Part; *Bier* - Pier
 d - t: *danken* - tanken; *Lieder* - Liter; *rate* - (dem) Rade
- 1c) [ra:t] = 1. das Rad ('pyörä'); 2. der Rat ('neuvo')
 [di:p] = 1. der Dieb ('varas'); 2. deep ('syvä' englanniksi)
 [ta:k] = 1. der Tag ('päivä'); 2. tak ('katto' ruotsiksi)
- 3) *Mudda, wo is' die Budda?*
 Hochdeutsch: Mutter, wo ist die Butter?
 Suomeksi: Äiti, missä on voi?
Du griegst die Grone!

Hdt.: Du kriegst die Krone!
 Suom.: Sinä saat kruunun!
De Domas had ned kei Angschi.
 Hdt.: (Der) Thomas hat (nicht) keine Angst.
 Suom.: Tuomas ei pelkää.

2.2 Eine Tasche Kaffee, bitte • Aussprache der s-Laute

1b)

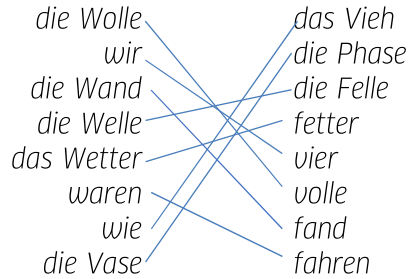
Äänne	foneemi- merkki *	Kirjoitusasu	Esiintyminen	Esimerkkejä
soinniton s	/s/	s, ss, ß	ei sanan alussa (paitsi Etelä-Saksassa)	<i>der Hals, die Masse, das Maß, der Mast</i>
soinnillinen s	/z/	s	sanan alussa; vokaalien välissä; kirjainten m, l, r jälkeen	<i>die Bremse, sehen, die Nase, das Gesicht, die Häse</i>
soinniton suhuässä	/ʃ/	sch; myös sp, st (sanan alussa)	kaikkialla; (sp, st vain sanan alussa)	<i>das Spiel, verstehen, der Fisch, der Stern, schön</i>
soinnillinen suhuässä	/ʒ/	j; g (e:n tai i:n edellä)	ranskalaisissa ja italialaisissa lainasanoissa	<i>die Visage, der Journalist, die Garage</i>

2.3 Mein feiner Vetter Valentin mag warmes Wetter • Aussprache von f/w/v

1a)

Äänne	Foneemi- merkki	Kirjoitus- -asu	Esiintyminen sanassa	Esimerkkejä
f	/f/	f	kaikkialla - f on aina /f/	<i>fett, der Affe, die Tafel</i>
f	/f/	v	saksalaisissa sanoissa (alussa, myös sanan sisällä)	<i>die Nerven, der Vetter, vorne, der Versuch, die Nerven, aktiv, verdienen, das Volk, anvertrauen</i>
f	/f/	ph	kreikkalaisperäisissä sanoissa	<i>amorph, der Philosoph, die Phase,</i>
w	/v/	w	kaikkialla - w on aina /v/	<i>das Wetter, die Auswahl, die Wolke</i>
w	/v/	v	lainasanoissa	<i>das Klavier, das Ventil, dividieren, nervös</i>
w	/v/	u	Vain q+u - yhdistelmissä „qu“ = [kv]	<i>der Quark, quer, das Aquädukt</i>

2a)

3)

- der Wolkswagen – der Volkswagen
- der Wasserwall – der Wasserfall
- der Wollidiot – der Vollidiot
- die Mikrofelle – die Mikrowelle
- die Blumenphase – die Blumenvase

2.4 Miksi "Musik" ja "Lyrik" eivät rimmaa • Betonung bei Fremdwörtern

1a)

kieli	paino viimeisellä tavulla ●●, ●●●, ●●●●	paino toiseksi viimeisellä tavulla ●●●, ●●●●, ●●●●●
Deutsch	die Polit <u>ik</u> , die Mus <u>ik</u> , die Phys <u>ik</u> , die Mathemat <u>ik</u>	die Informat <u>ik</u> , die Log <u>ik</u> , die Statist <u>ik</u> , die Lyrik, die Linguist <u>ik</u> , die Dynam <u>ik</u>
Schwedisch	lyrik, logik, politik, musik, fysik, statistik, matematik, informatik, linguistik, dynamik	
Englisch		mathematics, logic, lyrics, music, physics, statistic, informatics, linguistics, dynamics

1b)

1. Saksalaisilla *-ik*-loppuisilla sanoilla painotus on viimeisellä tai toiseksi viimeisellä tavulla.
2. Ruotsalaisilla *-ik*-loppuisilla sanoilla painotus on viimeisellä tavulla.
3. Englantilaisilla *-ic-* tai *-ics*-loppuisilla sanoilla painotus on toiseksi viimeisellä tavulla.

2)

- a) ●● Musik, Physik
- b) ●●● Republik, Politik
- c) ●●●● Mathematik
- d) ●● Panik, Logik, Lyrik
- e) ●●● Grammatik, Dynamik
- f) ●●●● Problematik, Statistik, Linguistik

Extrawörter

- antik, die Fabrik
- das Mosaik
- die Klinik
- die Akustik, die Thematik, die Exotik, der Atlantik
- die Charakteristik

3a)

sana	„tekijä“	adjektiivi
<u>Politik</u>	<u>Politi</u> ker, <u>Politi</u> kerin	<u>politi</u> sch
<u>Musik</u>	<u>Musik</u> er, <u>Musik</u> erin	<u>musika</u> lisch
<u>Technik</u>	<u>Techni</u> ker, <u>Techni</u> kerin	<u>techni</u> sch
<u>Mathematik</u>	<u>Mathema</u> tiker, <u>Mathema</u> tikerin	<u>mathema</u> tisch
<u>Pädagogik</u>	<u>Pädagoge</u> , <u>Pädagoge</u> in	<u>pädagoge</u> sch
<u>Germanistik</u>	<u>Germanist</u> , <u>Germanist</u> in	<u>germanist</u> isch
<u>Athletik</u>	<u>Athlet</u> , <u>Athlet</u> in	<u>athlet</u> isch

3b) Finn. *musiikki* – *musikaalinen* – *muusikko* zeigt in der Silbenlänge noch die Betonung der Entlehnungssprache Schwedisch: *musik* – *musikalisk* – *musiker*, wie auf Deutsch auch. Weitere Beispiele z.B. *logiikka* – *looginen* (*logik* – *logisk*), *politiikka* – *poliittinen* (*politik* – *politisk*).

4) Welcher Beruf passt zu Jonas?

Musik mag ich gern! **Musiker** zu sein ist aber schwer, auch wenn man sehr **musikalisch** ist und viel **Musikalität** hat. Leider bekomme ich immer **Panik**, wenn ich auftrete... **Lyr**ik zu lesen ist gut, um sich zu entspannen.

Vielleicht bin ich eher ein **Praktiker**, ich denke doch meistens **praktisch** – und nicht **akademisch**. Oder sollte ich von den Schulfächern ausgehen: **Mathematik** und **Physik** sind meine Lieblingsfächer. Aber **Informa**tik und **Gramma**tik mag ich gar nicht. – Ach, vielleicht werde ich am besten sofort **Pensionär**...

3.1 Danke für die Blumen! Kiitos kukista! • Rektionen, Rektionen

1a) Dieser Text soll Ihnen Beweise für die Tatsache liefern, dass es sich immer lohnt, bei deutschen Wörtern die entsprechende Rektion gleich mit zu lernen. Wenn man ein bisschen Erfahrung mit dem Deutschen hat, weiß man, dass es viele Beispiele für Unterschiede zwischen dem Finnischen und dem Deutschen gibt. Oft muss man eine sehr genaue Erinnerung an ein Wort haben, damit man das Wissen um seine Rektion auch aktivieren und Vertrauen in die eigenen Fähigkeiten aufbauen kann. Trotzdem ist es dann nicht selten das Gegenteil von dem, was man gedacht hat...

1b)

	dt. Subst. + Präp. + Kasus	Substantiv auf Fi. + Kasus	Anmerkungen
1	Beweise für (+ AKK)	todistus jstak	Richtung! Deutsch →, Finnisch ←
2	Erfahrung mit (/in) (+ DAT)	kokemus jstak	nicht von!
3	Beispiele für (+ AKK)	esimerkki jstak	nicht von!
4	Unterschiede zwischen (+ DAT)	erot jkn ja jkn välillä	gleich!
5	Erinnerung an (+ AKK)	muisto jstak	nicht von!
6	Wissen um (+ AKK)	tieto jstak	nicht von!
7	Vertrauen in(/auf) (+ AKK)	luottamus johonk	ähnlich
8	Gegenteil von (+ DAT)	jkn vastakohta	andere Struktur

2a)

1. Genieß das schöne Sommerwetter!
2. Wieviel hast du für dieses Buch bezahlt?
3. Lauri, nimm deiner Schwester nicht das Spielzeug weg!
4. Ich danke dir für das schöne Lied.
5. Hast du einen guten Preis für diese Bücher bekommen?
6. Was hat er auf die Frage geantwortet?
7. Diese Jacke schützt gut vor Kälte.
8. Ich weiß es nicht. Frag die Lehrerin!
9. Interessierst du dich für Fußball?

3a)

1.
Wir schützen das Haus vor Dieben. – Suojellemme taloa varkailta.
Wir schützen das Haus von Dieben. – Suojellemme varkaiden taloa.
2.
Wieviel Geld hast du von deinem alten Auto bekommen? – Paljonko (rahaa) sait vanhalta autoltasi?
Wieviel Geld hast du für dein altes Auto bekommen? – Paljonko (rahaa) sait vanhasta autostasi?
3.
Und, wie viel(e) hast du davon bezahlt? – Montako niistä maksoit?
Und, wieviel hast du dafür bezahlt? – Paljonko maksoit niistä?

4)

1. Das ist ein gutes Beispiel für seine Art von Humor.
2. Er hat viel Erfahrung in (oder: mit) seiner Arbeit.
3. Wie viel hast du für dieses Buch bezahlt?
4. Hast du einen guten Preis für dein altes Auto bekommen?

3.2 Der Besuch der älteren Dame • Komparation

1a)

In Deutschland gibt es viele Städte mittlerer Größe. Ein gutes Beispiel dafür ist die Hansestadt Lübeck. Mit rund 220 000 Einwohnern ist Lübeck schon eine größere norddeutsche Stadt, aber eben keine wirklich große Stadt wie etwa Hamburg oder Berlin. Lübeck erhielt 1160 das Stadtrecht und ist also schon eine ältere Stadt mit einer längeren Geschichte. Richtig alte Städte aus der Römerzeit, wie Regensburg oder Trier, gibt es dagegen vor allem im Süden Deutschlands. Die Hansestadt Lübeck ist aber wegen ihrer Lage in Ostseennähe bei jüngeren wie auch bei älteren Menschen als Wohnort sehr beliebt. Komparative: mittlerer, größere, ältere, längeren, jüngeren, älteren

1b)

Also: eine größere Stadt ist kleiner als eine große Stadt

1c)

1. Lyypekki on suurehko kaupunki, mutta ei varsinainen suurkaupunki.
2. Lyypekki on myös melko vanha kaupunki, jolla on pitkäkö historia.
3. Lyypekki on asuinpaikkana suosittu niin nuorempien kuin vanhempienkin keskuudessa.

1d)

Zum Beispiel so: Zu den größeren Städten Finnlands gehören zum Beispiel Jyväskylä und Kuopio, aber die wirklich großen Städte sind Espoo, Vantaa, Tampere und Turku. Die größte Stadt Finnlands ist Helsinki.

Welche von diesen beiden ist die jüngere, 1 oder 2?

2

1e)

(mitä) parhain terveisin, Pääsiäisenä oli mitä parhain sää!, Meillä on (käytössämme) moderneinta tekniikkaa.

2a)

Das Plastikrecycling wird immer üblicher. Die meisten Plastiksorten können recycelt werden, obwohl einige Sorten komplizierter sind. Recycling ist die umweltfreundlichste Wahl überhaupt.

Återvinning av plast är något som blir allt vanligare med tiden. De flesta plaster kan återvinnas, även om vissa plastsorter är mer komplicerade. Överlag är återvinning det miljövänligaste alternativet.

The recycling of plastic is becoming more and more common. Most plastics can be recycled, even though some types of plastic are more complicated. Recycling is the most environmentally friendly option overall.

Muovin kierrätys on yhä tavallisempaa. Suurin osa muovilaaduista on kierrätyskelpoisia, vaikkakin jotkut laadut ovat monimutkaisempia. Kierrättäminen on ylipäätään ympäristöystävällisin valinta.

2b)

1. Größere Bücher haben einen detaillierten Inhalt.
2. Dieses ist das interessanteste Buch von allen.

2c)

1. Hänellä on nyt työpaikka, joka on hänelle miellyttävämpi.
2. Tämä on vuoden ostetuin automalli.

2d)

Suomessa muodostetaan komparatiivi- ja superlatiivimuodot ainoastaan erilaisten päätteiden avulla. Esimerkiksi: *tavallisempaa, ympäristöystävällisin*

Englannissa voidaan muodostaa komparatiivi- ja superlatiivimuotoja päätteiden avulla lyhyiden adjektiivien kohdalla, mutta normaalisti vertailussa käytetään sanoja "enemmän" ja "eniten". Esimerkiksi: *bigger, more complicated, most environmentally friendly, most interesting*

Saksassa muodostetaan komparatiivi- ja superlatiivimuodot lähes ainoastaan erilaisten päätteiden avulla. Joskus hyvin harvoin kuitenkin käytetään apuna sanoja "enemmän" ja "eniten", erityisesti partisiippirakenteiden ja pidempien adjektiivien kohdalla. Esimerkiksi: *üblicher, komplizierter, umweltfreundlichste, mehr zusagend, meistgekauft*

Ruotsissa muodostetaan komparatiivi- ja superlatiivimuodot yleensä erilaisten päätteiden avulla. Partisiippirakenteiden ja pidempien adjektiivien kohdalla käytetään kuitenkin yleensä apuna sanoja ”enemmän” ja ”eniten”. Esimerkiksi: *vanligare, mer komplicerade, miljövänligaste*

3a)

groß - größer - größte nah - näher - nächste gut - besser - beste

3b)

alt - älter - älteste; hoch - höher - höchste; viel - mehr - meiste;
arm - ärmer - ärmste; gern - lieber - am liebsten

3.3 In die Schule gehen und in der Schule bleiben •

Lokalität: Wo vs. woher, wohin

1a) * Weißt du was, ich habe aus der Zeitung gelesen, dass noch ein neues Hochhaus nach Pasila geplant ist. Dann wird Pasila ja noch chaotischer! Wenn ich in Länsi-Pasila etwas aus einem Laden kaufen will, muss ich immer erst von Leuten fragen, woher ich einen finde. Und neulich habe ich von dort die Polizeistation gesucht, um mich nach Helsinki registrieren zu lassen. Ich musste die Straße erst noch zweimal aus dem Stadtplan kontrollieren. Und als ich dahin ankam, habe ich gemerkt, dass ich meine Papiere nach Hause vergessen hatte!

1b)

verbi + wo? (in/auf/an...+ DAT)	Esimerkkejä - täydennä!	suomeksi
etw. irgendwo lesen	Ich lese <u>in einem</u> Buch.	lukea jtak jstak
etw. ist irgendwo geplant	Das ist <u>in der</u> Stadt geplant.	jtak on suunnitteilla jhkin
etw. irgendwo kaufen	Das kaufe ich <u>in dem</u> Kaufhaus.	ostaa jstak
jmdn. fragen	Ich frage <u>die</u> Frau.	kysyä jltak
jmdn./etw. irgendwo finden	Ich finde es <u>auf dem</u> Tisch.	löytää jstak
jmdn./etw. irgendwo suchen	Ich suche es <u>auf dem</u> Tisch.	etsiä jstak
jmdn./sich irgendwo registrieren	Registriere dich <u>auf der</u> Webseite!	rekisteröityä jhkin
etw. irgendwo/-wie kontrollieren	Er kontrolliert es <u>in meinem</u> Pass.	tarkistaa jstak
irgendwo ankommen	Ich komme <u>in</u> Deutschland an.	saapua jhkin
etw. irgendwo vergessen	Ich habe es <u>in dem</u> Bus vergessen.	unohtaa jhkin

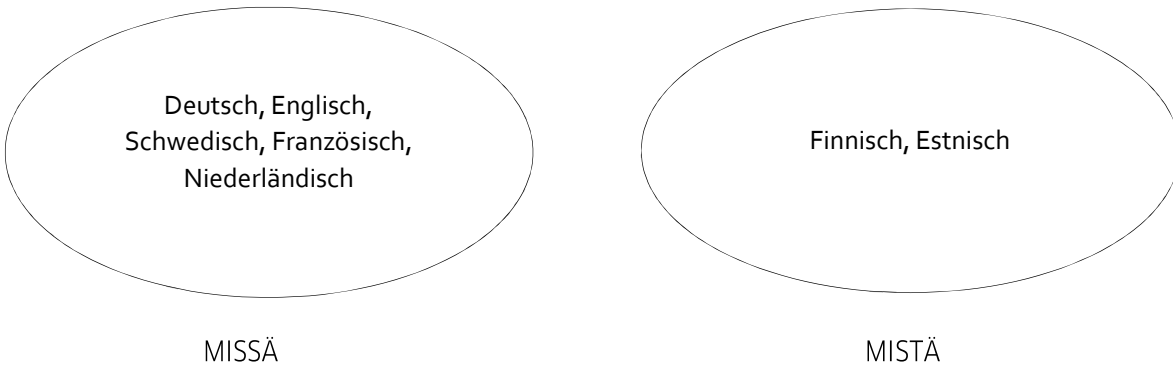
1c)

Weißt du was, ich habe in der Zeitung gelesen, dass noch ein neues Hochhaus in Pasila geplant wird. Dann wird Pasila ja noch chaotischer! Wenn man da etwas in einem Laden kaufen will, muss man immer erst (-) Leute_ fragen, wo man überhaupt einen findet. Und neulich habe ich die Polizeistation dort gesucht, um mich in Helsinki registrieren zu lassen. Ich musste die Straße erst noch zweimal auf dem Stadtplan kontrollieren. Und als ich dort ankam, habe ich gemerkt, dass ich meine Papiere zu Hause vergessen hatte!

1d)

Hier entstehen neue erschwingliche Stadtwohnungen.

2a)

2b)

kieli	MISSÄ	MIHIN	ilmaisukeino
suomi	<i>Olen talossa.</i>	<i>Menen taloon.</i>	sijamuoto (päätte)
viro	<i>Ma olen bussis.</i>	<i>Ma lähen majja/majasse.</i>	sijamuoto (päätte)
saksa	<i>Ich bin in dem Bus.</i>	<i>Ich gehe in das Haus.</i>	prepositio + sijamuoto (AKK vs. DAT)
englanti	<i>I am in the bus.</i>	<i>I go into the house.</i>	yhdistetty/kompleksi prepositio
ruotsi	<i>Jag är i bussen.</i>	<i>Jag går in i huset.</i>	yhdistetty/kompleksi prepositio
hollanti	<i>Ik ben in de bus.</i>	<i>Ik ga het huis in (in het huis).</i>	prepositio tai postpositio
ranska	<i>Je suis dans le bus.</i>	<i>Je vais à la maison.</i>	yksinkertainen prepositio

2d)

Saksan ns. „vaihtoprepositioilla“ (*an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen*) sijamuoto (akkusatiivi tai datiivi) määrittelee merkityksen: Kun ilmaistaan WO, käytetään datiivi (*Ich bin in der Schule.*), kun ilmaistaan WOHIN (ja myös WOHER), käytetään akkusatiivia (*Ich gehe in die Schule. Ich komme aus der Schule.*).

2e)

Falsches Englisch mm.

~~you may ask one from our staff~~ -> you may ask our staff for one

~~fill in your ... into the fields below~~ -> in the fields below

~~student benefits from here~~ -> student benefits here

3)

- a) Das habe ich in der Zeitung gelesen.
- b) Das habe ich im Laden gekauft
- c) Entschuldigen Sie bitte, ich steige aus!
- d) Herzlich willkommen in Helsinki!

3.4 Hilfe, Jukka hat einen Hut *im Kopf! • Lokalität außen vs. innen

1a-c)

Kontext	Deutsch	Englisch	Schwedisch	Finnisch
Institutionen, Ämter	<u>an</u> der Universität <u>an</u> unserem Institut	<u>at</u> the university <u>at</u> our institution	<u>på</u> universitetet <u>på</u> vårt institut	yliopistolla / yliopistossa instituutissamme/ laitoksellamme
Feiern, festliche Anlässe	<u>auf</u> dem Jubiläumsfest <u>auf</u> dem Empfang <u>auf</u> der Hochzeit	<u>at</u> the reception <u>at</u> the anniversary <u>at</u> the wedding	<u>på</u> jubileet <u>på</u> mottagningen <u>på</u> bröllopet	vuosipäivillä vastaanotolla häissä
Papier, Pappe, Material mit Aufdruck	<u>auf</u> dem Foto <u>auf</u> der Eintrittskarte <u>auf</u> dem Stadtplan <u>auf</u> der Einladung	<u>in</u> the photo/picture <u>on</u> the ticket <u>on</u> the map <u>on</u> the invitation	<u>på</u> fotot <u>på</u> biljetten <u>på</u> kartan <u>i</u> inbjudan/ <u>på</u> inbjudningskortet	valokuvassa pääsylipussa kartalla/-ssa kutsussa

1d)

- Auf dem Bild bin ich.
- Auf dem Mittsommertanz hatten alle viel Spaß.
- Auf der Beerdigung des berühmten Schauspielers waren viele Leute.
- Auf der Postkarte standen Urlaubsgrüße.
- In Deutschland wird man auf dem Standesamt getraut.
- Die Einkaufsliste steht auf dem Zettel
- Ich studiere an der Technischen Hochschule.

2a)

1. Äiti, minulla on tikku jalassa! – Poika, sinullahan piti olla kengät jalassa!
Mama, ich hab einen Splitter im Fuß! –
__ Junge, du solltest doch Schuhe im Fuß haben!
_X Junge, du solltest doch Schuhe an den Füßen haben!
2. Umpisuolenleikkauksen jäljiltä hänellä on arpi vatsassa. Viisaudenhampaan poiston jäljiltä hänellä on arpi myös suussa.
__ Seit der Blinddarmoperation hat sie eine Narbe im Bauch.

_X Seit der Blinddarmoperation hat sie eine Narbe am Bauch.

3. Katso, suklaapakkauksessa on kaunis kuva! – Eikö suklaapakkauksessa ole suklaata?!

_ Schau mal, da ist ein sehr schönes Bild in der Schokoladenpackung!

_X Schau mal, da ist ein sehr schönes Bild auf der Schokoladenpackung!

Zu 2.: innen drin im Bauch vs. außen am Bauch (sichtbar von außen)

Zu 3.: innen drin liegend vs. außen auf die Packung aufgedruckt

2c)

Olen puhelimessa. – Ich bin am Telefon.

Menen vessaan. – Ich gehe auf die Toilette.

Laitan hatun päähän. – Ich setze mir den Hut auf (den Kopf).

Olen töissä. – Ich bin bei (oder: auf) der Arbeit.

Menen töihin. – Ich gehe zur (oder: auf die) Arbeit.

3a) Der Himmel ist bewölkt, der See ist zugefroren, der Sommer ist zuende.

3b) Hän on kalassa. – Er ist beim Fischen (/Angeln).

1. Meine Eltern sind schon seit 21 Jahren verheiratet.

2. Schon wieder sind die Schlüssel verschwunden/weg!

3. Gib der Katze Futter, sie hat Hunger / ist hungrig!

4. Eine betrunkene Person darf nicht radfahren.

5. Die Tür klemmt.

3.5 Wie viele Brillen hast du auf der Nase? • Pluralgebrauch

1a)

Valmistautuminen häihin on iso työ. Kysehän ei ole pelkästään itse juhlasta, vaan myös polttareista, häämatkasta ja niin edelleen...

Morsiamen äiti kysyy: Pukeudutko kokonaan valkoisiin? Kuinka hiuksesi tulisi muotoilla?

Käytätkö piilolinssjä silmälasien sijaan hääpäivänä? Aiotko käyttää meikkiä kasvoissa?

Millaiset vaatteet sulhaselle – ei kai mitään farkkuja?! – Morsiamen isä kysyy:

Miksi haluatte mennä naimisiin, ennen kun opintosi ovat valmiit? Jätätkö jäähyväiset riippumattomuudellesi?!

Sich auf eine Hochzeit vorzubereiten ist viel Arbeit: Da geht es ja nicht nur um die Feier selbst, sondern auch um den Polterabend und die Flitterwochen und so weiter Die Brautmutter fragt: „Wirst du dich ganz in Weiß kleiden? Wie soll dein Haar gestylt sein? Trägst du Kontaktlinsen statt einer Brille am großen Tag? Und das Gesicht schminken? Was für Kleidung für den Bräutigam – doch wohl keine Jeans-Hose?!“ Und der Brautvater will wissen: „Wieso wollt ihr eigentlich schon heiraten, bevor du mit dem Studium fertig bist? Ist das nun dein Abschied vom unabhängigen Leben?!“

1b) juhlat: die Hochzeit; der Polterabend
 vaatteet: die Kleidung; die Jeans-Hose; die Brille; in Weiß
 ruuminosat: das Haar, das Gesicht
 muu: das Studium; der Abschied

2a)

1. sakset – die Schere, scissors, en sax
2. housut – die Hose, trousers/pants, byxor
3. bileet – die Party/Fete/Feier, party, en fest
4. olympialaiset – die Olympiade (oder: die olympischen Spiele), the Olympics, olympiaden
5. portaat – die Treppe, the stairs (oder: staircase), en trappa
6. Näkemiin! Auf Wiedersehen! Goodbye! Farväl/Adjö!
7. viikset – der Schnurrbart, moustache, mustasch
8. lastenvaunut – der Kinderwagen, baby carriage/pram/stroller, en barnvagn
9. tikapuut – die Leiter, ladder, stegen

2b) Weitere Kategorien und Beispiele:

Geräte, Arbeit, Instrumente: urut – die Orgel, sakset – die Schere, pihdit – die Zange ...

Kommunikation und Aktivitäten: opinnot – das Studium, tulot – das Einkommen

Fahrzeuge: lastenvaunut – der Kinderwagen, hevosvaunut – die Kutsche

**3.6 Möchten Sie mich umarmen oder umwerfen? •
 Verben – trennbar oder nicht trennbar?**

1b)

	1. painollinen ja eriävä yhdysverbi	2. painoton ja ei eriävä yhdysverbi	3. painollinen + eriävä TAI painoton + ei eriävä	
Etuliitteet	ab-, an-, auf-, aus-, bei-, mit-, nach-, vor-, zu-, dar-, ein-, empor-, fort-, her-, hin-, nieder-, weg-, wieder-	be-, ent-, er-, ge-, ver-, zer-, miss-, wider-	durch-, hinter-, über-, um-, unter-	
Verbit keskustelusta (infinitiivi)	hinsetzen anschauen aussehen ansehen ausruhen aufpassen aufstehen	begegnen befolgen erholen	ei eriävä umarmen überanstrengen	eriävä umwerfen unterkriegen

2b)

	Infinitiivi	Preesens	Perfekt Partisiippi II
eriävä	<i>anschauen</i>	<i>schaut an</i>	<i>(hat) angeschaut</i>
	<i>umwerfen</i>	<i>wirft um</i>	<i>(hat) umgeworfen</i>
ei eriävä	<i>sich erholen</i>	<i>erholt sich</i>	<i>(hat sich) erholt</i>
	<i>begegnen</i>	<i>begegnet</i>	<i>(ist) begegnet</i>

2c)

Eriävien yhdyserbien muodot koostuvat preesensissä yhdestä sanasta / kahdesta sanasta. Partisiippi II muodostetaan *ge-tavun avulla* / ilman *ge-tavua*.

Ei eriävien yhdyserbien muodot koostuvat preesensissä yhdestä sanasta / kahdesta sanasta. Partisiippi II muodostetaan *ge-tavun avulla* / ilman *ge-tavua*.

3b) Beispiele:

1. Übersetzen: Mit dem Kanu setzten sie auf die andere Seite des Sees über.
2. Übersetzen: Eine meiner Lieblingsarbeiten ist es, Romane ins Deutsche zu übersetzen.
3. Umschreiben: Manchmal gefallen mir meine Übersetzungen nicht, dann muss ich sie noch einmal umschreiben.
4. Umschreiben: Das finnische Wort „sisu“ kann man nicht direkt übersetzen, also muss man es umschreiben.
5. Übergehen: Nach dem anstrengenden Tag können wir am Abend endlich zum erholsamen Teil der Veranstaltung übergehen.
6. Übergehen: Alle Kinder hatten ein Weihnachtsgeschenk bekommen, nur er wurde übergangen.
7. Durchdringen: Das Kind spielte so intensiv, dass die Stimme der Mutter nicht zu ihm durchgedrungen war.
8. Durchdringen: Der Wald war so dicht, dass keine Blicke ihn durchdringen konnten.
9. Durchschauen: Putz doch mal die Fenster, man kann ja gar nicht mehr durchschauen!
10. Durchschauen: Sie kannte ihn so gut, dass er sich immer durchschaut fühlte.

4) Halaan sinua. – Halaan sinut kumoon!

3.7 Was für Zeiten! • Perfekt und anderes

1a) Olen asunut Suomessa jo viisi vuotta. Ennen sitä asuin USA:ssa kaksi vuotta, mutta kun olin asunut siellä vasta vuoden, sain tämän työtarjouksen Helsingistä. Nyt olen ollut töissä täällä jo aika pitkään – ja pidän siitä valtavasti!

1c)

- ✓ *Saksassa preesensia* käytetään - eri lailla kuin suomessa - silloin, kun puhutaan tapahtumasta, joka alkoi menneisyydessä, mutta jatkuu yhä.
- ✓ *Saksan pluskvamperfekti* ilmaisee samalla lailla ~~eri lailla~~ kuin suomen, että sivulauseen tapahtuma on aikaisempi ~~samanaikainen~~ / ~~myöhempi~~ kuin päälauseen tapahtuma, joka on imperfektissä.

2a)+2c)

Perfekti ilmaisee	esimerkki tekstistä	esimerkki suomeksi	huomiot
1: mennyt tapahtuma, joka on jo ohi (≈ imperfekti)	<i>Gestern ist er eingeschlafen und erst um Mitternacht aufgewacht.</i>	<i>Eilen hän nukahti ja heräsi vasta keskiyöllä.</i>	saksaksi perfekti tai imperfekti
2: mennyt tapahtuma, jonka tulos on vielä voimassa / näkyvissä	<i>Er ist eingeschlafen. (= er schläft noch)</i>	<i>Hän on nukahtanut./ Hän nukahti ja nukkuu vieläkin.</i>	saksaksi ei käy imperfekti tässä
3: tuleva tapahtuma, jolla on tulos (≈ futuuri)	<i>Heute Abend hat er ausgeschlafen.</i>	<i>Illalla hän on nukkunut tarpeeksi.</i>	sekä saksaksi että suomeksi mahdollinen

2b)

Missä Simon on? Onko hän taas nukahtanut/ nukahtiko hän taas? Tuollahan hän makaa sohvalla ja nukkuu. Eilenkin hän nukahti sohvalle ja heräsi vasta puoliltaöin. Annetaan hänen nukkua, sitten hän on illalla nukkunut tarpeeksi ja jaksaa lähteä meidän kanssamme elokuviin.

3a)

Perfekt mit *haben*: transitive, intransitiv-durative, reflexive, Modal-, Hilfs- etc. Verben
 Perfekt mit *sein*: intransitiv-perfektive, Bewegungsverben, die Kopulaverben *sein* und *werden*

3b)

Perfekt aktiv: *Wir sitzen am Tisch, bis alle gegessen haben.* = *Istumme pöydän ääressä, kunnes kaikki ovat syöneet.*
 Zustandspassiv: *Wir sitzen am Tisch, bis alle gegessen sind.* = *Istumme pöydän ääressä, kunnes kaikki ovat syötyjä.*

4)

1. (*schwimmen gehen*): *Schon seit vielen Jahren gehe ich gerne am ersten Mai im Meer schwimmen.*
2. (*an/kommen*): *Der Schnellzug aus Joensuu ist auf Gleis 3 angekommen.*
3. Petra erzählt: (*sein*) *In den Ferien war ich sehr aktiv. (lesen) Ich habe viele Bücher gelesen und (gehen) bin jeden Tag laufen gegangen. (treffen) Auch meine Freunde habe ich oft getroffen und (haben) wir hatten viel Spaß!*

3.8 Wäre es falsch, wenn ich es so sagen würde? • Konjunktiv ≠ konditionaali

1a) (1) Kun tulin vaihto-opiskelijaksi Helsinkiin, en olisi ikinä uskonut, että viihtyisin niin hyvin, että jäisin tänne kokonaan. Erityisesti rakastuin suomen kieleen. (2) Olin kyllä odottanut, että se kiinnostaisi minua, sillä pidän eksoottisista kielistä, mutta että se olisi niin jännää! (3) Toivon, että oppisin/opin suomea oikein hyvin. (4) Mutta jotta voisin käyttää sitä myöhemmin ammatissani, minulla on vielä paljon opittavaa. (5) Jotain olen jo huomannut: vaikkei tekisikään muuta kuin opiskelisi suomea joka päivä, kestää/kestäisi kuitenkin pitkään, että hallitsee/hallitsisi tämän kielen. (6) Siksi pohdin välillä, palaisinko takaisin Saksaan ja suorittaisin slavistiikan opintoni siellä. (7) Äitinikin yrittää saada minut vakuuttuneeksi: ”Muuttaisit takaisin Hannoveriin ja kirjoittaisit kandintyösi täällä!” (8) Minulle on kuitenkin tärkeää, etten joutuisi myöhemmin sanomaan, että voi, kunpa olisin silloin ollut rohkea ja muuttanut ulkomaille...

2a)

	1. esimerkki suomeksi	2. Miksi konditionaali?	3. saksaksi	4. Miksei konjunktiivia? (tai millä tavalla?)
1	<i>en olisi uskonut, että viihtyisin..., että jäisin</i>	Uskoa: ei varmaa	<i>hätte nicht geglaubt, dass ... gefällt, dass ... bleibe</i>	<i>glauben</i> -verbin kanssa sivulauseessa ei konjunktiiivia, muuten irreaalinen!
2	<i>Olin odottanut, että kiinnostaisi..., mutta että se olisi niin jännää!</i>	odottaa: mahdollinen, ei varmaa; toivottu	<i>Ich hatte erwartet, dass ... interessiert, aber ... so spannend ist</i>	<i>erwarten</i> -verbin kanssa sivulauseessa ei konjunktiiivia, muuten irreaalinen!
3	<i>Toivon, että oppisin/opin suomea oikein hyvin.</i>	toivoo: liittyy tulevaisuuteen, tulos epävarma	<i>Ich hoffe, dass ich Finnisch richtig gut lerne.</i>	Ei konjunktiiivia! (koska toivo on reaallinen, vaikkei se täytyisikään)
4	<i>Mutta jotta voisin käyttää sitä..., minulla on vielä paljon opittavaa.</i>	jotta: finaalityyppinen, tähtää johonkin - tulos epävarma	<i>Aber damit ich ... verwenden kann, muss ich ...</i>	<i>damit</i> + indikatiivi; konjunktiiivi tekisi siitä irreaalista, ei toteutettavissa olevaa
5	<i>vaikkei tekisikään..., kestää/kestäisi kuitenkin pitkään, että hallitsee/hallitsisi...</i>	vaikka + konditionaali	<i>Auch wenn man ... nichts anders macht als..., dauert es ..., bis ... wirklich beherrscht</i>	<i>machen würde</i> on mahdollinen, mutta eri merkitys: tarkoittaisi ei-realistista mahdollisuutta
6	<i>pohdin välillä, palaisinko... ja suorittaisin...</i>	Konditionaali kun on sisäinen monologi (pohtia, miettiä, ajatella...)	<i>überlege ich, ob ich ... zurückgehe und ob ich nicht ... abschließe.</i>	Ei tavallisten verbien konjunktiiivia! Mahdollinen kuitenkin modaaliverbeillä: <i>ob ich ... zurückgehen sollte</i>
7	<i>vakuuttuneeksi: ”Muuta/Muuttaisit ja kirjoita/kirjoittaisit...!”</i>	Konditionaali kun on ehdotus, kehoitus yms.	<i>überzeugen: „Zieh doch ... und schreib erstmal ...</i>	Ei tavallisten verbien konjunktiiivia! Mahdollinen kuitenkin modaaliverbeillä: <i>könntest, möchtest ...</i>
8	<i>on tärkeää, etten myöhemmin joutuisi sanomaan: Voi, olisinpa silloin ollut...</i>	Tulevaisuuteen liittyvä, epävarma	<i>... wichtig, dass ich später nie sagen muss: Ach, hätte ich ...</i>	Ei konjunktiiivia, koska reaallinen, vaikka tulevaisuuteen liittyvä (futuuri mahdollinen: <i>nie werde sagen müssen</i>)

2c)

1. (Lähden Saksaan ensi viikolla.) Tulisitko mukaan? – Würdest/Möchtest du mitkommen?
2. (En halua mennä lääkäriin yksin.) Tulisitko mukaan? – Könntest du mitkommen?
3. Suosittelisin teille tätä kirjaa. – Ich möchte/würde Ihnen dieses Buch empfehlen.

3)

1. Ich hoffe, dass ich nächstes Jahr das Abitur machen (können) kann.
2. Ich versuche, zwei Tests am selben Tag zu machen, wenn das nur möglich (sein) ist.
3. Ich überlege, ob ich erst zum Sport oder erst einkaufen (gehen) gehe / gehen soll.
4. Das Ziel dieses Unterrichts ist, dass man Deutsch richtig gut (lernen) lernt.
5. Bitte bring ein Geschenk mit, damit das Geburtstagskind sich (freuen) freut.
6. Hätte man viel Geld, müsste man überlegen, was man damit (machen) macht / machen könnte/sollte.
7. Ich wünsche mir oft, dass ich schon früh viele Sprachen gelernt (haben) hätte.

4.1 Wer hat mein Bild genommen?! • Kollokationen

1a) z.B.

Die Abfahrt verzögert sich noch um wenige Minuten.

Die Abfahrt erfolgt wie geplant.

Wir warten auf die Abfahrt des Zuges.

Wir planen die Abfahrt für 7 Uhr.

2a)

Am Anfang eines großen Aufsatzes steht die Wahl des Themas. Da in der Schule eine Themenauswahl von den Lehrern zur Verfügung gestellt wird, ist das Thema mit diesen abzusprechen. Meist wird die Entscheidung nach den persönlichen Vorlieben des Schülers gefällt. Man sollte sich für ein Thema entscheiden, zu dem ein Gegenwartsbezug hergestellt werden kann. Zugleich sollte man eigene Interessen verfolgen, zum Beispiel eine Frage stellen, die dann im Text beantwortet wird. Oder man benötigt eine These, die im Schreibprozess überprüft, belegt oder widerlegt werden soll.

3a)

den Fernseher einschalten

ein Foto machen

Tabletten einnehmen

Prüfungen ablegen

Abstand nehmen

Abendbrot essen

Untersuchungen durchführen

die Tür öffnen

3b)

1. Älä avaa ovea, ulkona on niin kylmä! – Öffne die Tür nicht/Mach die Tür nicht auf, draußen ist es so kalt.
2. Petri avasi tietokoneen, vaikka televisiokin oli jo auki. – Petri hat den Computer eingeschaltet/angemacht, obwohl der Fernseher auch schon an/eingeschaltet war.
3. Milloin suoritit saksan kokeen? – Wann hast du die Deutschprüfung abgelegt? / gemacht?
4. Syömmme iltapalaa aina klo 20. – Wir essen / nehmen immer um 20 Uhr das Abendbrot ein.

4a) z.B.

Helsinki ist bekanntlich in Finnland gelegen und Finnland liegt in Skandinavien. In Helsinki sind mehrere Universitäten angesiedelt. Auch viele wichtige Museen finden sich in Helsinki und außerdem gibt es da zwei feste Sinfonieorchester und die Oper. In der Hauptstadt befindet sich natürlich auch das finnische Parlament.

4b) z.B.

Die Einwohnerzahl Helsinkis beträgt ca. 635 000, die Fläche liegt bei 715,55 km², wovon Land 214 km² ausmacht. Die Bevölkerungsdichte entspricht also etwa 2973 Einwohner/km². Die Gesamtpopulation der Hauptstadtregion beläuft sich auf ca. 1 475 Millionen Einwohner. Von den in Helsinki gesprochenen Sprachen entfällt auf Finnisch 81,9 Prozent und auf Schwedisch 5,9 Prozent. Die restlichen 12,2 Prozent machen andere Sprachen aus.

4.2 Ist das hier eine Besprechung oder eine Diskussion? • Entsprechungen von keskustella

1a) Wort	1b) Anmerkungen
das Gespräch	„gleichwertig aufteilen“, Partner
die Unterhaltung	Partner; genießen
über etwas sprechen	Themen aller Art
die Diskussion	hitzig, kontroverse Themen, entschärfen
das Debattieren	Politiker
besprechen	um etwas zu lösen

2b)

John und Säde haben das Wort *besprechen* gemeint. Sie sind sich des Unterschieds der Wörter nicht bewusst und denken, *diskutieren* wäre das Gleiche wie *discuss* oder *keskustella*. Das richtige Verb wäre aber *besprechen*.

2c)

1. Willst du dieses Problem mit jemandem besprechen?
2. Ich bin nicht bereit, diese Sache am Telefon zu besprechen.
3. Wir müssen die Vor- und Nachteile seines Vorschlags besprechen/diskutieren.
4. Du hast deine Meinung und ich habe meine, also hat es keinen Sinn, diese Sache zu diskutieren.

2e)

1. Es ist schwierig, mit dir zu diskutieren. Kanssasi on vaikea keskustella.
2. Wir müssen die Maßnahmen besprechen. Meidän täytyy keskustella toimenpiteistä.
3. Warum willst du über all diese alten Geschichten sprechen? Miksi haluat puhua kaikista näistä vanhoista jutuista?
4. Du brauchst gute Argumente, wenn du mit ihm darüber diskutieren willst. Tarvitset hyvät perustelut, jos haluat keskustella tästä asiasta hänen kanssaan.

3a)

1. Könnten wir diese Sache unter vier Augen besprechen?
2. Besprechen Sie mit Ihrem Arzt, ob Sie nach der Operation Auto fahren dürfen.
3. Hoffentlich bleibt etwas Zeit, um die Strategie für das Meeting zu besprechen/diskutieren.
4. Ich verstehe nicht, worüber hier so leidenschaftlich diskutiert wird!
5. Wichtig beim Diskutieren ist, wie man seine Argumente aufbaut.
6. Diese Sache müssten wir genauer besprechen.

**4.3 Deutschlernen macht Spaß, auch wenn es nicht immer lustig ist •
Bedeutungen von hauska**

1a)

Säde: No, oliko teillä hauska teatteri-ilta? Mitä kävitte katsomassa?

Carla: Das war eine Komödie eines jungen deutschen Schriftstellers. Ich fand das Stück ganz nett, aber leider nicht so lustig, wie ich gehofft hatte.

Säde: Mutta oliko teillä sitä huolimatta hauskaa?

Carla: Ja. Es war schön, Anna, Sophia und Daniel mal wieder zu sehen. Hinterher waren wir dann sogar noch tanzen. Das hat Spaß gemacht!

Säde: Daniel onkin hauska tyyppi, hänen kanssaan ei ole koskaan tylsää. Hän osaa kertoa niin hauskoja juttuja!

Carla: Stimmt. Aber Anna kennt auch jede Menge lustiger Witze – wir hatten viel Spaß und haben uns fast kaputtgelacht!

1c)

Was

‚hauska‘

Paraphrase

Skilaufen

ist nett / schön.

(zum Lachen)

Geburtstag zu haben

macht Spaß.

(allgemein positiv)

Ein Clown

Sudokus zu lösen

ist lustig.

(eine Aktivität)

Ein Witz

1e)

1. Na, hattet ihr einen netten Theater-Abend?
2. Aber hattet ihr trotzdem Spaß?
3. Daniel ist auch ein lustiger/witziger Typ, mit ihm ist es nie langweilig.
4. Er kann so lustige Geschichten erzählen!

2)

(macht) Spaß	Schlittschuhlaufen macht Spaß. – Wir hatten Spaß.
(ist) lustig	ein lustiges Buch – Lach nicht! Das ist nicht lustig!
(ist) nett/schön/...	Schönes Fest. – Schön Sie kennenzulernen! – Schön zu hören, dass du gesund bist. – Findest du es hier nett?
anderes	Frohe (/ Schöne) Weihnachten! Spannend zu sehen, wie das ausgeht... Sie haben Spaß / Stimmung / sie amüsieren sich.

4.4 Immer unterschiedlich und vor allem anders als gedacht • eri/erilainen und sama/samanlainen

1a)

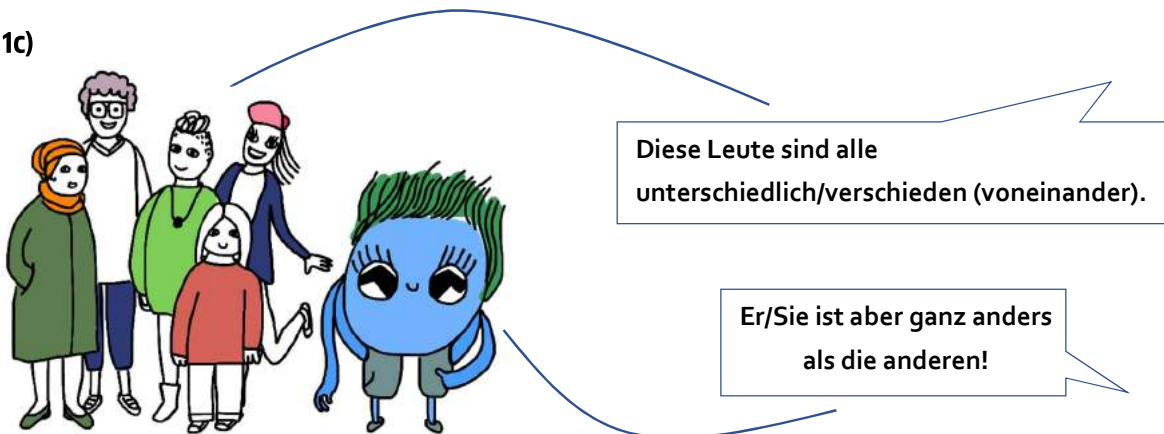
Wie oft habt ihr – deine Freunde und du – unterschiedliche Ansichten? Manchmal sieht man eine Sache ganz anders als der andere! Manchmal müssen wir uns sogar über unterschiedliche Meinungen streiten. Aber jeder hat das Recht auf eine persönliche Meinung – und die kann auch anders sein als die Ansicht anderer Menschen. Die Meinungen dürfen auch ganz verschieden sein!

Miten usein sinulla on ystäviesi kanssa eriäviä mielipiteitä? Joskus sitä näkee asian eri tavalla kuin toinen! Joskus täytyy jopa kiistellä eriävien mielipiteiden takia. Mutta jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen mielipiteeseen – ja se voi olla myös eri kuin muiden. Mielipiteet saavat myös olla aika erilaisia!

1b)

1. Kun vertaillaan kahta tai useampaa eri asiaa, usein konjunktion „als“ avulla, käytetään anders.
2. Kun vertaillaan asioita saman ryhmän sisällä käytetään unterschiedlich/verschieden.

1c)

2a)

1. Vertailtaessa samanlaisia asioita ryhmän sisällä käytetään sanaa gleich.
Esimerkki: Diese Hüte sind alle gleich schön.
2. Vertailtaessa kahta tai useampaa substantiivia, usein wie-sanalla, käytetään sanaa dasselbe.
Esimerkki.: Das ist ja dasselbe Modell wie mein Hut!
3. Vertailtaessa kahta tai useampaa adjektiivia, usein wie-sanalla, käytetään sanaa genauso.
Esimerkki: Dein Hut ist genauso schön wie meiner!

2b)

gleich: Nämä hatut ovat kaikki yhtä hienoja.

ebenso/genauso (wie): Sinun hattusi on yhtä hieno kuin minun!

der-/die-/dasselbe (wie): Tuohan on sama malli kuin minun hattuni!

2c)

der gleiche: samanlainen, samankaltainen

derselbe: täsmälleen sama, juuri samanlainen; sama yksilö

2d)

In verschiedenen Kontexten kann man denselben Satz unterschiedlich übersetzen.

Dies muss man in diesem Kontext anders übersetzten als in den vorherigen.

Dasselbe Wort wird nicht immer in derselben Weise übersetzt.

Die Menschen sind unterschiedlich – und er ist anders als alle anderen!

Aber er ist doch genauso wie alle anderen – wir sind ja alle Individuen.

3b)

Kun käännetään sanoja *unterschiedlich/verschieden* ja *anders*, on ruotsi saksan kanssa samanlainen. Molemmille on kaksi eri sanaa: *olik(a)* ja *annorlunda*.

Englanti on suomen kanssa samanlainen. Kummallekin on vain yksi sana: *different*.

4.5 Andere Sprachen, andere Sachen • toinen und toinen

1b)

Tästä on kyse! Siinä missä suomessa voidaan vertailla samoilla sanoilla toinen ja toinen, täytyy saksassa käyttää eri sanoja: *der/die/das eine* ja *der/die/das andere*.

1c)

Ich habe zwei Jacken.

Die eine ist grün und die andere ist gelb.

2a)

Sprache	vertailusana 1	vertailusana 2	järjestysluku 1.	järjestysluku 2.
Finnisch	<i>toinen</i>	<i>toinen</i>	<i>ensimmäinen</i>	<i>toinen</i>
Deutsch	<i>der/die/das eine</i>	<i>der/die/das andere</i>	<i>der/die/das erste</i>	<i>der/die/das zweite</i>
Schwedisch	<i>den/det ena</i>	<i>den/det andra</i>	<i>första</i>	<i>andra</i>
Englisch	<i>one</i>	<i>the other</i>	<i>first</i>	<i>second</i>

2c)

Ruotsin kielessä *toinen - toinen* rakenne **den/det ena - den/det andra** on samankaltainen kuin saksassakin: **der/die/das eine - der/die/das andere**. Ruotsissa kuitenkin myös järjestysluku „toinen“ on **andra**, kun taas saksassa se on **der/die/das zweite**.

2d)

1. *Ich habe zwei Äpfel. Der eine ist grün und der andere ist rot.*
2. *Ist der eine Apfel sauer und der andere süß?*
3. *Hier sind der erste und der zweite Satz.*
4. *Hier siehst du zwei Teilnehmer. Der eine war der erste und der andere der zweite. / Hier siehst du zwei Teilnehmerinnen. Die eine war die erste und die andere die zweite.*
5. *Andere Sprachen sind leicht.*
6. *Von diesen Büchern war das eine interessant, das andere langweilig. Andere habe ich nicht gelesen.*

**4.6 Ich frage mich, ob ich mich darüber wundern sollte •
Entsprechungen von *ihmetellä***

1a)

	Finnisch	Deutsch	Schwedisch	Englisch
<i>mieltiä, sanoa (itselleen)</i>	ihmetellä	sich fragen	undra	wonder
<i>pitää ihmeellisenä; hämmästyttää</i>	ihmetyttää	(sich) wundern	vara förvånad, förvåna	be surprised, wonder

1b)

Im Deutschen bezeichnet „sich wundern“ ~~einen~~ / keinen Sprechakt und kann nicht / kann als indirekte Frage mit *ob, wann, wie, wo* etc. verbunden sein.

2)

1. *Oh, hallo! Ich habe mich gerade gefragt, wo du bist!*
2. *Ich frage mich oft, warum ein Jahr so schnell vorübergeht.*
3. *Ich frage mich manchmal, warum mich gar nichts mehr wundert / ich mich über gar nichts mehr wundere...*

**4.7 Man wird alt wie eine Kuh und lernt doch immer noch dazu •
oppia, opiskella, lukea auf Deutsch**

1a)

Wort auf Deutsch	Kontext auf Deutsch	auf Finnisch
studieren	<i>Germanistik an der Uni Helsinki st.</i>	<i>opiskella/lukea germanistiikkaa HY:ssa</i>
	<i>Studium an der Uni</i>	<i>opinnot yliopistossa</i>
	<i>selbständig studieren</i>	<i>opiskella itsenäisesti</i>

Wort auf Deutsch	Kontext auf Deutsch	auf Finnisch
lernen	<i>Deutsch in der Schule lernen</i>	<i>oppia/opiskella/lukea saksaa koulussa</i>
	<i>Deutsch verstehen und sprechen lernen</i>	<i>oppia ymmärtämään ja puhumaan saksaa</i>
	<i>Grammatik lernen</i>	<i>opiskella/lukea kielioppia</i>
	<i>durch Filme lernen</i>	<i>oppia elokuvien avulla / elokuvista</i>
	<i>auswendig lernen</i>	<i>oppia ulkoa</i>
	<i>Deutsch in der Oberstufe lernen</i>	<i>opiskella saksaa lukiossa</i>
lesen	<i>Bücher für die Aufnahmeprüfung lesen</i>	<i>lukea kirjoja pääsykokeeseen</i>
	<i>Romane lesen</i>	<i>lukea romaaneja</i>

1b)

lukea

tulkita (näköaistin avulla)

kirjoitusta:

Lapsi osaa jo lukea

lukea ääneen

Kirjailija luki kertomuksen

opiskella

lukea lääkäriksi

lukea kieliä

lukea (oppiakseen) läksyjä

luen saksanläksyjä

oppia

omaksua opiskelemalla

opettelemalla, harjoittelemalla

tietoja tai taitoja

oppia kirjoittamaan

oppia jokin kieli

oppia jokin ammatti

oppia jotakin ulkoa

omaksua kokemuksen,

ympäristön perusteella tietoja,

taitoja tai tapoja

oppia erehdyksistä

oppia säästävääseksi

opiskella

harjoittaa (korkeampia) opintoja

opiskella kieliä (yliopistossa)

opiskella sairaanhoitajaksi

Hän on opiskellut viisi vuotta

lesen

Das Kind kann schon lesen

Die Autorin las eine Erzählung

lernen

schreiben lernen

eine Sprache lernen

etwas auswendig lernen

aus Fehlern lernen

Sparsamkeit lernen

Krankenpfleger/-in lernen

einen Beruf (er)lernen

studieren

Sie hat fünf Jahre studiert

Medizin studieren

Sprachen studieren

eine Sache (genau) studieren

2b)

Ryhmässä: Tarkastelkaa taulukkoa ja vastatkaa seuraaviin kysymyksiin:

1. lukea läksyjä = Hausaufgaben machen; eine Sache (genau) studieren = tarkkailla/lukea/... jotakin hyvin tarkasi.

2. *lukea ei* voi kääntää *lesen*-sanalla, kun se käytetään opiskella-merkityksessä.

opiskella ei voi kääntää *studieren*-sanalla, kun kyse on koulusta, eikä korkeakoulusta.

3. *Ich lerne Deutsch.* = *Luen/opin/opiskelen saksaa koulussa.*

Ich studiere Deutsch. = *Opiskelen saksaa yliopistossa (= aineena - ei kielenopiskelu esim. kielikeskuksessa!)*

Ich kann Deutsch lesen. = *Pystyn lukemaan (kirjoja yms.) saksaksi.*

2c)

1. *Ich lerne Englisch in der Schule.*

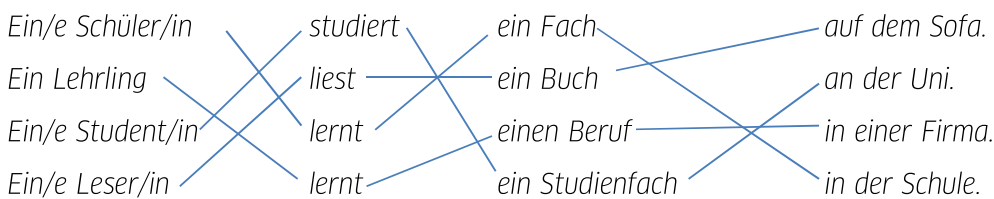
2. *Ich muss viele Hausaufgaben machen.*

3. *Mirva studiert Medizin (oder: wird Ärztin).*

4. *Tero lernt/wird Krankenpfleger.*

5. *Ich lerne das Gedicht auswendig, meine Schwester liest ein Buch.*

3a)

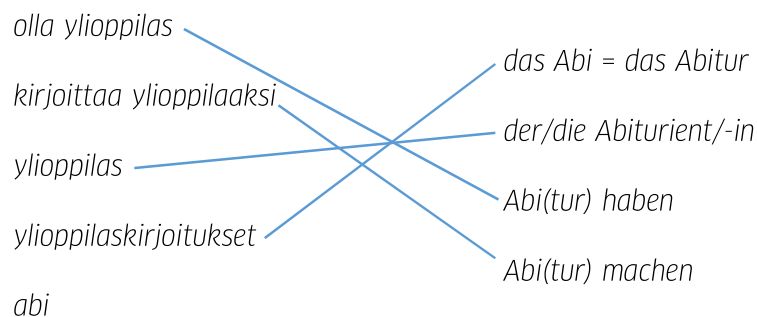

3b)

1. *Finnische (Schülerinnen und) Schüler lernen zwei oder drei Sprachen in der Schule.*

2. *Manche amerikanische Studenten haben in der Schule nie eine Fremdsprache gelernt!*

4b)

5.1 Uni-uni paras uni • Achtung, falsche Freunde!

1b)

suom. sana ≠	saksal. sana →	merkitys	huomioita
<i>rinne</i>	<i>die Rinne</i>	<i>ränni, uoma</i>	samanlainen: suunta alaspäin?
<i>piste</i>	<i>die Piste</i>	<i>laskettelurinne</i>	
<i>niistä</i>	<i>niesen</i>	<i>aivastaa</i>	samanlainen: nenä! onomatopoeettinen?
<i>poninhäntä</i>	<i>der Ponyschwanz</i>	<i>ponin häntä</i>	poninhäntä (Frisur) = saksaksi „der Pferdeschwanz“!
<i>eilen</i>	<i>eilen</i>	<i>kiirehtiä</i>	huom. saks. <i>eilen</i> = ['aɪlən]

2a)

saksal. petoll. ystävä	ruotsal. sana =	oikea saksal. sana	mihin ero liittyy
<i>*das Hotel</i>	<i>hotell</i>	<i>das Hotel</i>	oikeinkirjoitus
<i>der Mars (Planet)</i>	<i>mars</i>	<i>der März</i>	merkitys
<i>*die Präsidentwahl</i>	<i>presidentval</i>	<i>die Präsidentenwahl</i>	sanamuodostus
<i>das Semester</i>	<i>semester</i>	<i>der Urlaub</i>	merkitys
<i>planieren</i>	<i>planera</i>	<i>planen</i>	sanamuodostus
<i>*intressant</i>	<i>intressant</i>	<i>interessant</i>	oikeinkirjoitus
<i>*ich beitrage</i>	<i>jag bidrar</i>	<i>ich trage bei</i>	erotettava verbi
<i>(*)parkieren</i>	<i>parkera</i>	<i>parken</i>	sveitsinsaks. <i>parkieren</i>
<i>*eine Zeit bestellen</i>	<i>beställa en tid</i>	<i>einen Termin machen</i>	eri verbi
<i>*sich lehren</i>	<i>lära sig</i>	<i>lernen</i>	ei refleksiivinen; merkitys
<i>*die Litteratur</i>	<i>litteraturen</i>	<i>die Literatur</i>	oikeinkirjoitus
<i>das Gymnasium</i>	<i>gymnasiet</i>	<i>die gymnasiale Oberstufe</i>	osittainen merkitys
<i>wundern</i>	<i>undra</i>	<i>sich fragen</i>	merkitys
<i>fungieren</i>	<i>fungera, funka</i>	<i>funktionieren</i>	osittainen merkitys, myös <i>fungieren</i> → konteksti!
<i>*sympatich</i>	<i>sympatisk</i>	<i>sympathisch</i>	oikeinkirjoitus
<i>die Meinung</i>	<i>meningen</i>	<i>die Absicht</i>	merkitys

2b)

das Semester = lukukausi
planieren = tasoittaa, tasata
das Gymnasium: (vrt. kappale 5.8)
wundern: (vrt. kappale 4.6)
fungieren = toimia, olla jnakna
die Meinung = mielipide

EXTRA)

schwed. *du* - dt. *du*: vgl. Kap. 5.5

3a)

	sana, ilmaisu	merkitys suomeksi	mitä tarkoitettiin
on olemassa saksaksi, mutta vain täysin eri merkityksellä	<i>der Artist</i> <i>famos</i> <i>bekam</i> <i>brav</i> <i>ordinär</i> <i>also</i> <i>die Meinung</i>	<i>sirkustaiteilija</i> <i>hieno, mainio</i> <i>sai</i> <i>kiltti</i> <i>rahvaanomainen, karkea</i> <i>siis(pä)</i> <i>mielipide</i>	<i>der Künstler - taiteilija</i> <i>berühmt - kuuluisa</i> <i>wurde - tulla jksik</i> <i>mutig - rohkea</i> <i>normal - tavallinen</i> <i>auch - myös</i> <i>die Bedeutung - merkitys</i>
	sana, ilmaisu	1. merkitys suomeksi	2. merkitys, jota tarkoitettiin
on olemassa saksaksi, mutta vain toisena, harvinaisempana merkityksenä	<i>die Exhibition</i> <i>realisieren</i>	<i>itsensäpaljastaminen</i> <i>toteuttaa</i>	<i>die Ausstellung - näyttely</i> <i>verstehen - käsittää</i>
	sana, ilmaisu	merkitys suomeksi	oikein saksaksi
* = ei ole saatavana tässä muodossa saksaksi, mutta samankaltaisessa	<i>* often</i> <i>* politikal</i> <i>* bevor dies, ich hatte...</i> <i>* etwas wie das</i>	<i>usein</i> <i>poliittinen</i> <i>ennen tätä</i> <i>tällaista</i>	<i>oft</i> <i>politisch</i> <i>davor hatte ich ...</i> <i>so etwas</i>

3b)

Gestern war ich in einer Ausstellung eines Künstlers, der sehr bekannt wurde, weil er schon oft sehr mutig war: Er hat in China politische Kunstwerke über das normale/gewöhnliche Leben gemacht. Davor hatte ich noch nie verstanden, dass es so etwas auch in China gibt! Das hat doch eine große Bedeutung!

3c)

engl. sana + suom. merkitys	saks. sana (petollinen ystävä)	Saksankielisen sanan merkitys suomeksi	Saksankielisen sanan ääntäminen
<i>gym(nasium)</i> urheiluhalli	<i>das Gymnasium</i>	(5.-13. luokka)	[g] alussa
<i>pregnant</i> raskaana	<i>prägnant</i>	<i>osuva, ytimekäs</i>	<i>prägnant</i>
<i>fabrik</i> kangas	<i>die Fabrik</i>	<i>tehdas</i>	<i>Fabrik</i>
<i>eventually</i> pikkuhiljaa	<i>eventuell</i>	<i>ehkä</i>	<i>eventuell</i>
<i>wink</i> iskeä silmää	<i>winken</i>	<i>vilkuttaa</i>	[v] alussa
<i>sensible</i> järkevä	<i>sensibel</i>	<i>herkkä(tunteinen)</i>	<i>sensibel</i>
<i>serious</i> vakava	<i>seriös</i>	<i>kunniallinen, asiallinen</i>	<i>seriös</i>
<i>still</i> vieläkin	<i>still</i>	<i>hiljainen</i>	[f] alussa

4a)

	ruots.	engl.	saks.	muu kieli
(meininki) suomeksi:	<i>mening</i> tarkoitus	<i>meaning</i> merkitys	<i>die Meinung</i> mielipide	hollanti. <i>mening</i> mielipide
suomeksi:	<i>gymnasiet</i> lukio	<i>gym(nasium)</i> urheiluhalli	<i>das Gymnasium</i> lukio (5.-13. luokka)	norja. <i>gymnas</i> lukio
suomeksi:	<i>ränta</i> korkotuotto	<i>rent</i> (Subst.) vuokra	<i>die Rente</i> eläke	hollanti. <i>rente</i> korkotuotto
suomeksi:	<i>bekomma</i> sopia jllek jllak tavalla (terveys)	<i>become</i> tulla jksik	<i>bekommen</i> saada	norja. <i>bekomme</i> sopia jllek jllak tavalla (terveys)
suomeksi:	<i>därför</i> siksi	<i>therefore</i> siksi	<i>dafür</i> sitä varten	hollanti. <i>daarvoor</i> siksi; sitä varten
(missata) suomeksi:	<i>missa</i> myöhästyä, jäädä paitsi	<i>miss</i> ikävöidä; jäädä paitsi; olla ilman	<i>(ver)missen</i> ikävöidä, kaivata	hollanti. <i>missen</i> kaivata, jäädä paitsi, ikävöidä
suomeksi:	<i>smal</i> hoikka	<i>small</i> pieni	<i>schmal</i> kapea	hollanti. <i>smal</i> kapea

5.2 Wir gehen mit Anna ins Kino • Das finnische „kanssa“ und das deutsche „mit“

1a)

Peter: hän + Jyrki + Anna (kolmestaan)

Jyrki: Jyrki + Anna (kahdestaan)

1b)

Jyrki käyttää *wir* -sanaa väärin ja tarkoittaa sillä vain itseään ja Annaa. Peter ei ymmärrä tätä ja ajattelee, että hänetkin on pyydetty mukaan ja että he menevät kolmestaan.

2a)

1. suomi

2. saksa

3a)

Deutsch: *Anna und ich gehen ins Kino.*

Englisch: *Anna and I are going to the movies.*

Schwedisch: *Anna och jag ska gå på bio.*

3c)

1. *Habt ihr, deine Schwester und du, viele gemeinsame Freunde?*

2. *Mein Mann und ich haben jeder ein eigenes Auto.*

3. *Dieses Bild ist auf derselben Seite wie der Text.*

5.3 Bitte, danke, gern geschehen • Dank, Gruß und Wunsch

1b)

esim. kahvilassa tilattaessa:

Yksi cappucino, kiitos. (antaa rahaa) – Ja kaksi euroa takaisin. – Kiitos. – Kiitos.

3a)

Finnisch	Deutsch	Englisch	Schwedisch	muu
<i>Hyvää jatkoa!</i>	<i>Alles Gute (weiterhin)!</i>	<i>(All the best to you)</i>	<i>(Ha det så bra) (finlandssvenska: Bra fortsättning)</i>	
<i>Hyvää viikonloppua!</i>	<i>Schönes Wochenende!</i>	<i>Have a good weekend!</i>	<i>(Ha ett trevligt veckoslut)</i>	
<i>Hyvää juhannusta!</i>	-	-	<i>Glad midsommar! (finlandssvenska: Glad Johanne)</i>	
<i>Hyvää päivänjatkoa!</i>	<i>Einen schönen Tag noch!</i>	<i>Have a good day!</i>	?	<i>hollanti.: een prettige dag nog!</i>
<i>(Hyvää kotimatkaa)</i>	<i>Komm gut nach Hause!</i>	?		
<i>Hauskaa vappua!</i>	<i>(Schönen ersten Mai!)</i>	-	<i>finlandssvenska: Glada vappen</i>	
-	<i>Mach's gut!</i>	-	-	
<i>Nähdään!</i>	<i>Bis bald!</i>	<i>See you! So long!</i>	<i>Vi ses!</i>	<i>hollanti.: Tot ziens!</i>
<i>Hyvää joulua!</i>	<i>Frohe Weihnachten!</i>	<i>Merry Christmas!</i>	<i>God Jul!</i>	<i>espanja: Feliz navidad!</i>
?	<i>Frohe Pfingsten!</i>	?	?	
<i>Hyvää ruokahalua!</i>	<i>Guten Appetit!</i>	<i>(Bon appétit!)</i>	<i>Smaklig måltid!</i>	<i>ranska: Bon appétit!</i>
-	<i>Mahlzeit!</i>	-	-	-
<i>Onnea!</i>	<i>Herzlichen Glückwunsch!</i>	<i>Congratulations!</i>	<i>Grattis!</i>	<i>ranska: Félicitation!</i>

5.4 Axt in den See oder Flinte ins Korn? • Phraseologie Finnisch und Deutsch

1a)

Als Mäxchens Eltern ein Jahr verheiratet waren, beschlossen sie, ihr Glück zu machen. Sie hatten, so klein sie waren, große Rosinen im Kopf. Und weil das Dorf Pichelstein im Böhmerwald für ihre Pläne nicht ausreichte, fuhr das Ehepäarchen mit Sack und Pack, nein, mit Säckchen und Päckchen, in die weite Welt hinaus. Sie wurden, wohin sie auch kamen, gewaltig angestaunt. Die Leute sperrten den Mund auf und brachten ihn kaum wieder zu. Denn [...] sie waren nicht größer als zwei fünfjährige Kinder. Kein Wunder, dass man sich wunderte!

1b) Beispielantworten

1. Zu erkennen daran, dass die Gesamtbedeutung nicht wörtlich zu verstehen ist (z.B. *sein Glück machen*) oder dass die Bildlichkeit nicht wörtlich zu verstehen sein kann (z.B. *Rosinen im Kopf*) oder dass das verwendete Bild auch eine darüber hinausgehende Bedeutung hat (z.B. *den Mund aufsperrn* = Erstaunen) oder dass es sich um eine feste Kommentarformel handelt (z.B. *kein Wunder*) oder dass eine grammatische Auffälligkeit (z.B. *mit Sack und Pack*: Nullartikel!) oder eine stilistische Auffälligkeit (z.B. *mit Sack und Pack*: Reim!) besteht.

3. im Text blau markiert:

- *klein* als Antonym zu *groß* in *große Rosinen* -> verstärkt die Bildebene
- *ihre Pläne* als Paraphrase zu *große Rosinen im Kopf haben*
- *mit Säckchen und Päckchen* als Diminutiv-Modifikation zu *Sack und Pack*: verweist auf die Sachebene (nicht größer als zwei fünfjährige Kinder) und konkretisiert den Ausdruck für den Kontext
- *gewaltig angestaunt* als vorgezogene Paraphrase zu *sperrten den Mund auf*
- *brachten ihn kaum wieder zu* als Übertreibung/Fortführung der Bildebene von *den Mund aufsperrn*
- *wunderte* als Wiederaufnahme und Betonung der Routineformel *Kein Wunder*.

1c)

Phrasem (Grundform)	Bedeutung	Anmerkung
<i>sein Glück machen</i>	<i>päästä eteenpäin elämässä</i>	fi. ohne Bild
<i>[große] Rosinen im Kopf haben</i>	<i>jklla on suuria suunnitelmia [päässä]</i>	fi. ohne Bild
<i>mit Sack und Pack</i>	<i>kimpsuineen kampsuineen</i>	stilistisch ähnlich durch Stabreim
<i>Mund [und Nase] aufsperrn</i>	<i>olla monttu auki</i>	gleich?
<i>[das ist] kein Wunder</i>	<i>se ei ole ihme</i>	gleich?

2a)

1. *heittä kirves järveen/kaivoon* - *die Flinte ins Korn werfen*: ‚aufgeben‘, Komponente *werfen* gleich, Bild ähnlich, Teile unterschiedlich.
2. *Rapatessa roiskuu!* - *Wo gehobelt wird, da fallen Späne*: ‚bei energisch durchgeführten Maßnahmen kann man nicht viel Rücksicht nehmen‘. Beide Bilder aus dem Handwerkerkontext, aber unterschiedliche Handwerke.
3. *hyppiä seinille* - *an die Decke gehen*: ‚aufbrausen, sehr wütend werden‘. Einige Ähnlichkeit im Bild (gewaltsame Aktion in einem Raum), sonst unterschiedlich.
4. *olla selkä seinää vasten* - *mit dem Rücken an der/ zur Wand [stehen]*: 1. ‚in einer sicheren Position sein‘, 2. ‚in sehr großer Bedrängnis sein‘. Nur die 2. Bedeutungsvariante ist gleich mit dem Finnischen.
5. *olla korva tarkkana* - *die Ohren aufsperrn / spitzen*: ‚aufmerksam sein‘. Ähnliches Bild und gleiche Bedeutung.
6. *lisääntyä kuin kaniinit* - *sich wie die Kaninchen vermehren*: ‚schnell sehr viel Nachwuchs bekommen‘. Bild und Bedeutung gleich.
7. *Johan sille hevoksetkin nauravat!* - *Da lachen ja die Hühner!* Auf Deutsch Formel zum Ausdruck von Empörung, auf Finnisch eher ‚das ist aber sehr lustig‘. Bild fast gleich, nur unterschiedliche Tiere. Bedeutungs- und Gebrauchskontext mindestens teilweise unterschiedlich.

8. (*heittää helmiä sioille* – *Perlen vor die Säue (werfen)*): ‚etwas Wertvolles jemandem geben, der es nicht zu schätzen weiß‘. Gleich.
9. *sanoa missä kaappi seisoo* – *die Hosen anhaben*: ‚(als Frau) im Haus bestimmend sein‘. Bild unterschiedlich, Bedeutung teilweise unterschiedlich: das finnische Phrasem ist nicht auf ‚Frau‘ als Subjekt beschränkt.

2b)

1. *der Grünschnabel* – *keltanokka*
2. *der blaue Fleck* – *mustelma, (sinelmä)*
3. *einen grünen Daumen haben* – *jklla on viherpeukalo*
4. [*grün und*] *gelb vor Neid* – *vihreä kateudesta*
5. *ein rotes Tuch für jmdn sein* – *olla jklle [kuin] punainen vaate*
6. *ins Blaue [hinein]* – *summamutikassa, umpimähkään*
7. *warten können, bis man schwarz wird* – *saada/voida odottaa jtk tuomiopäivään asti*
8. *ins Grüne fahren* – *lähteä luontoon*
9. *das Blaue vom Himmel [herunter] versprechen* – *luvata vaikka kuu taivaalta*

2c)

1. *seinäruusu* = *Mauerblümchen*. *Tämä on seinäruusu* = *Dies ist ein Mauerblümchen* funktioniert im Bildkontext fast; störend ist nur, dass es sich bei der Wand dahinter nicht um eine Mauer oder gemauerte Wand, sondern um eine Holzkonstruktion handelt.
2. *seine Hände in Unschuld waschen* ‚an etwas nicht schuld sein wollen‘ (≈ *pestä kätensä jstak*.)

3) Stichwörter für Beispielantworten

1. z.B. aus gemeinsamen Quellen wie Bibel und bestimmte Bibelübersetzungen (Luther, Agricola), Märchen, Sagen, Fabeln, klassische Literatur, Dramen; heutzutage auch Werbung etc.
2. Finnisch z.B. *viestä saunan taakse; ruista ranteeseen; läpi harmaan kiven; suksia kuuseen; (olla) mämmikoura*
3. Stil, Textsorte. In literarischer Sprache u.a. für Deskriptivität, Komik, Textzusammenhalt, Personencharakterisierung, Erzählerpräsenz ...

5.5 "Ope, tuutko auttaa?" • Anrede**1) Beispielsweise:**

Anrede mit *du* (+ Vorname) benutzt man, wenn... man Kinder (bis ca. 15 Jahren) anspricht, wenn man mit gleichaltrigen Jugendlichen / jungen Erwachsenen spricht (außer evtl. in sehr formellen Kontexten vielleicht), mit Verwandten, Freunden, guten Bekannten

Anrede mit *Sie* (+ Frau/Herr+Nachname) benutzt man, wenn... der Kontext eher formell ist (am Arbeitsplatz, in der Öffentlichkeit), mit Unbekannten und in Hierarchien (Lehrer:innen ...).

2a) + 2b) z.B.:

- (1) Lehrkräfte ansprechen – Unterschiede auf Finnisch und auf Deutsch
- (2) Schüler*innen in der Oberstufe: auf Deutsch meist gesiezt + Vorname
- (3) Höflichkeitsbegriff: Ist duzen unhöflich?
- (4) Deutsch: Namen verwenden ist höflich!
- (5) Finnisch: Namen verwenden ist etwas "zu viel"?

2c)

Wechsel zwischen Siezen und Duzen: Höflichkeit durch Siezen, direktere Ansprache, Vertrautheit, auch an die Verantwortung appellieren durch Duzen

3a)

1. Mitschüler in der gymnasialen Oberstufe: duzen
2. Mitreisende (in eurem Alter) in einem Zug: duzen (siezen erst ab ca. 30 Jahren)
3. Freunde von Freunden bei einer Party: duzen
4. Chef/Chefin am Arbeitsplatz: siezen, wenn nicht anders abgesprochen
5. Kollegen/Kolleginnen am Arbeitsplatz: siezen, wenn nicht anders abgesprochen, v.a. wenn es nicht nur junge Leute sind
6. Nachbarin im Haus gegenüber: siezen, wenn nicht anders abgesprochen; altersabhängig
7. Vater eines Schulfreundes: siezen (wenn er nicht das Duzen anbietet)

3b)

Ope, tuutko auttaa? – Frau/Herr XY, könnten Sie mir mal (bitte) helfen?

5.6 Der/die/das Löffel, Gabel, Messer • Sexus, Genus, Gender

1a)

Für Deutschsprachige ist es sehr verwirrend, wenn die Pronomen nicht korrekt verwendet werden; ein Text kann so praktisch unverständlich werden.

1b)

Morgen kommt mein Bruder aus Kanada zurück, wo er studiert hat. Und er bringt seine neue Freundin mit – ich bin schon sehr gespannt darauf, sie kennenzulernen...

2b)

1. stereotyp übersetzt: *Sie ist Hebamme, ihr Zwilling(sbruder) ist Ingenieur.*
geschlechtsneutral übersetzt: *Er/Sie ist Geburtshelfer/Hebamme, sein/ihr Zwilling ist Ingenieur/Ingenieurin.*
2. *Viele meiner Verwandten sind Lehrer/Lehrerinnen* (oder geschlechtsneutral: *Lehrkräfte*)
3. *Der Sprecher/Die Sprecherin ist ein Vertreter/eine Vertreterin der SDP.*
4. *Liebe Kolleginnen und Kollegen!*
5. *Alle Studierenden (Alle Studentinnen und Studenten) nahmen am Kurs teil.*

3a)

Zwei mögliche Interpretationen:

1. Es fehlt an qualifiziertem männlichem Personal.
2. Es fehlt an qualifiziertem Personal jeden Geschlechts.

3c)

1. Auf der Versammlung kamen Studierende und Lehrende des Instituts zusammen. Substantive aus Partizip I (*studierend, lehrend*) im Plural.

2. Unsere Profs sind die besten der ganzen Uni. Kurzform (umgangssprachlich); geschlechtsneutral.

3. Die Länder Europas haben unterschiedlich viele Geflüchtete aufgenommen. Substantiviertes Partizip II, als Ersatz für das Substantiv der Flüchtling, das keine weibliche Form hat; die -ling-Ableitung wird darüber hinaus manchmal als negativ konnotiert empfunden, auch aus diesem Grund hat sich in der offiziellen Sprache *der/die Geflüchtete* teilweise etabliert.

4. Auf ärztlichen Rat hin habe ich das Medikament nun abgesetzt. Ersatz für *auf Rat des Arztes/der Ärztin*. Die Nominalstruktur mit Adjektiv ist kürzer und unpersönlich.

5. Alle, die teilnahmen, waren von dem Seminar begeistert. Relativsatz, Ersatz für *alle Teilnehmer/-innen*. „Teilnehmenden“ funktioniert hier nicht, da der Satz in der Vergangenheit ist.

5.7 Elämme outoja aikoja, ystävä hyvä! • Über Zeit sprechen

1)

Saksassa vuosisadat ilmoitetaan järjestysluvun avulla, esim. 19. vuosisata, toisin kuin Suomessa, jossa vastaavasta vuosisadasta puhutaan 1800-lukuna.

2)

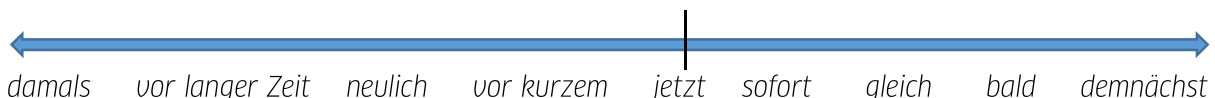
Saksaksi viikot lasketaan enemmän kuukauden perusteella, esim. "lokakuun kolmas viikko", kuin kalenteriviikoina.

3a)

Säde ist am 15. Dezember 2002 geboren. Damals sah die Welt ziemlich anders aus...
Vor langer Zeit hat sie an der gymnasialen Oberstufe angefangen, und zwar im Jahr 2018. Sie hat neulich eine große Abiturfeier gemacht und war vor kurzem in Tampere um ihre Großeltern zu besuchen. Ihr Sommerjob in einem lokalen Café beginnt bald! Demnächst wird sie auch ihr Deutschstudium an der Universität Helsinki beginnen – wie spannend!

3b)

Gleich tarkoittaa "kohta", kun taas *sofort* on "heti", "välittömästi".

3c)**4a)**

Kun kyse on epämääräisestä parista kappaleesta, kirjoitetaan sana *paar* pienellä.

Kun taas kyseessä on juuri kahden kappaleen yhteenkuuluva pari, kirjoitetaan se isolla.

4b)

Mehr tarkoittaa "enemmän", kun taas mehrere tarkoittaa "muutamaa", "useaa", "joitakin".

5a)

„Ich bin am 31.12.1999 geboren, also knapp noch im 20. Jahrhundert. In den 90er Jahren sah die Welt ziemlich anders aus. Damals gab es schon das Internet, aber nicht in demselben Maß wie heute. Weil ich am letzten Tag des Jahres geboren bin, ist auch die letzte Woche, also die vierte Woche im Dezember, meine Lieblingswoche des Jahres. Vor langer Zeit habe ich meinen ersten Sommerjob bekommen – und zwar in einem lokalen Supermarkt. Jetzt studiere ich Germanistik an der Universität Helsinki, habe neulich mit meinem dritten Jahr angefangen und arbeite immer noch in demselben Supermarkt. Der Nebenjob bringt eine gute Menge Extrageld und am Arbeitsplatz lerne ich immer mehr über die Arbeitswelt. Die Weihnachtsferien beginnen gleich – endlich! Demnächst werde ich meine Bachelorarbeit schreiben. Ich war vor kurzem bei einer Beratung und habe mehrere nützliche Tipps zum Schreiben bekommen. Ich dachte, ich würde bald mit dem Prozess anfangen, aber mein Professor meinte, ich müsste sofort beginnen! Ich muss aber einen neuen Computer kaufen, mein alter ist sehr langsam, obwohl er erst ein paar Jahre alt ist.“

5.8 Geht sie schon aufs Gymnasium?! • Schule**1a)**

Überschriften z.B.:

1. Gymnasium ≠ lukio
2. Grundschule ≠ peruskoulu
3. Klassenlehrer ≠ luokanopettaja

1e)

Klassenlehrer/-in ist keine Berufsbezeichnung, sondern lediglich eine Funktion: der/die Lehrer/-in, der/die eine Klasse betreut, für eine Klasse verantwortlich ist in Bezug auf Kontakte mit den Eltern, Klassenfeste, -reisen etc.

Grund- und Hauptschullehrer/-innen unterrichten die Kinder in der Grundschule; sie haben meist mehrere Fächer und sind speziell für die Primarstufe ausgebildet.

5.9 Was hat die Uhr geschlagen? • Angabe von Uhrzeiten**1c)**

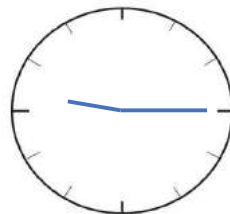
Es ist *viertel zwölf*.

Es ist *drei viertel sechs*.

Es ist *viertel nach neun*.

Es ist *viertel vor drei*.

1e)

Viertel-vor/-nach-System

viertel nach neun
 viertel vor zwölf
 viertel nach zwölf
 viertel vor eins
 viertel vor sieben
 viertel nach sieben

Digitale Uhrzeit

7:15
 11:45
 12:45
 00:15
 21:15
 6:45

Viertel-dreiviertel-System

drei viertel eins
 viertel eins
 viertel acht
 drei viertel zwölf
 drei viertel sieben
 viertel zehn

3b)

(um) kurz vor sieben - vähän ennen seitsemää
 gegen zehn nach sieben - noin kymmentä/kymmenen yli seitsemään (mennessä)
 zu viertel nach sieben - varttia yli seitsemäksi
 gut viertel nach - suunnilleen vartin yli
 um Punkt halb acht - tasan puoli kahdeksalta
 rund halb acht - noin puoli kahdeksalta

Literaturverzeichnis

Alle Angaben digitaler Quellen wurden zuletzt überprüft und eingesehen am 11.12.2021. Dies gilt auch für die in den einzelnen Kapiteln angegebenen Internet-Adressen.

Wörterbücher, Lexika, Grammatiken, Atlanten

Alho, Irja/Kauppinen, Anneli (2013): Käyttökielioppi. 3., tarkistettu painos. Helsinki: SKS.

Association of Language Awareness: <http://www.languageawareness.org/>.

Atlas zur deutschen Alltagssprache. <http://www.atlas-alltagssprache.de/>.

Barkowski, Hans/Krumm, Hans-Jürgen (Hg.) (2010): Fachlexikon Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Tübingen: Francke UTB.

Böger, Joachim/Diekmann, Helmut/Lenk, Hartmut/Schröder, Caren/Kärnä, Aino (2007): Suomi- saksa-suomi-sanakirja. 9., laajennettu ja päivitetty painos. Helsinki: WSOY.

Buchholz, Eva (2007): Grammatik der finnischen Sprache. 3. Auflage. Bremen: Hempen.

Bußmann, Hadumod (2008): Lexikon der Sprachwissenschaft. Vierte, durchgesehene und bibliographisch ergänzte Auflage unter Mitarbeit von Hartmut Lauffer. Stuttgart: Kröner.

D1 = Duden. Die deutsche Rechtschreibung. Das umfassende Standardwerk auf der Grundlage der amtlichen Regeln. 27., völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage 2017. Mannheim: Dudenverlag.

D4 = Duden. Die Grammatik. 9., völlig neu erarbeitete und erweiterte Auflage 2016. Mannheim: Dudenverlag.

D11 = Duden. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik. 4., neu bearbeitete und aktualisierte Auflage 2013. Mannheim: Dudenverlag.

DUW = Duden. Deutsches Universalwörterbuch. 9., überarbeitete und erweiterte Auflage 2019. Mannheim: Dudenverlag.

Duden online = <https://www.duden.de/>.

Grammis. Das grammatische Informationssystem des ids. <http://hypermedia.ids-mannheim.de/>.

Häkkinen, Kaisa (2013): Nykysuomen etymologinen sanakirja. Helsinki: SanomaPro.

Helbig, Werner/Buscha, Joachim (2001): Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Berlin und München: Langenscheidt.

Helbig, Werner/Buscha, Joachim (2000): Übungsgrammatik Deutsch. Berlin und München: Langenscheidt.

ISK = Iso suomen kielioppi. <http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>.

Itkonen, Terho (2000): Uusi kieliopas. Tarkistanut ja uudistanut Sari Maamies. Helsinki: Tammi.

Karlsson, Fred (2004): Finnische Grammatik. Übertragung aus dem Finnischen von Karl-Heinz Rabe. Bearbeitet von Cornelius Hasselblatt und Paula Jääsalmi-Krüger. Hamburg: Buske.

König, Werner (2007): dtv-Atlas Deutsche Sprache. 18., durchgesehene und korrigierte Auflage. München: dtv.

Korhonen, Jarmo (2001): Alles im Griff – Homma hanskassa. Saksa-suomi-idiomisanakirja. Idiomwörterbuch Deutsch-Finnisch. Helsinki: WSOY.

Korhonen, Jarmo (Hg.) (2008): Saksa-suomi-suursanakirja. Großwörterbuch Deutsch-Finnisch. Helsinki: WSOY.

KTS = Kielitoimiston sanakirja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>.

Norstedts svensk ordbok. <https://mot.it.helsinki.fi/>.

Norstedts tyska ordbok. <https://mot.it.helsinki.fi/>.

Oxford Dictionary of English. <https://mot.it.helsinki.fi/>.

Piitulainen, Marja-Leena (2000): Syntax des Deutschen. Unter Berücksichtigung des Kontrasts zum Finnischen. Vaasa/Germersheim: SAXA.

Tarvainen, Kalevi (1985a): Kielioppia kontrastiivisesti. Suomesta saksaksi. Jyväskylä: Veröffentlichungen des Germanistischen Instituts der Universität Jyväskylä 4.

Tarvainen, Kalevi (1985b): Kontrastive Syntax Deutsch-Finnisch. Heidelberg.

WALS = World Atlas of Language Structures. <https://wals.info/>.

White, Leila (2001): Suomen kielioppia ulkomaalaisille. 4., uudistettu painos. Helsinki: Finn Lectura.

Literatur

Allgäuer-Hackl, Elisabeth et al. (Hg.) (2015): MehrSprachen? – PlurCur! Berichte aus Forschung und Praxis zu Gesamtsprachencurricula. Hohengehren: Schneider.

Böttger, Katharina (2008): Die häufigsten Fehler russischer Deutschlerner. Ein Handbuch für Lehrende. Münster u.a.: Waxmann.

Brdar-Szabó, Rita (2008): Kontrastivität in der Grammatik. In: Helbig, Gerhard et al. (Hg.): Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch. 1. Halbband. Berlin, New York: de Gruyter. S. 195-204.

Brdar-Szabó, Rita (2010): Nutzen und Grenzen der kontrastiven Analyse für Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. In: Krumm, Hans-Jürgen et. al. (Hg.): Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch. 1. Halbband. Berlin, New York: de Gruyter. S. 518-531.

Burwitz-Melzer, Eva (2012): Sprachenbewusstheit als Teilkompetenz des Fremdsprachenunterrichts. In: Burwitz-Melzer, Eva/Königs, Frank G./Krumm, Hans Jürgen (Hg.): Sprachenbewusstheit im Fremdsprachenunterricht. Arbeitspapiere der 32. Frühjahrskonferenz zur Erforschung des Fremdsprachenunterrichts. Tübingen: Narr Francke. S. 27-39.

Burwitz-Melzer, Eva/Mehlhorn, Grit/Riemer, Claudia/Bausch, Karl-Richard/Krumm, Hans-Jürgen (Hg.) (2016): Handbuch Fremdsprachenunterricht. 6., völlig überarbeitete und erweiterte Auflage. Tübingen: Francke.

Conteh, Jean/Meier, Gabriela (Hg.) (2014): The Multilingual Turn in Language Education. Opportunities and Challenges. Bristol: Multilingual Matters.

Demmig, Silvia (2016): Language Awareness und Deutsch als Fremdsprache. In: Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht 21/2. S. 68-75. <https://tujournals.ulb.tu-darmstadt.de/index.php/zif/article/view/814/815>.

Diewald, Gabriele/Steinhauer, Anja (2019): Gendern – ganz einfach! Berlin: Dudenverlag.

Enell-Nilsson, Mona (2008): „In einer Birke an der Szene sitzt ein kleiner Junge [...]“ Schwedisch-deutsche falsche Freunde als ein Phänomen interindividueller und individueller Wortschätze. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-211-3.pdf.

Ekerot, Lars-Johan (1995): Ordföljd, tempus, bestämdhet. Föreläsningar om svenska som andra språk. Malmö: Gleerup.

Feuillet, Jack (2010): Morphosyntaktische Gemeinsamkeiten der Sprachen Europas. In: Hinrichs, Uwe (Hg.): Handbuch der Eurolinguistik. Wiesbaden: Harrassowitz. S. 624.

Funk, Herrmann/Koenig, Michael (1991): Grammatik lehren und lernen. Fernstudieneinheit 1. Berlin: Langenscheidt.

Gnutzmann, Claus (2012): Kennen und Können – Wie hängt das zusammen? In: Burwitz-Melzer, Eva/Königs, Frank G./Krumm, Hans Jürgen (Hg.). S. 40-47.

Gnutzmann, Claus (2016): Sprachenbewusstheit und Sprachlernkompetenz. In: Burwitz-Melzer, Eva/Mehlhorn, Grit/Riemer, Claudia/Bausch, Karl-Richard/Krumm, Hans-Jürgen (Hg.). S. 144-149.

- Hall, Christopher et al. (1995): Deutsche Aussprachelehre. Ein Hand- und Übungsbuch für Sprecher des Finnischen. Helsinki: Finn Lectura.
- Hall, Christopher (2005): Die deutsche und finnische Anrede im interkulturellen Vergleich. In: Reuter, Ewald/Sorvali, Tiina (Hg.): Satz - Text - Kulturkontrast. Festschrift für Marja-Leena Piitulainen zum 60. Geburtstag. Frankfurt a.M. etc.: Peter Lang. S. 63-91.
- Haukäs, Åsta (2012): Gewusst wie! Die zentrale Rolle der Bewusstmachung. In: Fremdsprache Deutsch 46. S. 23-26. https://www.fremdsprachedeutschdigital.de/download/sid/HBGI8303261ZI/95363/fd_20124606.pdf.
- Heine, Antje (2008): Funktionsverbgefüge richtig verstehen und verwenden. Ein korpusbasierter Leitfaden mit finnischen Äquivalenten. Frankfurt a.M. etc.: Peter Lang.
- Hekkala, Marjukka (2019): Erfahrungen mit und Entwicklung von Sprachbewusstheit im Umgang mit mehrsprachigem Lehrmaterial – eine Untersuchung bei fortgeschrittenen Deutschlernenden. Unveröffentlichte Magisterarbeit. Universität Helsinki.
- Hessky, Regina/Ettinger, Stefan (1997): Deutsche Redewendungen. Ein Wörter- und Übungsbuch für Fortgeschrittene. Tübingen: Narr.
- Hufeisen, Britta (1991): Englisch als erste und Deutsch als zweite Fremdsprache. Empirische Untersuchung zur fremdsprachlichen Interaktion. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Hufeisen, Britta (2001): Deutsch als Tertiärsprache. In: Helbig, Gerhard/Götze, Lutz/Henrici, Gert/ Krumm, Hans-Jürgen (Hg.): Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch. 1. Halbband. Berlin/New York: de Gruyter. S. 648-653.
- Hufeisen, Britta (2010), Theoretische Fundierung multiplen Sprachenlernens – Faktorenmodell 2.0. In: Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache. München: Indiciu. S. 200-208.
- Hufeisen, Britta/Marx, Nicole (Hg.) (2014): EuroComGerm. Die sieben Siebe: Germanische Sprachen lesen lernen. 2. Auflage. Editiones EuroCom.
- Hyvärinen, Irma (2003): Kommunikative Routineformeln im finnischen DaF-Unterricht. In: Info DaF 30/4. S. 335-351.
- Hyvärinen, Irma (2008): ER oder SIE? Vom Geschlechtsverlust literarischer Figuren bei der Übersetzung ins Finnische – und was man dagegen tun kann. In: Fritz, Thomas A./Koch, Günter/Trost Igor (Hg.): Literaturstil – sprachwissenschaftlich. Festschrift zum 70. Geburtstag von Hans-Werner Erms. Heidelberg: Winter. S. 227-257.
- Hyvärinen, Irma (2011): Zu deutschen Höflichkeitsformeln mit *bitte* und ihren finnischen Äquivalenten. In: Hyvärinen, Irma/Liimatainen, Annikki (Hg.): Beiträge zur pragmatischen Phraseologie. Frankfurt a.M. etc.: Peter Lang. S. 147-205.
- Hyvärinen, Irma (2012): Saksan sivulauseitten sokkeloita. In: Huhtala, Anne/Lehti-Eklund, Hanna (Hg): Taitoa kehittämässä. Vieraiden kielten opiskelijoiden kielitaidosta ja kielenkäytöstä. Helsingin yliopisto. S. 109-126.
- Hyvärinen, Irma/Piitulainen, Marja-Leena (2010): Kontrastive Analyse Finnisch-Deutsch. In: Krumm, Hans-Jürgen et. al. (Hg.): Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch. 1. Halbband. Berlin, New York: de Gruyter. S. 568-579.
- Ingo, Rune (2000): Suomen kieli vieraan silmin. Vaasa: Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut N:o 26.
- Ingo, Rune (2004): Finska som andraspråk. Lund: Studentlitteratur.
- Jessner, Ulrike (2014): On Multilingual Awareness or Why the Multilingual Learner is a Specific Language Learner. In: Aronin, Larissa/Pawlak, Mirosław (Hg.): Essential Topics in Applied Linguistics and Multilingualism. Second Language Learning and Teaching. Cham: Springer. S. 175-184.
- Jessner, Ulrike/Allgäuer-Hackl, Elisabeth (2015): Mehrsprachigkeit aus einer dynamisch-komplexen Sicht oder Warum sind Mehrsprachige nicht einsprachig in mehrfacher Ausführung? In: Allgäuer-Hackl, Elisabeth et al. S. 209-230.

- Kleppin, Karin (1998): Fehler und Fehlerkorrektur. Fernstudieneinheit 19. Berlin: Langenscheidt.
- Kolehmainen, Leena (2006): Präfix- und Partikelverben im deutsch-finnischen Kontrast. Frankfurt a. M. et al.: Peter Lang.
- Kolehmainen, Leena/Miestamo, Matti/Nordlund, Taru (Hg.) (2013): Kielten vertailun metodiikka. Helsinki: SKS.
- Korhonen (2018): Fraseologia. Kiinteiden sanayhtymien tutkimus. Helsinki: Finn Lectura.
- Korhonen, Jarmo/Wotjak, Barbara (2008): Kontrastivität in der Phraseologie. In: Helbig, Gerhard et al. (Hg.): Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch. 1. Halbband. Berlin, New York: de Gruyter. S. 224-235.
- Koskensalo, Annikki (1989): Fehler finnischer Deutschlernender. Veröffentlichungen des Instituts für Philologie I der Universität Tampere Serie B.
- Kostera, Paul (1996/1997): Wort für Wort. Leksikologia saksa/suomi. I Oppi- ja harjoituskirja, II Käyttäjän opas. Helsinki: Finn Lectura.
- Krumm, Hans-Jürgen/Fandrych, Christian/Hufeisen, Britta/Riemer, Claudia (2010): Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch. 2 Bände. Berlin etc.: de Gruyter.
- Kursiša, Anta/Neuner, Gerhard (2006): Deutsch ist easy! Lehrerhandreichungen und Kopiervorlagen „Deutsch nach Englisch“ für den Anfangsunterricht. Ismaning: Max Hueber.
- Kursiša, Anta/Richter-Vapaatalo, Ulrike (2016): Deutsch lernen und lehren – nach und mit Finnisch, Englisch, Schwedisch... In: Tempus 51, 5. S. 28-29.
- Kursiša, Anta/Richter-Vapaatalo, Ulrike (Hg.) (2019): Mehr als Deutsch. Mehrsprachiges Unterrichtsmaterial für den Deutschunterricht. Helsinki: Goethe-Institut. https://www.goethe.de/resources/files/pdf172/mehr-als-deutsch_druckversion1.pdf.
- Kursiša, Anta/Richter-Vapaatalo, Ulrike (2017): Mehrsprachigkeit und Deutsch in Finnland. In: Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht. 22, 2. S. 1-8. <https://tujournals.ulb.tu-darmstadt.de/index.php/zif/article/view/854/855>.
- LOPS 2015 = Opetushallitus (Zentralamt für das Unterrichtswesen): Lukion opetussuunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf.
- LOPS 2019 = Opetushallitus (Zentralamt für das Unterrichtswesen) Lukion opetussuunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteiden_luonnos_14032019_1.pdf
- Macheiner, Judith (1991): Das grammatische Varieté oder Die Kunst und das Vergnügen, deutsche Sätze zu bilden. Frankfurt a.M.: Eichborn.
- Marx, Nicole/Hufeisen, Britta (2010): Mehrsprachigkeitskonzepte. In: Krumm, Hans-Jürgen/Fandrych, Christian/Hufeisen, Britta/Riemer, Claudia (Hg.). S. 826-832.
- Mehlhorn, Grit (2013): Slawische Sprachen als Tertiärsprachen – Potenziale für den Sprachvergleich im Fremdsprachenunterricht. In: Rothstein, Björn (Hg.). S. 111-137.
- Neuner, Gerhard (2003): Mehrsprachigkeitskonzept und Tertiärsprachendidaktik. In: Hufeisen, Britta /Neuner, Gerard (Hg.): Mehrsprachigkeitskonzept – Tertiärsprachenlernen – Deutsch. Council of Europe Publishing: Strasbourg. S. 13-35. <http://archive.ecml.at/documents/pub112G2003.pdf>.
- Neuner, Gerhard (2009): Mehrsprachigkeitsdidaktik und Tertiärsprachenlernen. Grundlagen - Dimensionen - Merkmale. Zur Konzeption des Lehrwerks „deutsch.com“. S. 2-8. <http://www.hueber.de/sixcms/media.php/36/Neuner-Mehrsprachigkeitsdidaktik.pdf>.
- Neuner, Gerhard et al. (2009): Deutsch als zweite Fremdsprache. Fernstudieneinheit 26. Berlin: Langenscheidt.
- Ollivier, Christian/Strasser, Margareta (2013): Interkomprehension in Theorie und Praxis. Wien: Praesens.
- Pakkanen-Kilpiä, Kirsi (2004): Zur Verwendbarkeit des Partizip II als Attribut. Frankfurt a. M.: Lang.

- Piitulainen, Marja-Leena (2011): Sprach- und Kommunikationsvergleich Finnisch-Deutsch. In: Lenk, Hartmut (Hg.): *Finnland. Geschichte, Kultur und Gesellschaft*. 2., erweiterte und aktualisierte Auflage. Landau. S. 367-405.
- Richter-Vapaatalo, Ulrike (2014): Kontrastive Analyse und „Interferenz“ im germanistischen Unterricht. In: Kolehmainen, Leena/Lenk, Hartmut E.H./Tiittula, Liisa (Hg.): *Kommunikative Routinen. Formen, Formeln, Forschungsbereiche*. Festschrift zum 65. Geburtstag von Prof. Dr. Irma Hyvärinen. Frankfurt a. M.: Peter Lang. S. 289-305.
- Richter-Vapaatalo, Ulrike (2017): Deutsch und weiter! Sprachbewusstheit im schulischen DaF-Unterricht mit fortgeschrittenen Lernenden. In: *Zeitschrift für interkulturellen Fremdsprachenunterricht* 22: 2. S. 104-115. <https://tujournals.ulb.tu-darmstadt.de/index.php/zif/article/view/862/863>
- Richter-Vapaatalo, Ulrike/Schirrmann, Petra (2015): Täällä voi olla sellainen kuin on. Saksalaisnaisten elämäkertoja Suomesta. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Riehl, Claudia Maria (2014): *Mehrsprachigkeit. Eine Einführung*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Ringbom, Håkan (2012): Review of recent applied linguistics research in Finland and Sweden, with specific reference to foreign language learning and teaching. *Language Teaching* 45: 4. S. 490-514.
- Rothstein, Björn (Hg.) (2011): *Sprachvergleich in der Schule*. Hohengehren: Schneider.
- Sajavaara, Kari (1999): Kontrastiivinen kielentutkimus ja virheanalyysi. In: Sajavaara, Kari/Piirainen-Marsh, Arja (Hg.): *Kielenoppimisen kysymyksiä*. Jyväskylä.
- Schellbach-Kopra, Ingrid (1991): ‚Ei kiittämistä!‘ – ‚Nichts zu danken!‘ Zur Höflichkeitsphraseologie im Finnischen und im Deutschen. In: Palm, Christine (Hg.): *Europhras* 90. Uppsala. S. 211-223.
- Schirrmann, Petra/Richter-Vapaatalo, Ulrike (2014): *Deutschland meine Heimat, Finnland mein Zuhause. Lebensgeschichten deutscher Frauen im Finnland von heute*. Grevenbroich: Labonde.
- Schmidt, Claudia (2010): Sprachbewusstheit und Sprachlernbewusstheit. In: Krumm, Hans-Jürgen /Fandrych, Christian/Hufeisen, Britta/Riemer, Claudia (Hg.). S. 858-866.
- Smeds, John (2011): Kielitietoisuus ja kielitietoisuuden opetus osana metakognitiota. In: Hildén, Raili/Salo, Olli-Pekka (Hg.): *Kielikasvatus tänään ja huomenna. Opetussuunnitelmat, opettajankoulutus ja kieltenopettajan arki*. Helsinki: WSOY, 223-235.
- Tekin, Özlem (2012): *Grundlagen der Kontrastiven Linguistik in Theorie und Praxis*. Tübingen: Stauffenburg.
- Theisen, Joachim (2016): *Kontrastive Linguistik. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Tiittula, Liisa (2005): Mittel der Perspektivierung im Deutschen und Finnischen. In: Reuter, Ewald/ Sorvali, Tiina (Hg.): *Satz - Text - Kulturkontrast*. Festschrift für Marja-Leena Piitulainen zum 60. Geburtstag. Frankfurt a.M. etc.: Peter Lang. S. 333-358.
- Vicente, Sara & Pilypäitytë, Lina (2014): Mehrsprachigkeitsdidaktik in Lehrmaterialien. In: *Fremdsprache Deutsch* 50. S. 52-57. <https://www.fremdsprachedeutschdigital.de/fd.50.2014.058>.